

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 38-39 (42-43)

За редакцією
доктора технічних наук, професора
Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО
і члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук
України, доктора педагогічних наук, професора,
О.Г. РОМАНОВСЬКОГО

Харків НТУ «ХП» 2014

ББК 74в7

П78

УДК 378:37.03+316.344.42

Рецензенти:

Р. С. Гуревич, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

В. В. Рибалка, доктор психологічних наук, професор

В. О. Лозовой, доктор філософських наук, професор

Свідцтво про державну реєстрацію: КВ №7762 від 21.08.2003 р.

Включений у довідник періодичних видань бази даних *Ulrich's Periodicals Directory (New Jersey, USA)*

Друкується за рішенням Вченої ради Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут", протокол № 5 від 30.05.2014 р.

Редакційна колегія:

В. Г. Кремень, д-р. філос. н., професор, академік НАН України і НАПН України (голова)

Л. Л. Товажнянський, д-р. техн. н., професор, почесний академік НАПН України (співголова)

І. А. Зязюн, д-р. філос. н., професор, академік НАПН України (заступник голови)

О. Г. Романовський, д-р. пед. н., професор, член-кореспондент НАПНУ (заступник голови)

В. М. Бабась, д-р. держ. упр., професор

В. П. Андрущенко, д-р. філос. н., професор, академік НАПН України

Н. Г. Ничкало, д-р. пед. н., професор, академік НАПН України

І. Д. Бех, д-р. психол. н., професор, академік НАПН України

С. У. Гончаренко, д-р. пед. н., професор, академік НАПН України

В. І. Луговий, д-р. пед. н., професор, академік НАПН України

В. Ю. Биков, д-р. техн. н., професор, член-кор. НАПН України

С. О. Сисоєва, д-р. пед. н., професор, член-кор. НАПН України

Г. О. Балл, д-р. психол. н., професор, член-кор. НАПН України

Р. С. Гуревич, д-р. пед. н., професор, член-кор. НАПН України

В. М. Князьв, д-р. філос. н., професор

П. І. Наюлішній, д-р. держ. упр., професор

В. П. Тронь, д-р. держ. упр., професор,

В. В. Рибалка, д-р. психол. н., професор

Т. І. Сущенко, д-р. пед. н., професор

М. П. Лещенко, д-р. пед. н., професор

В. О. Молвяко, д-р. психол. н., професор

Н. А. Побірченко, д-р. психол. н., професор

Л. П. Пуховська, д-р. пед. н., професор

О. М. Пехота, д-р. пед. н., професор

В. В. Корженко, д-р. філос. н., професор

А. І. Грабченко, д-р. техн. н., професор

Є. Є. Александров, д-р. техн. н., професор

М. Д. Голдєвський, д-р. техн. н., професор

Е. Г. Братута, д-р. техн. н., професор

О. С. Куценко, д-р. техн. н., професор

В. Б. Самородов, д-р. техн. н., професор

О. С. Пономарьов, професор

С. М. Пазинич, д-р. філософії, професор

А. О. Мамалуй, д-р. фіз.-мат. н., професор

О. І. Лльїнський, д-р. фіз.-мат. н., професор

О. А. Ігнатюк, д-р. пед. н., професор

Н. В. Підбуцька, к.пед. н., доцент (відповідальний секретар)

Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти [Текст] : П78 зб. наук. праць / за ред. Л.Л. Товажнянського, О.Г. Романовського. – Вип. 37-38 (42-43). – Харків : НТУ "ХПІ", 2014. – 172 с.

Розглянуто психолого-педагогічні аспекти проблем підготовки фахівця, теоретико-практичні компоненти теорії управління, компоненти інноваційної складової розвитку освіти, психологічні проблеми соціального життя. Проаналізовано питання удосконалення рівня підготовки фахівця та інноваційних аспектів у сфері освіти та управління.

Адресовано науковим працівникам, педагогам, аспірантам, тим хто займається дослідженням проблем підготовки гуманітарно-технічної еліти.

ББК 74в7

ISSN 2078-7812

© Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут", 2014

І РОЗДІЛ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ

УДК 378.094: 378.147

*О. С. Пономарьов,
м. Харків, Україна*

ОЦІНКА СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ПРОБЛЕМА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Загальна постановка проблеми. Сучасна філософія освіти набуває все більшого значення у зв'язку з тими цілями й завданнями, які постають при формуванні нової освітньої парадигми. Оскільки ця парадигма має виходити із забезпечення не просто належного сприйняття студентами навчального матеріалу, але й його глибокого розуміння, істотно зростає роль педагогічної майстерності і педагогічної культури кожного викладача. Об'єктивна оцінка цих якостей, як, до речі, і рівня його професійної компетентності, являє собою досить складне завдання, яке вимагає аналізу й наступної об'єктивної певної множини суб'єктивних суджень.

При цьому одним з надзвичайно важливих складників вказаної множини суб'єктивних суджень виступає оцінка викладача та ефективності його впливу з боку студентів. Дійсно, переважну частину професійної діяльності викладача складає виконання ним педагогічних функцій, яке відбувається в студентській аудиторії й безпосередньо спрямоване на студентів. Вони ж, у свою чергу, не є пасивними об'єктами, активно впливаючи на педагога і сприяючи зростанню його педагогічної майстерності, загальної і професійної культури та розвитку педагогічно значущих особистісних якостей. Філософське ж осмислення цих процесів, зв'язків і впливів являє сьогодні цікаву і важливу проблему.

Необхідність успішного пошуку ефективних підходів до її розв'язання набуває особливої значущості у зв'язку з тим, що вона безпосередньо пов'язана з надзвичайно важливим завданням вищої школи з підготовки нової генерації національної еліти. Адже добре відомо, що особистість може підготувати лише Особистість. Але для цього необхідно, щоб педагога визнавали особистістю й ті, на кого спрямована його професійна діяльність, щоб вони визначали його позитивний вплив і його визначальну роль у їх становленні й розвитку.

Зв'язок цієї проблеми з актуальними теоретичними і прикладними завданнями зумовлений тим, що і характер взаємовідносин між викладачем і студентами, і оцінка останніми його діяльності й особистості майже ніколи не бувають однозначними і в той же час від них залежить виконання педагогом своєї суспільної місії, своїх завдань і функцій. В загальній системі завдань вищої школи основними слід вважати такі, як формування високого рівня професійної і соціальної компетентності майбутніх фахівців, їх належного виховання, соціалізації та особистісного розвитку. При цьому цілком очевидно, що практичну їх реалізацію здійснює не абстрактна вища школа, а кожний конкретний викладач. Безумовно, науково-педагогічний склад вищої школи характеризується величезним розмаїттям професійних знань і досвіду практичної роботи у відповідній сфері, рівня загальної культури і педагогічної майстерності. Ще більшою мірою вони відрізняються між собою своїми індивідуальними якостями, здібностями, ставленням до студентів тощо. А це, у свою чергу, породжує й відмінності в оцінці студентами їх впливу.

Особливої актуальності самій порушеній проблемі й дослідженням різних її аспектів надає істотне ускладнення суспільно-політичних та соціально-економічних умов, в яких здійснюється навчання і виховання студентів, зміна системи життєвих цілей і цінностей і навіть її небажана деформація. На даль, має місце й певне падіння рівня духовності й культури у суспільстві. Розвиток телекомунікаційних засобів і технологій приносить не лише позитиви, але й змінює характер міжособистісного спілкування. Воно дедалі стає все більш прагматичним, втрачає традиційно притаманну людяність і сердечність.

Ця ситуація породжує цілу низку важливих теоретичних і прикладних проблем, дослідження і розв'язання яких безпосередньо спрямовується на загальне підвищення рівня і якості освіти, на подальшу демократизацію взаємовідносин між студентами і викладачами та на їх взаєморозуміння.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми переконливо свідчить про істотний інтерес до неї та різних її аспектів з боку як науковців, так і педагогів-практиків. Дійсно, тією чи іншою мірою торкаються цієї проблеми такі відомі вчені, як Р. Л. Акоф, В. П. Андрущенко, В. М. Бабаєв, І. Д. Бех, В. С. Брюховецький, С. У. Гончаренко, М. З. Згуровський, І. А. Зязюн, С. М. Пазиніч, І. Ф. Прокопенко, О. Г. Романовський, Л. Л. Товажнянський та інші.

Так, В. М. Гриньова, В. Ф. Дмитрієва, І. Ф. Ісаєв, С. Ф. Клепко, Н. В. Кузьміна та інші пов'язують характер взаємовідносин студентів та викладачів з рівнем розвитку педагогічної майстерності і

професійно-педагогічної культури останніх. В. Г. Кремень підкреслює роль педагога у формуванні системи життєвих цілей і ціннісних студентів. С. О. Сисоева аналізує особливості освіти і взаємовідносин педагогів і студентів в умовах постіндустріального світу.

З ініціативи ректоратів більшості вищих навчальних закладів України та інших країн постійно проводяться опитування студентів з різних питань, в тому числі з якості проведення викладачами навчальних занять та з характеру їх взаємовідносин зі студентами. Результати досліджень з проблеми регулярно з'являються на сторінках науково-педагогічних видань.

Водночас **недостатньо дослідженими аспектами** проблеми лишаються осмислення взаємовпливу педагога і студентів з позицій філософії освіти та специфічної філософії впливу, а також вибір і реалізація ефективних засобів і технологій надійної оцінки студентами справжнього впливу викладача на формування їх професійної компетентності й на особистісний розвиток.

У зв'язку з цим **мета статті** й полягає у спробі аналізу феномену оцінки студентами педагогічного впливу викладача як однієї з важливих проблем філософії освіти. При цьому передбачається розглянути ті ускладнення, які не дають можливості у більшості випадків отримати дійсно об'єктивної оцінки справжнього рівня професіоналізму, педагогічної майстерності та педагогічної культури викладача тільки на підставі думок студентів. Крім того, хотілося б також окреслити шляхи і засоби підвищення вірогідності їх оцінок.

Виклад основного матеріалу. Об'єктивну оцінку рівня професіоналізму та особистісних якостей педагога, в тому числі з боку студентів, ускладнює істотне розмаїття життєвих цілей і цінностей, прагнень та інтересів студентів, їх ставлення до навчання і сприйняття ними різних видів педагогічного впливу. Тому часто оцінка різними студентами одного й того ж викладача може бути в досить широких межах. При цьому в їх оцінках нерідко зустрічаються навіть прямо протилежні характеристики його професіоналізму й особистісних якостей, характеру його педагогічної діяльності й поведінки, його ставлення до студентів і манери спілкування з ними.

На жаль, такий істотний розбіг думок студентів не тільки ускладнює визначення реальної оцінки викладача, а й деформує їх ставлення до нього та позначається на вивченні його дисципліни. Крім того, розмаїття відгуків, коли домінують негативні оцінки, може вводити в оману керівництво навчального закладу. В результаті висококваліфікований, але вимогливий викладач завдяки думці значної частини студентів, які не бажають напружено працювати заради оволодіння знаннями з його дисципліни, може сприйматися керівництвом як слабкий у професійному і педагогічному відношенні. Це неминуче позначиться на його оцінці при черговій переатестації.

Тому проблема оцінки професіоналізму та особистісних якостей педагога і характеру його дійсного впливу на формування професійної компетентності та особистісний розвиток студентів повинна неодмінно враховуватися у всій своїй складності й суперечливості. Саме ця обставина викликає істотний інтерес як до самої проблеми, так і до вибору шляхів і засобів її ефективного розв'язання. При цьому уявляється, що її успішне розв'язання можливе тільки з позицій послідовного застосування чітких логіко-методологічних принципів і положень сучасної філософії освіти.

Один із загальнофілософських принципів, який полягає у сходженні від конкретного до абстрактного, має застосовуватися і в методології дослідження оцінки студентами педагогічного впливу певного викладача на їх становлення і розвиток як професіоналів та особистостей. Абстрагуючись від конкретних рис і особливостей цього викладача спочатку доцільно розглянути основні джерела формування ставлення студентів до нього і причини формування їх оцінок. Це ж, цілком природно, дозволяє виокремити певні кластери та угруповання, для яких характерними є спільні підходи студентів, що утворюють той чи інший кластер, до оцінки конкретного викладача та його впливу на них. При цьому не менш важливою постає сама можливість певної об'єктивності всієї сукупності суб'єктивних думок і ставлень студентів до того чи іншого викладача.

Виходячи із залежності від домінуючих мотивів отримання вищої освіти, російські дослідники І. А. Зеленеv і С. В. Туманов виокремлюють три категорії студентів, які відрізняються ціннісними установками. Першу характеризує ідеально-символічна мотивація отримання якісної освіти та наявність матеріально-економічних резонів. Для другої категорії характерне поєднання специфічних матеріально-економічних цінностей (насамперед у тих, хто заплатив гроші за навчання) та незрілих ідеально-символічних стандартів, оскільки для них головним стає прагнення отримати диплом престижного вузу. Представники третьої категорії – ті, хто розташувався між першими двома [1, с. 103-104]. На наш погляд, її складає більшість студентів.

Результати виконаних цими авторами соціологічних досліджень свідчать, що «при сприйнятті викладача представниками першої категорії івжливу роль відіграють ті якості педагога, які сприяють перш за все розвитку професійної компетентності студентів, їх становленню як фахівців». Це, на глибоке переконання дослідників, пов'язано «з мобілізацією і розвитком інтелектуальних ресурсів особистості». В той же ча представники другої категорії «цінують перш за все добродушність і лояльність викладачів, які дозволяють без напруження сил завершити навчання, не замислюючись про його реальну якість». Як пишуть ці автори, тут має місце «імітація процесу навчання». Студентам третьої категорії властиві «амбівалентні почуття до викладача, незалежно від того, чи він є вимогливим професіоналом, чи лояльним, але некомпетентним педагогом». Цю амбівалент-

ність дослідники пояснюють «бажанням, з одного боку, вчитися так, щоб не дуже «викладатися», а з іншого – все ж таки не зовсім дарма витрачати час навчання» [1, с. 104].

Дослідниками виявлена значима лінійна кореляція між приналежністю до кластеру того чи іншого респондента та його думкою про те, чи «достатньо тих знань, яких він набуває під час навчання на факультеті, для того, щоб стати востребуваним фахівцем». Вона є позитивною для тих, хто задоволений викладачем, і негативна для незадоволених. Цікаво, що, достатніми і скоріше достатніми отримані знання вважають 66 % опитаних з кластеру задоволених і тільки 19,8 % незадоволених. В той же час недостатніми і скоріше недостатніми вважають 26,4 % задоволених проти 75,8 % незадоволених [1, с. 101].

О. П. Меркулова Розглядає порушену проблему в контексті оцінювання студентами якості навчального процесу [2]. Подібні ж дослідження виконувалися такою В. Є. Михайличенко та М. В. Канівець. Вони, зокрема, наводять слова студентки, учасниці свого дослідження про те, що «інститут, а точніше викладачі, що в ньому працюють, навчили мислити, думати, шукати взаємозв'язки. Поступово, від курсу до курсу, я навчилася не просто констатувати факт, а підходити до одного й того ж питання з різних точок зору, прагнути виділити найбільш раціональний варіант і обґрунтувати свій вибір. І сьогодні я вдячна своїм викладачам за те, що вони навчили мене такому цілісному сприйняттю» [3, с. 170-171].

Подібні дослідження під загальною назвою «Викладач очима студентів» регулярно виконуються різними науковцями в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». Мета деяких з них визначається як виявлення проявів корупції, інші ж здійснюються заради визначення розуміння студентами змісту і характерних особливостей професійної діяльності інженера й формування у них на цій основі ставлення до змісту і характеру педагогічного впливу на них з боку викладачів.

Їх прикладом можуть слугувати дослідження А. О. Лаврентьевої, яка підкреслює, що оскільки «в професійній діяльності інженера істотну частину часу посідають організаційно-управлінські функції, особливі значущості набувають психологічні знання взаємовідносин з людьми» [3, с. 112]. Тим самим автор підкреслює важливість оволодіння студентами знаннями дисциплін соціально-гуманітарного циклу і відповідної гуманізації інженерно-технічної освіти взагалі. При цьому, на жаль, вона не наводить думок студентів про їх відношення до цих дисциплін та про якість їх викладання. Результати ж реальних опитувань, неодноразово здійснюваних нами, свідчить, що має місце недбале ставлення окремих викладачів до викладання, формальне ставлення до змісту навчального матеріалу й до

виявлення його взаємозв'язку з майбутньою професійною діяльністю студентів певної конкретної спеціальності.

Тому однією з істотних проблем філософії освіти постає ще й визначення стратегічних цілей викладання кожної навчальної дисципліни та оптимального співвідношення між базовим її змістом і тими прикладними аспектами, які необхідні для професійного та особистісного розвитку студента. Проблема ця має набагато істотніше значення, ніж це може уявлятися на перший погляд. Дійсно, вона постає у парадигмальному контексті цілей, сутності й характеру освіти XXI століття, самого її призначення і змісту. Оскільки півень розвитку сучасних інформаційних технологій, не говорячи про їх перспективи, ставить принципове питання про роль педагога, сам педагог тим більше має глибоко замислитися над своєю роллю в освіті взагалі, насамперед у забезпеченні належної цілісності навчально-виховного процесу. Адже тільки педагог може системно сприяти успішному виконанню освітою своєї високої суспільної місії не тільки з навчання, але й з виховання, особистісного розвитку і соціалізації підростаючих поколінь, їх належної підготовки до життя й діяльності в умовах сучасного надзвичайно складного й мінливого світу.

З позицій філософії освіти істотне підвищення рівня однорідності оцінок професіоналізму та особистості викладача студентами лежить у площині його педагогічної майстерності, загальної і професійної культури. Йдеться про його вміння організувати і здійснювати навчально-виховний процес у системній його цілісності, щоб викликати інтерес студентів до матеріалу своєї навчальної дисципліни. Як переконливо свідчить практика, їх жвавий інтерес і бачення реальної значущості цієї дисципліни здатні успішно трансформуватися в активну мотивацію їх ефективної навчально-пізнавальної діяльності.

Як ми вже зазначали, «сама пізнавальна діяльність виступає у вигляді певної сукупності дій та операцій, які виконуються відповідно до встановлених правил і спрямовані на одержання знань про об'єкт (або об'єкти) пізнання, їхнє розуміння й подальше використання у предметно-практичній діяльності людини. Її результатом і є знання, сформульовані у вигляді системи понять, що позначають мовними символами відповідно до об'єктів та їхніх властивостей». Традиційна педагогіка на цьому зупинялася. Філософія ж інноваційної освіти стверджує, що «заключну стадію пізнавальної діяльності становить розуміння, відсутність або недостатній рівень якого серйозно ускладнює практичну перетворюючу діяльність й істотно знижує її ефективність» [4, с. 95].

Ось чому в умовах сучасних реалій вкрай важливим стає прискорення розробки нової парадигми освіти і практичного впровадження її положень. Вона має враховувати не тільки істотні зміни в техніці й технологіях, не тільки в матеріальних умовах індивідуального й суспільного буття, а й в системах життєвих цілей і цінностей, в моральнісних принципах і навіть в естетичних смаках та ідеалах.

Молодь, яка є більш динамічною і сприйнятливою до нового за представників старших поколінь, легше і швидше пристосовується до реалій сьогодення. Це поглиблює проблему непорозуміння між «батьками» і «дітьми». Більш притаманна людям старшого віку інерційність мислення ускладнює цю проблему й пошуки шляхів посилення взаєморозуміння.

Його ж відсутність чи недостатній рівень вкрай негативно позначається на якості й ефективності педагогічної діяльності викладачів. Для з'ясування, як студенти оцінюють цю діяльність і перш за все дієвість її впливу, ми разом з комісією Методичної ради нашого університету з психолого-педагогічної та управлінської підготовки було проведено опитування. Воно містило два питання. Перше з них стосувалося того, чи вважають студенти істотною роль викладача у їх професійному становленні, а друге – чи вважають вони істотною роль викладача у їх особистісному розвитку.

Результати опитування стали не тільки несподіваними, але й викликали шок. Так, мені лише 85 % студентів відзначили істотну роль викладачів у їх фаховому становленні, 40 % - у особистісному розвитку. Інші члени комісії отримали ще більш вражаючі результати – до 50 % падає частка студентів, які визнають роль викладачів у їх професійному і до 20% – в особистісному розвитку. Якщо не дуже високий рівень впливу педагогів на особистісний розвиток студентів був майже очікуваним через певне нехтування виховним складником навчально-виховного процесу, то відверто низький рівень впливу на фахове становлення вкрай насторожує.

Дійсно, слід вдуматися на тим, що від 15 до 50 % студентів не визнають нашої з вами ролі у їх професійній підготовці! Одна з причин такого стану полягає у відсутності серйозної науково-дослідної роботи, відсутності бажання декого з нас своєчасно знайомитися з кращими світовими досягненнями у своїй галузі і провідними тенденціями її розвитку. А це також є показником нашої професійної культури. Те ж, що від 60 до 80 % студентів не вбачають ролі викладачів у їх особистісному становленні й розвитку взагалі є цілком закономірним результатом певного нехтування значною частиною викладачів важливими завданнями освіти з виховання студентів, їх особистісного розвитку та соціалізації. А вони ж є невід'ємними складниками загальної структури професійної діяльності викладача вищої школи.

Її належне виконання вимагає глибокого усвідомлення кожним педагогом високої місії системи освіти взагалі та своєї ролі у її виконанні зокрема. Йому вкрай необхідно прищепити сприйняття своєї професійної діяльності як однієї з найважливіших життєвих цінностей. А це розуміння має лежати в основі всієї професійно педагогічної культури викладача й поєднуватися з його особистою відповідальністю за якість виконання всієї гами його обов'язків. Тільки у цьому разі йому буде притаманне прагнення досконало оволодівати

не тільки глибокими знаннями зі сфери своїх професійних наукових інтересів, але також і з педагогіки й методики викладання своїх дисциплін.

Оволодіння ж викладачем педагогічною майстерністю взагалі стає одним з яскравих проявів його професійної культури, відображенням його активності й діяльнісного начала його культури. Водночас це прагнення разом з його знов-таки активним втіленням у життя стає надзвичайно важливою передумовою успішності його діяльності й отримання глибокого морального задоволення від її успішного здійснення. Проявом же цього успіху виступають професійні й життєві успіхи його вихованців, в підготовку яких він щиро вкладав не тільки знання та уміння, а й свою душу і серце.

Уявляється цілком природним, що саме у цьому разі викладач дійсно зможе зрозуміти, використовуючи відомий вислів К. Д. Ушинського, що студент – не судина, яку треба наповнити, а факел, який слід запалити. Ось коли йому дійсно вдасться пробудити у студентів вогник зацікавленості, щире бажання не тільки вчитися, а й наслідувати стиль роботи й міжособистісного спілкування педагога, його моральнісні принципи і переконання, його вчинки і поведінку, тоді він отримає високу оцінку своїх вихованців. Ця їх об'єктивна оцінка висловлюватиме високий авторитет викладача і глибоку повагу до нього з боку студентів і виступатиме для одним з додаткових стимулів і мотивів вчитися, оволодівати загальною і професійною культурою.

Зрозуміло, що для цього педагогові потрібен не ремісничий, а дійсно творчий підхід до планування і здійснення своєї діяльності, його ціннісне її сприйняття. Воно ж може виникати лише за умови його щирого прагнення до постійного глибокого осмислення цілей, сутності та змісту цієї діяльності й характеру її здійснення, критичного аналізу й узагальнення свого власного досвіду і досвіду своїх колег. Для цього ж, у свою чергу, йому вкрай необхідна певна культура філософського мислення, володіння логікою й методологією дослідницької діяльності. Не менш важливою умовою виступає також наявність і використання зворотного зв'язку, яким виступає критична думка студентів як про особистість викладача та його професійну діяльність, а й про характер його дійсного впливу на їх фаховий та особистісний розвиток.

Здатність викладача викликати у студентів інтерес до своєї дисципліни й до навчання взагалі постає сьогодні чи не визначальним чинником оцінки ними професіоналізму і педагогічної майстерності викладача. Це пов'язано з новими умовами, які створюють своєрідну інформаційну надмірність, захистом від якої постає втрата цікавості і природного прагнення людей до пізнання. Характерно, як у цьому відношенні зазначає відомий американський педагог з менеджменту

Р. Акофф, що «коли навчання не має внутрішньої цінності для людини, тобто вона не отримує задоволення в процесі навчання, воно стає тягарем. Якщо людину примусити вчити те, чого вона не бажає знати, навчання позбавляється внутрішньої цінності і значною мірою втрачає ефективність» [6, с. 195].

Сьогодні ж нерідко викладання здійснюється формально: матеріал, який передбачається стандартом освіти і програмою відповідної дисципліни, подається без належного пояснення його місця в системі підготовки фахівця та його ролі для успішного здійснення ним майбутньої професійної діяльності. Ось чому, як ми вже зазначали, в дослідженні з філософії впливу, «прийоми і методи навчання і педагогічні технології, які у своїй сукупності утворюють зміст педагогічного впливу, повинні бути об'єднані аксіологічною сутністю, не тільки бути спрямовані на формування ціннісного сприйняття учнями і студентами знань і процесу учіння, а й самі мати ціннісний смисл» [7, с. 81].

Таким чином, наявність спільних цінностей студентів і педагога саме у сфері їх взаємної діяльності постає важливою передумовою, причому не тільки філософською, але й суто прикладною, яка б забезпечувала можливості їх взаєморозуміння. В результаті спільні цінності трансформуються у спільні цілі, успішне досягнення яких, перш за все завдяки професіоналізму педагога і його цілеспрямованим зусиллям, істотно підвищує його авторитет у студентському середовищі й формує високу позитивну оцінку його особистості й діяльності.

Висновки. Виконане дослідження дозволяє дійти таких висновків. По-перше, оцінки студентами професіоналізму й особистості викладача, при всій їх відносності, умовності та широті розкиду, певною мірою відображають характер взаємовідносин, які складаються з ним, а отже й рівень ефективності навчально-виховного процесу. У цій якості вони можуть слугувати одним із критеріїв якості діяльності педагога. По-друге, глибоке осмислення всієї досить складної і суперечливої сукупності взаємовідносин між учасниками освітнього процесу з позицій філософії освіти допомагає увести ці відносини в загальну систему цього процесу і спрямувати на успішне досягнення його цілей. По-третє, належне урахування педагогом думок і оцінок студентами якості своєї діяльності та її самокритичний аналіз має сприяти підвищенню рівня цієї якості та плідному розвитку педагогічної майстерності. По-четверте, формування й розвиток навичок філософського мислення педагога, а отже і системи поглядів, які стають його своєрідною власною філософією освіти, не тільки підвищують рівень його загальної і професійної культури, а й поро-

джують потребу уміло передавати її своїм студентам, посилювати вплив на їх особистісний розвиток.

Перспективи подальших розвідок проблеми мають лежати у площині осмислення фахівцями ролі того чи іншого викладача у їх професійному та особистісному становленні й розвитку на певній часовій відстані. Йдеться про закінчення вищого навчального закладу й набуття ними певного професійного і життєвого досвіду, оволодіння певною методологією своєї фахової діяльності, формування об'єктивної світоглядної оцінки процесу і результату своєї професійної, соціально-гуманітарної і загальнокультурної підготовки у вищому навчальному закладі. Ця відстань і саме життя істотно підвищують рівень об'єктивності оцінок. Хоча, на жаль, подібних досліджень майже немає.

Список літератури: 1. *Зеленев І. А., Туманов С. В.* Об оценке качества преподавания в вузе в контексте восприятия студентами своих преподавателей (опыт социологического исследования) // Высшее образование в России. – 2012. – № 11. – С. 99-105. 2. *Меркулова О. П.* Проблемы оценивания учебного процесса студентами // Высшее образование в России. – 2012. – № 2. – С. 18-24. 3. Михайличенко В. Е., Канивец М. В. Роль вуза в формировании личности: глазами студентов // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 20012. – Вип. 30-31 (34-35). – С. 166-175. 4. *Лаврентьева А. А.* Социально-психологические особенности профессиональной деятельности современного инженера // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 2004. – Вип. 6 (10). – С. 106-113. 5. *Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Резнік С. М., Богдан Ж. Б.* Педагогіка розуміння як перспективний напрям розвитку вищої освіти: навч. посіб. – Харків: НТУ «ХП», 2014. – 260 с. 6. *Акофб Р.* Акофб о менеджменте / Пер. с англ. – СПб.: Питер 2002. – 448 с. (Серия «Теория и практика менеджмента»). 7. *Заветний С. О., Пономарьов О. С., Позиніч С. М.* Філософія впливу: монографія. – Харків: Видавець Савчук О. О.; ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2011. – 204 с.

Bibliomanhy • 1. *Zelenov I. A., Tumanov S. V.* Ob oenke kachestva преподавания в вузе в контексте восприятия студентами своих преподавателей (опыт социологического исследования) // Высшее образование в России. – 2012. – № 11. – С. 99-105. 2. *Merkulova O. P.* Problemy oenivaniya uchebnogo процесса студентами // Высшее образование в России. – 2012. – № 2. – С. 18-24. 3. *Mikhailichenko V. E., Kanivets M. V.* Rol' вуза в формировании личности: глазами студентов // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 20012. – Вип. 30-31 (34-35). – С. 166-175. 4. *Lavrenteva A. A.* Socialno-psihologicheskie osobennosti professionalnoi deyatelnosti современного инженера // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 2004. – Вип. 6 (10). – С. 106-113. 5. *Romanovskii O. G., Ponomarev O. S., Reznik S. M., Bogdan Zh. B.* Pedagogika razumivniia yak perspektivnyi напрям розвитку вищої освіти: навч. посіб. – Харків: НТУ «ХП», 2014. – 260 с. 6. *Akoff R.* Akoff o menedzhmentе / Per с anгл. – SPb.: Piter 2002. – 448 с. (Seria // Teoria i praktika menedzhmenta). 7. *Zavetniy S. O., Ponomarev O. S., Pozinich S. M.* Filosofiya vliyuv monografiya. – Harkiv: Vidaveц Savchuk O. O.; HNTUSG im. P. Vasilenka, 2011. – 204 s.

О. С. Пономарьов

ОЦІНКА СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ПРОБЛЕМА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Здійснено спробу аналізу феномену оцінки студентами педагогічного впливу викладача як однієї з важливих проблем філософії освіти. Розглянуто ті обставини, які ускладнюють можливість отримати дійсно об'єктивну оцінку рівня професіоналізму, педагогічної

майстерності та педагогічної культури викладача на підставі думок студентів.

Ключові слова: студент, педагогічний вплив, філософія освіти

А. С. Пономарев

ОЦЕНКА СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВЛИЯНИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ КАК ПРОБЛЕМА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Предпринята попытка анализа феномена оценки студентами педагогического воздействия преподавателя как одной из важных проблем философии образования. Рассмотрены факторы, затрудняющие возможность получения действительно объективной оценки уровня профессионализма, педагогического мастерства и педагогической культуры преподавателя на основании мнений студентов.

Ключевые слова: студент, педагогическое влияние, философия образования.

O. S. Ponomaryov

STUDENTS ASSESSMENT OF PEDAGOGICAL INFLUENCE TEACHERS AS A PROBLEM OF PHILOSOPHY OF EDUCATION

Attempts to analyze the phenomenon of students rated pedagogical influence of the teacher as one of the important problems of the philosophy of education is realized. The factors hindering the possibility of truly objective assessment of the level of professionalism, pedagogical skills and pedagogical culture of the teacher on the basis of students' opinions are considered. Key words: student of pedagogical influence, philosophy of education

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014 р.

УДК 378:37.03

Ігнатюк О. А.

Харків, Україна

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Актуальність та постановка проблеми. Професійну діяльність викладача за своїм характером давно й однозначно віднесено в наукових дослідженнях до творчих видів діяльності, яка вважається як досить нелегка праця. Розгляд цих питань, їх обґрунтування знаходимо у працях видатних мислителів і педагогів різних епох (М. Бердяєв, А. Дістерверг, І. Кант, П. Каптерев, Я. Коменський, М. Ломоносов, А. Макаренко, Й. – Г. Пестолоцці, М. Пирогов, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Л. Толстой, К. Ушинський, С. Франк та багатьох інших).

Складність професійної діяльності викладача проявляється не тільки в різноманітті компонентів і взаємозв'язків між ними, але й

їх взаємозв'язків між цими компонентами й зовнішнім середовищем. На ці положення наголошують у своїх наукових працях А. Алексюк, О. Гура, В. Гриньова, І. Зязюн, М. Євтух, О. Іонова, В. Кремень, В. Кудін, В. Лозова, І. Прокопенко, О. Романовський, С. Сисоєва, О. Сухомлинська, Т. Сущенко, А. Сущенко та інші дослідники. Викладацька діяльність нерозривно пов'язана із творчістю. Практично при проведенні кожного заняття доводиться щось корегувати як у змісті навчального матеріалу, так і в методиці навчання. Не випадково, проведене заняття щоразу виходить новим. Дійсно, педагог стає майстром своєї справи, професіоналом у міру того, як він освоює й розвиває педагогічну діяльність, опановує педагогічним капіталом, визнає педагогічні цінності. Зазначимо, що більшість викладачів технічного університету не мають базової педагогічної освіти, і набувають своєї професійної майстерності (у тому числі педагогічної) протягом багатьох років професійної (викладацької) діяльності.

На кафедрі педагогіки і психології управління соціальними системами вже дев'ятий рік функціонує магістратура "Педагогіка вищої школи" (друга вища освіта), після закінчення якої слухачам присвоюється кваліфікація "викладач технічних університетів та вищих навчальних закладів".

Вирішення проблем професійної підготовки будь-якого майбутнього фахівця, у тому числі й інженерно-технічного профілю, багато в чому залежить від адекватності та ефективності обраних засад організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. При цьому дуже важливого значення набуває готовність до професійної діяльності. У нашому випадку мова йде про формування готовності до науково-педагогічної діяльності у магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» технічних університетів, які прийнято вважати майбутніми викладачами, які не завжди мають базову вищу педагогічну освіту, і набувають знань з педагогічної діяльності під час навчання в магістратурі за вищезазначеною спеціальністю та в подальшій викладацькій діяльності на кафедрах університету за обраним фахом.

Теоретичні положення формування готовності до педагогічної діяльності у майбутніх викладачів вищої школи висвітлено А. Алексюком, В. Гриньовою, І. Зязюном, М. Євтухом, В. Лозовою, Л.Рибалкою, І. Прокопенком, С. Сисоєвою, О. Сухомлинською та іншими. Не дивлячись на значний інтерес науковців до цієї проблеми у процесі підготовки майбутніх фахівців, це питання потребує подальшого вивчення.

Мета статті полягає в розкритті особливостей формування готовності до науково-педагогічної діяльності магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» у процесі фахової підготовки.

Педагогічна професія, як ми вже відзначали, є одночасно перетворюючою й керуючою. А для того, щоб управляти процесом розвитку особистості, потрібно бути компетентним. Поняття професійної компетентності педагога тому виражає єдність його теорети-

чної й практичної готовності в цілісній структурі особистості й характеризує його професіоналізм (І.А. Зязюн).

Зміст професійної компетентності педагога тієї або іншої спеціальності визначається кваліфікаційною характеристикою. Вона являє собою нормативну модель компетентності педагога, відображаючи науково обґрунтований склад професійних знань, умінь і навичок. Кваліфікаційна характеристика - це, по суті, звід узагальнених вимог до викладача на рівні його теоретичного й практичного досвіду.

Зміст педагогічної освіти як ціле може тому бути розглянуте як єдність знань і вмінь, досвіду творчої діяльності й досвіду емоційно-ціннісного відношення до педагогічної дійсності. Взаємозв'язок цих компонентів не суперечить їхній лінійності, коли попередні елементи можуть до певної межі існувати окремо від наступних, але наступні неможливі без попередніх.

Формування готовності слухачів магістерської програми з педагогіки вищої школи відбувалось на підставі запровадження контекстного підходу. Контекстний підхід до організації процесу навчання у ВНЗ, запропонований А. Вербицьким, заснований на ідеї знаково-контекстного навчання. Можна погодитися із думкою автора, що для досягнення мети формування фахівця у ВНЗ (конкурентоспроможної особистості) необхідно організувати так навчання, щоб воно забезпечувало перехід, трансформацію одного типу діяльності (пізнавальної) в інші (професійну) відповідно зміною потреб і мотивів, цілей, дій (вчинків), засобів, предметів та результатів [1].

Отже, у контекстному навчанні зміст навчання проектується як предмет початкової діяльності, що послідовно трансформується в предмет діяльності професійної, наповнюючи процес навчання особистісним значенням, створюючи можливості для ціле покладання та досягнення цілей. Обґрунтування нашого вибору пов'язане, перш за все тим, що положення контекстного навчання ґрунтуються на орієнтирах гуманістичної парадигми, передбачають максимальне наближення процесу професійної підготовки до реалій майбутньої професійної діяльності викладача технічного університету, формування здатності у магістранта аналізувати, прогнозувати й проектувати траєкторії власного професійного зростання.

Моделюючи зміст навчання (зокрема навчальної дисципліни "Практична підготовка та стажування"), маємо на меті не лише формування у магістрантів цілісного уявлення про майбутню професію, а й спрямування їх погляду на майбутнє [3,5].

У процесі науково-педагогічної підготовки магістрантів дотримуємося таких принципів [4,6]:

- індивідуальної значущості знань, умінь і навичок, яких набуває майбутній викладач;
- наявності цілісної інформації про сутність і структуру, функції педагогічної діяльності;

- послідовного переходу від навчальної через квазіпрофесійну (моделювання професійної) до професійної педагогічної діяльності;
- проблемного і діалогічного спілкування в системі “студент-викладач” і “студент-студент”;
- індивідуалізації та диференціації змісту психолого-педагогічного навчання, технологій організації навчального процесу;
- ігрового моделювання й рольової перспективи;
- єдності навчання й виховання, розвитку й самовдосконалення;
- відкритості навчання (гармонійне поєднання різних технологій навчання (як традиційних, так і інноваційних)).

У процесі викладання магістрантам навчальної дисципліни “Практична підготовка та стажування” передбачено гармонійне поєднання різних форм роботи: лекційної, практичної, самостійної, різновидів консультацій, спів навчання, взаємонавчання (колективне, групове, мікрогрупове навчання в співпраці). В наведених вище прикладах організації занять студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб’єктами. Саме така організація занять сприяє ефективному засвоєнню магістрантами змістовного компонента майбутньої педагогічної діяльності. Спираючись на концепцію знаково-контекстного навчання А. Вербицького [2], передбачено проведення таких видів лекцій: проблемна лекція, бінарна лекція, лекція з наперед запланованими помилками, лекція-конференція. Завдяки їх впровадженню зростає роль діалогічної взаємодії, відбувається послідовний перехід від простої передачі інформації до активного засвоєння магістрантами змісту навчальної дисципліни.

Науково-педагогічна підготовка магістратів спеціальності «Педагогіка вищої школи» згідно навчального плану передбачає як лекційну форму навчання, так й практичні(семінарські) заняття. Загальний обсяг дисципліни «Практична підготовка та стажування» становить 183 години, з них аудиторних годин – 64, кредитів – 4,5.

Організація практичних занять з дисципліни передбачає взаємодію та активне спілкування рівноправних учасників (семінар-круглий стіл, семінар-дискусія, семінар-дослідження, робота у командах за типом брейн-рингу, виступ на конференції з презентацією тощо), де магістранти набувають досвіду як колективної командної роботи, так і розвивають особистісний потенціал, відповідальність за результати співпраці, комунікативні, організаторські, лідерські якості, виступають у ролі доповідачів і опонентів, ставлять та вирішують (творчі, пошукові, проєктувальні) проблеми, тренуються у публічному виступі, презентації, доведенні та відстоюванні правильності власної позиції тощо.

Окреме місце відведено індивідуальним заняттям, організованих з метою: усунення причин зниження пізнавальної

активності; створення траєкторії навчання кожного магістранта й формування умов, що сприяють розвитку його готовності до майбутньої науково-педагогічної діяльності. Вважаємо доцільною реалізацію таких педагогічних умов:

- активна участь магістрантів у процесі обговорення, неформальних дискусій у командах (міні групі), на потоці за тематикою навчальної дисципліни, під час прийняття рішень;
- організація спільної діяльності на кожному етапі навчання (особливо на початковому), яка поступово перетворюється на самостійну, спрямовану на вирішення навчально-проблемних ситуацій;
- створення партнерських відносин взаємодії, що ґрунтуються на співробітництві, відкритості, довірі, особистій участі, підтримці;
- забезпечення умов необхідного консультування (надання викладачем консультацій та додаткових завдань аспірантам, які бажають знати більше);
- забезпечення систематичного контролю знань магістрантів, як додаткового мотиватору навчання;
- урахування стартового потенціалу магістрантів (знань слухачів навчальної дисципліни) з метою індивідуального підходу до кожного майбутнього фахівця;
- створення «ситуацій успіху», ефекту новизни, ефекти змін, ефекту гри, то б то важливо не тільки зрозуміти внутрішній світ особистості, її емоційний стан, але й прагнути допомогти при вивченні дисципліни опанувати вкрай необхідні психолого-педагогічні знання, методологію педагогіки та наукового дослідження, які мають трансформуватися у вміння та навички.

Отже, науково-дослідницька діяльність відома з найдавніших часів. Людина завжди прагнула пізнати світ, в якому вона живе. Соціальна значущість і потреба в науці не минула, вона вічна. На заняттях магістранти намагаються з'ясувати сутність науково-педагогічної діяльності. Вони розуміють, що дослідник, організовуючи і проводячи свої дослідження, виконує дві основні функції: по-перше, систематизує, акумулює знання, накопичені людством, по-друге, пізнає нове, незвідане, що доповнює, збагачує науку. Ці функції залишаються у всі часи, змінюється лише їх зміст під час змін, що відбуваються в суспільному житті, вивчаються проблеми, методи роботи. Для реалізації названих функцій досліднику необхідно володіти певними професійно важливими якостями. Слухачі доходять до важливого висновку, що науково-педагогічна робота - виключно напружена, творча праця, що вимагає повної самовіддачі, наполегливості, терпіння, самовідданості, творчого мислення, почуття нового, прагнення пізнати невідоме.

Всі названі професійно важливі особистісні якості визначають авторитет дослідника, складовими якого є: глибокі різнобічні спеціальні знання; володіння професійними та дослідницькими навичками;

наявність психолого-педагогічних здібностей; загальна педагогічна культура; вміння спілкуватися з людьми; поведінка у відповідності з нормами професійної психолого-педагогічної етики.

Дійсно, сьогодні гостро назріла необхідність «гармонізації особистісних і соціальних інтересів», у забезпеченні «комплексу умов для ефективного формування цілісної, творчої, соціально активної, духовно багатой особистості майбутнього фахівця – інженера, педагога (О.Г. Романовський, М.І. Лазарєв, О.І. Коваленко, І.Ф. Прокопенко, Ю.П. Нагірний й ін). Дуже важливим засобом забезпечення такого цілісного, культуру творчого розвитку особистості молодого фахівця може й повинне стати професійне виховання майбутнього фахівця, що являє собою процес формування його особистості, його морально-естетичної сфери, фундаментальних знань, його духовної культури.

В умовах прискорення науково-технічного прогресу у всіх сферах діяльності зростають вимоги до інтелектуального й морального потенціалу людини, до його загальної культури. Суспільство усе більше має потребу в людях з високим рівнем розумового й морального розвитку, готових до безперервного розширення свого загального й науково-технічного кругозору, підвищенню професійної кваліфікації.

Особливого значення набувають особистісний підхід до аналізу культури й виявленню особливостей формування особистості. Особистісний підхід припускає, що його може здійснювати лише педагог, який усвідомлює особистістю самого себе. Тільки в цьому випадку він може побачити особистість у вихованці, зрозуміти його й будувати свою взаємодію з ним як діалог, як обмін інтелектуальними, емоційними й соціальними цінностями, завдяки чому розвивається як особистість вихованця, так і сам педагог розвиває себе як особистість. Саморегуляція як вольовий прояв особистості розкриває природу й механізм таких рис особистості викладача, як ініціативність, самостійність, відповідальність. Всі інші види творчої діяльності уступають творчості педагогічній за своєю складністю й відповідальністю саме в силу того, що в процесі педагогічної діяльності відбувається «творення» й «створення» особистості [3,4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Педагогічна діяльність, як і будь-яка інша, має не тільки кількісну міру, але й якісні характеристики. Зміст й організацію педагогічної праці можна правильно оцінити, лише визначивши рівень творчого відношення педагога до своєї діяльності, що відбиває ступінь реалізації їм своїх можливостей при досягненні поставлених цілей. Творчий характер педагогічної діяльності тому є найважливішою її об'єктивною характеристикою. Вона обумовлена тим, що різноманіття педагогічних

ситуацій, їхня неоднозначність, вимагають варіативних підходів до аналізу й вирішення завдань, які випливають із них.

До провідних функцій системи методичної підготовки майбутнього педагога у ВНЗ [2, 4, 5] варто віднести: формування самосвідомості майбутнього викладача; формування спрямованості особистості майбутнього викладача на творче здійснення своєї професійної діяльності; формування необхідного комплексу професійних знань, умінь і навичок для творчого здійснення професійної діяльності педагога; формування досвіду практичної професійної діяльності педагога, заснованого на дослідницькому підході.

Отже, творча індивідуальність педагога - це системне, інтегративне особистісне утворення, що представляє собою сукупність мотиваційних, інтелектуальних, емоційно-вольових і професійно-ціннісних якостей, що виникає, розвивається й виявляється в неповторному, самобутньому способі здійснення педагогічної діяльності, що припускає якісне перетворення особистості педагога, розвиток його творчого потенціалу. Опановані магістрантами психолого-педагогічні знання, методологія педагогіки та наукового дослідження будуть як найкраще сприятимуть розвитку їх особистісного потенціалу, який безумовно буде розвиватися й самовдосконалюватися під час виконання своєї професійної діяльності.

Список літератури: 1. Вербицкий А.А. Контекстное обучение: формирование мотивации / А.А. Вербицкий // Высшее образование в России. – 1998. - №1. – С. 101-107. 2. Вербицкий А.А. Психолого-педагогические особенности контекстного обучения / А.А. Вербицкий. – М., 1987. -346 с. 3. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: навчальний посібник / О. І. Гура. – Київ: центр навчальної літератури, 2005. – 224 с. 4. Євтух М.Б. Педагогічна діяльність / М. Б. Євтух // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 640-641. 5. Звзюн І. А. Краса педагогічної дії: навч. посібник [для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів] / І. А. Звзюн, Г. М. Сагач. - К.: Українсько-фінансовий інститут менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с. 5. Ігнацюк О. А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика: [монографія] / О.А. Ігнацюк. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2009. – 432 с. 6. Исаева Т. Преподаватель как субъект качества образования / Т. Исаева // Высшее образование в России. – 2003. – №2. – С. 17-23.

Bibliography: 1. Verbitskij A.A. Kontekstnoe obuchenie: fomirovanie motivacii / A.A. Verbitskij // Vyshee obrazovanie v Rossii. – 1998. - №1. – S. 101-107. 2. Verbitskij A.A. Psihologo-pedagogicheskie osobennosti kontekstnogo obuchenija / A.A. Verbitskij. – M., 1987. -346 s. 3. Gura O. I. Pedagogika vishnoi shkoli: vstup do specialnosti: navchalnij posibnik / O. I. Gura. – Kiev: centr navchal'noi literatury, 2005. – 224 s. 4. Evtuh M. B. Pedagogichna dijalnist' / M. B. Evtuh // Enciklopedija osviti / Akad. ped. nauk Ukraini; glavnij red. V. G. Kremen'. – K.: Jurinkom Inter, 2008. – S. 640-641. 5. Zvizjun I. A. Krasa pedagogichnoi dii: navch. posibnik [dlja vchiteliv, aspirantiv, studentiv serednih ta vishnih navchal'nih zakladiv] / I. A. Zvizjun, G. M. Sagach. - K.: Ukrainsko-finansovij institut menedzhmentu i biznesu, 1997. – 302 s. 5. Ignatjuk O. A. Formuvannja gotovnosti majbutnjogo inzhenera do profesijnogo samovdoskonalennja: teorija i praktika: [monografija] / O.A. Ignatjuk. – Har'kiv: NTU “HPI”, 2009. – 432 s. 6. Isaeva T. Prepodavatel' kak subekt kachestva obrazovanija / T. Isaeva // Vyshee obrazovanie v Rossii. – 2003. – №2. – S. 17-23.

Ігнатюк О. А.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Статтю присвячено проблемам професійної підготовки магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи». Автором розкрито особливості формування готовності до науково-педагогічної діяльності у слухачів магістерського програми з педагогіки вищої школи у процесі вивчення навчальної дисципліни «Практична підготовка та стажування». Розкрито дидактичні принципи та педагогічні умови підготовки, що сприятимуть формуванню готовності до майбутньої науково-педагогічної діяльності магістрантів.

Ключові слова:; викладацька діяльність; діяльнісний характер навчання; контекстне навчання; педагог вищої школи; науково-педагогічна підготовка; магістрант

Игнатюк О. А.

ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ К НАУЧНО - ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАГИСТРАНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ПЕДАГОГИКА ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ»

Статья посвящена проблемам профессиональной подготовки магистрантов специальности «Педагогика высшей школы». Автор рассматривает особенности формирования готовности к научно - педагогической деятельности у слушателей магистерской программы по педагогике высшей школы в процессе изучения учебной дисциплины «Практическая подготовка и стажировки». Раскрыты дидактические принципы и педагогические условия подготовки, способствующие формированию готовности к будущей научно - педагогической деятельности магистрантов.

Ключевые слова: преподавательская деятельность; деятельностный характер обучения; контекстное обучение; педагог высшей школы; научно - педагогическая подготовка; магистрант

Ignatyuk O.

FORMATION OF READINESS FOR SCIENTIFIC - TEACHING UNDERGRADUATES SPECIALTIES "PEDAGOGY OF HIGHER EDUCATION"

The article is devoted to the training of undergraduates majoring "Pedagogy of Higher Education". The peculiarities of preparedness scientific - pedagogical activity listeners master's program in pedagogy of higher education in the study of the discipline " Practical training and internships" are considers of the author. Didactic principles and pedagogical conditions of preparation, contributing to the formation of readiness for future scientific - pedagogical activity undergraduates are revealed

Keywords: teaching activities; activity character education; learning context; high school teacher; scientific - pedagogical training; undergraduate

Стаття надійшла до редакції 30.04.2014 р.

УДК 378:101

*Долгарев А.В. , Мирошниченко И.С.,
г. Харьков, Украина*

ТВОРЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ – ОСНОВА УСПЕШНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Социальная система управления является процессом взаимодействия как минимум двух субъектов, каждый из которых способен не только разрабатывать управленческие решения и осуществлять управляющие воздействия, но и своевременно воспринимать управляющие воздействия и реагировать на них таким образом, чтобы система добивалась намеченных целей. Уровень управляемости системы зависит и от качества управленческого взаимодействия, основой которого являются отношения между руководителями и исполнителями.

Любые программы развития экономики должны основываться на предполагаемых изменениях «качества социально-экономических отношений», опирающихся на культурный, ценностный базис, сложившийся в той или иной стране. [1.167]. В административно - командной системе, которая существовала в бывшем Советском Союзе, творческое самостоятельное мышление долгие годы не было востребовано. Только в 1968 году Л.И. Брежнев на всесоюзном съезде учителей высказал мысль о том, что школа не только давала сумму конкретных знаний, но и учила делать самостоятельные выводы на базе этих знаний, прививала молодежи навыки творческого мышления.

Самостоятельное мышление – это умение видеть и ставить новый вопрос или проблему, а затем решать её собственными силами. Самостоятельное мышление – это умение мыслить за рамками предписанных правил и категорий, установленных другими людьми, в сочетании со способностью оценить, насколько собственные предположения и интерпретация информации и событий соответствуют личным убеждениям. [2. 140]

Люди, мысленно независимые, не присоединяются к общему мнению, а имеют свое собственное, говорят, что думают, и действуют, исходя из собственных убеждений, а не из убеждений других людей. Эффективные лидеры всегда поощряют самостоятельно мыслящих сотрудников, способных творчески решать возникающие проблемы. Именно в такой самостоятельности выражается творческий характер мышления.

Н.А. Бердяев писал: « Нужно начать мыслить не по готовым схемам, не применять традиционные категории, а мыслить творчески над раскрывающейся трагедией мировой истории». [3.63] Роксолана Гнатюк, рассуждая о проблеме творческого мышления, делает вывод о том, что при исследовании какой-то проблемы мозг может бессознательно вынашивать один её аспект, будучи в тоже время сознательно поглощенным подготовкой (или проверкой) другого её аспекта. Она приводит и другую мысль Н.А. Бердяева: «Человеку в положительном бытии его присуща творческая психология. Она может быть подавлена и скрыта, может быть раскрыта, но она онтологически присуща человеку. Творческий инстинкт в человеке есть бескорыстный инстинкт, в нем забывает человек о себе, выходит из себя. Научное открытие, техническое изобретение, творчество художественное, творчество общественное могут быть нужны и использованы для целей утилитарных,

но сам творящий бескорыстен и отрешен от себя. В этом существо творческой психологии». [4.7]

Мышлению каждого конкретного человека присущи индивидуальные особенности. Эти особенности у различных людей проявляются по-разному. Согласно концепции творческого развития человека Я.А.Пономарева [4], фундаментальной составляющей человеческой психики является способность действовать «в уме», которая связывается со степенью сформированности общих способностей для любых форм поведения, в том числе и творческого, особенностей его психологического механизма.

Другой признанный исследователь, Д.Б. Богоявленская, подходит к исследованию творческого мышления с позиций системного подхода и предлагает выделить в качестве единицы исследования творчества интеллектуальную активность. Выдвигая ее в качестве психологического аспекта изучения творчества, она утверждает, что "... мерой интеллектуальной активности, ее наиболее важной качественной характеристикой, может служить интеллектуальная инициатива, понимаемая как продолжение мыслительной деятельности за пределами ситуативной заданности, не обусловленное ни практическими нуждами, ни внешней или субъективной отрицательной оценкой работы". [5]

Мышление, это процесс активного целенаправленного, обобщенного, опосредованного отражения действительности в мозгу человека, осуществляющийся в его практической деятельности и неразрывно связанный с языком. [7. 7]. Эффективные лидеры стремятся сохранить открытость сознания и создают среду, в которой поощряется любознательность. Они также пытаются представить в своем сознании возникающую проблему во всем её многообразии на основе выработанного у себя системного мышления.

Многие исследователи цитируют Наполеона Бонапарта, который говорил: « Мой гений состоит в том, что одним быстрым взглядом я охватывал все трудности дела, но в то же время и все ресурсы для преодоления этих трудностей; этому обязано мое превосходство над другими». Системное мышление – это способность увидеть синергию целого, а не только его отдельные части. Системное мышление позволяет лидеру следить за динамикой развития организации, оценивая характер взаимоотношений между частями системы. [2.143]

В сложных системах необходимо добиваться целостного подхода к управлению. Видение всей структуры организации позволяет руководителю своевременно реагировать на изменения, происходящие в её отдельных подразделениях. Преимущество системного мышления состоит и в том, что оно позволяет руководителю установить обратную связь в системе управления организацией. Осмыслив концептуально все взаимодействия, происходящие в системе организации, руководитель может заранее предусмотреть возможные в системе отклонения и принять меры по предупреждению развала системы.

Основным субъективным условием формирования творческого мышления у руководителей организаций многие исследователи считают готовность личности к профессиональному творчеству, которая включает в себя высокую общую культуру, эффективность показателей творческой деятельности и самодиагностику профессионального мастерства. Условия, способствующие формированию опыта профессионально-творческого мышления, некоторые ученые определяют через понятие творческой среды, которая представляет собой совокупность внешних и внутренних условий, необходимых и достаточных для эффективного осуществления творческой деятельности и характеризуются:

- направленностью на творчество;
- согласованностью цели, программы обучения и будущей профессиональной деятельности;
- психологической атмосферой, обеспечивающей вовлеченность в творческий процесс, свободу от стереотипов, инициативность и самостоятельность, развитие интереса и готовности к творческой деятельности;
- для студентов важна организация таких занятий, которые обеспечивают стимуляцию творческой активности, проблемность и разрешение противоречий, осмысливание процесса и результатов деятельности. [8]

Таким образом, главная особенность творческого мышления связана со спецификой протекания процесса в целостной психике как системе, порождающей активность индивида. Л.А. Янкова в одной из своих статей пишет, что ещё В.В. Давыдов считал единственным правильным решением многих проблем - это формирование научного мышления, которое позволяет человеку разбираться во всём самостоятельно. «Изучая науку, (а, не заучивая информацию), человек проникается её логикой, его мышление осваивает объективные законы окружающего мира и становится способным самостоятельно их исследовать». [9. 101]

Следовательно, для независимого мышления человек должен обладать достаточным уровнем научного потенциала, позволяющего ему развивать у себя соответствующие творческие способности. Однако интеллектуальная культура не исчерпывается только образованием и наукой. Развитие этих систем, как и культуры в целом, предполагает творчество. Источником же творчества является личность. Именно за счёт её энергетики и возникает, и продвигается нечто новое, обеспечивающее динамику развития культуры и цивилизации. [10. 3]

Творческие способности – это максимальный уровень развития способностей, а потому они связаны с интеллектом. Интеллект человека способен развиваться в четырех основных сферах. К ним относятся самостоятельное (независимое) и системное мышление, открытость сознания и совершенствование собственной личности. [2. 140]

Чтобы открыть свое сознание для восприятия новых идей, лидерам необходимо отказываться от ранее сделанных выводов. Такого рода сознание иногда называют чистым сознанием. Такое сознание позволяет увидеть то, что находится прямо перед тобой. Переполненное сознание на это не способно. Эффективные лидеры стремятся

сохранить открытость сознания и создают среду, в которой поощряется любознательность.

К индивидуальным особенностям мышления ученые относят такие качества, как: гибкость мышления и продуктивность ума, самостоятельность, широта, глубина, быстрота мысли, творчество, критичность, инициативность, сообразительность и т.д. Гибкость мышления – способность изменять аспекты рассмотрения предметов, явлений, их свойств и отношений, умение изменить намеченный путь решения задачи, если он не удовлетворяет изменившимся условиям, активное переконструирование исходных данных, понимание и использование их относительности. Противоположностью гибкости мышления является его инертность – качество мышления, проявляющееся в склонности к шаблону, к стереотипности, в трудности переключения от одной системы действий к другой. Широта ума – умение охватить широкий круг вопросов в различных областях знания и практики. Глубина мышления – умение вникать в сущность, вскрывать причины явлений, предвидеть последствия, проявляется в степени существенности признаков, которые человек может абстрагировать при овладении новым материалом, и в уровне их обобщенности. Последовательность мышления – умение соблюдать строгий логический порядок в рассмотрении того или иного вопроса. Критичность мышления – качество мышления, позволяющее осуществлять строгую оценку результатов мыслительной деятельности, находить в них сильные и слабые стороны, доказывать истинность выдвигаемых положений. Устойчивость мышления – качество мышления, проявляющееся в ориентации на совокупность выделенных ранее значимых признаков, на уже известные закономерности.

Эти и другие индивидуальные особенности мышления необходимо учитывать при оценке уровня творческого мышления. Лидеры, которые хотят добиться успешной деятельности своих организаций, обязаны постоянно заниматься совершенствованием собственной личности, как в профессиональном, так и в общекультурном плане. Развитие собственной личности включает в себя как творческое напряжение, так и развитие собственного видения, проницательности, а также обращенности лидера к реальности.

Во-первых, руководители, занимающиеся совершенствованием своей личности, пытаются определить не только то, что для них важно, но и расставить приоритеты выполнения тех или иных мероприятий, от выполнения которых зависит конечный результат его деятельности. Украинский философ А.К. Чаплыгин заметил, что в процессе удовлетворения потребности в творчестве деятельность переходит в самодеятельность и наоборот, а реализация способностей становится настоящим творческим самовыражением потенциальных возможностей индивида. При этом, как отмечает А.К. Чаплыгин, творчество внешних форм материальной и духовной культуры совпадает с процессом самосовершенствования, саморазвития, самовоспитания, самоутверждения, самореализации. [11. 176] На эти моменты обращал ранее свое внимание и В.А. Лозовой. Этот, известный на Украине ученый, занимающийся проблемами самовоспитания, пишет: «Творческое самовыражение личности, которое является одной из главных экзистенциальных потребностей личности, вообще невозможно без самовоспитания личности».[12. 113]

Эффективный лидер, который постоянно пребывает в творческом напряжении, способен достичь намеченных целей. Для успешного лидера существуют и другие профессиональные и личностные качества, от которых зависит эффективность деятельности, руководимой им организации. К таким качествам относятся повышенное чувство ответственности за начатое дело, чувство сопереживания, чувство уверенности, высокая нравственность, совестьливость в сочетании с такими качествами как активность, неравнодушие и многие другие. Например, эмоционально интеллектуальный лидер создает в коллективе атмосферу доверия и уважения, наполняет смыслом и значением ту работу, которую выполняют сотрудники, как лично для себя, так и для всей организации. Ю.А. Лобейко [13] раскрывает внешние и внутренние условия, при наличии которых возможно созревание личности как творческой индивидуальности.

Не менее важен и другой вывод: личностные проявления креативности распространяются на многие области человеческой активности. Как правило, творческая продуктивность в одной основной для личности области сопровождается продуктивностью в других областях : деятельность бизнесмена, например, более сходна с деятельностью ученого (по своим творческим проявлениям), потом с деятельностью художника, артиста, литератора и т. д. А.Н.Лук, раскрывая совокупность качеств творческой личности, пишет: «Творчески мыслящий человек отличается обычно «познавательной дотошностью», и притом не только в узкой профессиональной области. Он не довольствуется приблизительными сведениями, «эрудицией понаслышке», смутным пересказом фактов, а стремится уточнить свои знания, добраться до первоисточников, выяснить мнения специалистов. Он проявляет взыскательность и критичность, даже придирчивость и скептицизм, если сообщаемая ему информация содержит противоречия, логические неувязки и натяжки. Как сказано в знаменитой стихотворной строке, ему во всем «хочется дойти до самой сути». [14. 166] В этих, удивительно точно сказанных словах А.Н. Лука содержится перечень качеств творческой личности и руководителя любой организации, при обладании которыми, он сможет обеспечить процветание своей организации и своей Родины. «Великая цель инновационного типа мирового развития, однако - не в инновациях, а в рождении инновационного человека. Именно он, как субъект инновационного сознания, культуры инновационного управления, инновационных отношений, инновационной деятельности продвигает вперед инновационный тип мирового развития». Инновационное развитие и формирует инновационного человека как гармоничную творческую личность. М.М. Гуревичов уверен в том, что «носителем современного прогресса является именно инновационный человек, а не прибыль», [15. 76] в погоне за которой иногда бесславно исчезают со сцены мировой истории даже творческие личности.

Долгарев А.В., Мирошниченко И.С.

ТВОРЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ – ОСНОВА УСПЕШНОГО УПРАВЛЕНИЯ

В статье раскрыто, что социальная система управления является процессом взаимодействия как минимум двух субъектов, каждый из которых способен не только разрабатывать управленческие ре-

шения и осуществляют управляющие воздействия, но и своевременно воспринимать управляющие воздействия и реагировать на них таким образом, чтобы система добивалась намеченных целей. Уровень управляемости системы зависит и от качества управленческого взаимодействия, основой которого являются отношения между руководителями и исполнителями.

Ключевые слова: творческое мышление, управление, социальная система.

Лолганев О.В., Мірошніченко І.С.

ТВОРЧЕ МИСЛЕННЯ - ОСНОВА УСПІШНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті розкрито, що соціальна система управління є процесом взаємодії як мінімум двох суб'єктів кожен з яких здатий не тільки розробляти управлінські рішення і здійснювати керувальні впливи, але і своєчасно сприймати керувальні впливи і реагувати на них таким чином, щоб система досягла намечених цілей. Рівень керуваності системи залежить і від якості управлінської взаємодії, основою якою є відносини між керівниками і виконавцями.

Ключові слова: творче мислення, управління, соціальна система

Dolgarev A.V., Miroshnichenko I.S.

CREATIVE THINKING IS THE BASIS OF SUCCESSFUL MANAGEMENT

The article disclosed that social management system is a process of interaction of at least two entities, each of which is able not only to develop managerial decisions and implement control actions, but also timely to perceive control actions and react to them so that the system has achieved the intended objectives. The level of manageability of the system depends on the quality of the management cooperation that is based on the relationship between managers and executors.

Keywords: creative thinking, management, social system

Литература: 1. Бычкова А.Н. Нравственные, общечеловеческие ценности как фактор развития воспроизводства основного капитала. В альманахе Центра общественных наук и экономического факультета МГУ имени М.В. Ломоносова «Философия хозяйства». 2011. №5. - 304с. 2.. Ричард Л. Дафт. (При участии Паприсии Лейн). Уроки лидерства. – М.: Эксмо, 2006, - 480 с. 3. Бердяев Н. А Русская идея. ЭКСМО Москва, МИДГОРД, Санкт – Петербург, 2005. – 832 с. 4. Роксолана Гнапок. В поисках инсайта, или Тест на творчество. «Зеркало недели». № 8 (105) 2 марта 2013 г. 5. Пономарев Я.А. Психология творчества. М.: Издательство "Наука", 1976 6. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как психологический аспект изучения творчества. – М., 1983. 7. Романовский А.Г. Пазынич С.Н., Резник П.П. Логика: Учебное пособие. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2004. – 492 с. 8. Сущность и особенности мышления <http://www.coolreferat.com/> /9. Янюкова Л.А. Качество подготовки современных практических психологов. Национальный психологический журнал. М. : Изд-во факультета психологии им. М.В. Ломоносова и факультета психологии Санкт – Петербургского государственного университета– 2006, ноябрь. – 136 с. 10. Тульчинский Г.Л. Драйв трансцендентного. Российский духовный опыт: апофактика как потенцирование бытия. http://sbiblio.com/BIBLIO/archive/asmarin_chelovecheskiy/03/aspx 11. Чаплыгин А.К. Человек и творчество: работы разных лет – Харьков : ХНАДУ. 2011. – 604с. 12. Лозовой В.А., Сідак Л.М. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній практиці. Монографія. – Х.: Право, 2006. – 256с. 13. Редько Л. Л., Лобейко Ю. А. Психолого-педагогическая поддержка адаптации студента-первокурсника в вузе: учебное пособие / Л. Л. Редько, Ю. А. Лобейко. – М.: Илекса, 2008. – 296 с. 14. Лук А.Н. Юмор, остроумие,

творчество. М., «Искусство», 1977. - 183с. 15. Гуревичов М.М. та ін. Інноваційний тип світового розвитку. [Текст] : текст лекцій М.М. Гуревичов, О.С. Пономар'ов. О.Г. Романовський. – Харків; НТУ «ХПІ». 2010. – 86с. – Рос. мовою

Bibliography 1. Bychkova A.N. Nравstvennye, obshhechelovecheskie cennosti kak faktor razvitiya vosproizvodstva osnovnogo kapitala. V al'manahe Centra obshhestvennyh nauk i jekonomicheskogo fakul'teta MGU imeni M.V. Lomonosova «Filosofija hozjajstva». 2011.№5. - 304s. 2.. Richard L. Daft. (Pri uchastii Patrisii Lejn). Uroki liderstva. – М.: Jeksmo, 2006, - 480 s. 3. Ber-djaev N. A Russkaja ideja. JeKSMO Moskva, MIDGORD., Sankt – Peterburg, 2005. – 832 s. 4. Roksolana Gnatjuk. V poiskah insajta, ili Test na tvorcestvo. «Zerkalo nedeli». № 8 (105) 2 marta 2013 g. 5. Ponomarev Ja.A. Psihologija tvorcestva. М.: Izdatel'stvo "Nauka", 1976 6. Bogojavlenskaja D.B. Intellektu-al'naja aktivnost' kak psihologicheskij aspekt izuchenija tvorcestva. – М., 1983. 7. Romanovskij A.G. Pazynich S.N., Reznik P.P. Logika: Uchebnoe posobie. – Har'kov: NTU « HPI», 2004. – 492 s. 8. Sushnost' i osobennosti myshlenija [http://www.coolreferat.com/ /9](http://www.coolreferat.com/). Janjukova L.A. Kachestvo podgotovki sovremennyh prakticheskikh psihologov. Nacional'nyj psihologicheskij zhurnal. М. : Izdvo fakul'teta psihologii im. M.V. Lomonosova i fakul'teta psihologii Sankt – Peterburgskogo gosudarstvennogo universiteta– 2006, nojabr'. – 136 s. 10. Tul'chinskij G.L. Drajv transcendentnogo. Rossijskij duhovnyj opyt: apofaktika kak potencirovanie bytija. http://sbiblio.Com/BIBLIO/archive/asmarin_chelovecheskiy/03/aspx 11. Chaplygin A.K. Chelo-vek i tvorcestvo: raboty raznyh let – Har'kov : HNADU. 2011. – 604s. 12. Lo-zovoj V.A. , Cidak L.M. Samorozvitok osobistosti u filosofsk'ij refleksii ta social'nij praktici. Monografija. – H.: Pravo, 2006. – 256s. 13. Red'ko L. L., Lobejko Ju. A. Psihologo-pedagogicheskaja podderzhka adaptacii studenta-pervokursnika v vuze: uchebnoe posobie / L. L. Red'ko, Ju. A. Lobejko. – М.: Ileksa, 2008. – 296 s. 14. Luk A.N. Jumor, ostroumie, tvorcestvo. М., «Iskus-stvo», 1977. - 183s. 15. Gurevichov M.M. ta in. Innovacijnij tip svitovogo roz-vitku. [Tekst] : tekst lekcij M.M. Gurevichov, O.S. Ponomar'ov. O.G. Roma-nov's'kij. – Harkiv.; NTU «HPI». 2010. – 86s. – Ros. Movoju

Стаття надійшла до редакції 12.04.2014 р.

II РОЗДІЛ ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

УДК 378.01

*Б.І. Фурманець,
м. Харків, Україна*

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ЯК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬ- НОСТІ

Постановка проблеми. У багатозначних психолого-педагогічних дослідженнях переконливо визначається, що особливий вид людської діяльності, якою є навчальна, сприяє активному розвитку особистостей студентів як майбутніх фахівців.

Практика цілеспрямованого процесу навчальної діяльності свідчить, що у ньому, не тільки продуктивно формується особистість студента, але й всебічно розвиваються його найбільш важливі соціальні цінності, професійно-психологічні якості, психічні пізнавальні процеси, властивості та професійні утворення.

Ось чому, навчальну діяльність справедливо можна віднести до найбільш важливого виду людської діяльності, де в розгорнутих, досконалих формах відображається та формується вся багатомірна характеристика студентів як розвинутих особистостей, всебічно професійно та психологічно готуючихся до професійної діяльності.

Аналіз поставленої проблеми до розгляду. Психологи і педагоги мають єдину думку про те, що саме в умовах цілеспрямованої навчальної діяльності, студенти як особистості знаходять свій дійовий і творчий розвиток та формують свій професійно-психологічний потенціал як майбутні фахівці.

Навчальна діяльність, як складний, цілеспрямований, методично організований, системоутворюючий процес, що відтворюється на підставі професійних дій педагогічно і психологічно підготовлених фахівців (науково підготовлених працівників) у єдності зі студентським складом.

Саме в умовах вищого навчального закладу, актуально ставиться головне завдання, всебічно визначити місце і роль особистості студента у системі навчальної діяльності не як об'єкта уваги до себе, а як активного, професійно і психологічно формуючого майбутнього спеціаліста.

Безумовно, надто необхідно, щоб основні завдання і відомості про професійні та психологічні особливості навчальної діяльності студентів, яка у більшій мірі відтворюється у складних, але сприятливих умовах ви-

щого навчального закладу, були певною мірою добре усвідомлені та постійно аналізувалися тими, хто сьогодні навчається і тими, хто здійснює процес навчання.

Мета статті. Концептуально визначити та скласти науково-теоретичні та методично-практичні погляди на цілеспрямовану навчальну діяльність щодо становлення особистості студента як майбутнього професійного фахівця з врахуванням його індивідуально-психологічних особливостей.

Керуючись поставленою метою, автор цієї статті прийняв основне концептуальне завдання: концептуально, зрозуміло і аргументовано викласти важливі науково-теоретичні положення, які розкривають науково-системний підхід, функції та професійно-психологічні вимоги до визначення сутності, змісту і особливостей навчальної діяльності студентів. Така концепція дозволить повніше пізнавати, аналізувати та розуміти навчально-професійну спрямованість формування особистостей студентів як майбутніх фахівців.

Дослідженнями встановлено, що на кожному етапі відтворення змісту навчальної діяльності, проходячи певні якісні фази розвитку і оптимальні зміни свідомості студентів, розгортаються і збагачується конкретним змістом їх соціально-психологічні можливості, що і стає спонукальним чинником активного освоєння ним майбутньої професії.

Таким чином, процес вдосконалення змісту навчальної діяльності супроводжується не тільки розвитком особливих її структур, але і специфічною інтеграцією соціальних, психологічних та професійних можливостей і властивостей особистостей студентів, спонукаючи їх до активного пізнання майбутньої професійної діяльності. Саме такий, концептуальний підхід, на справедливу думку автора, виступає в ролі "мотивуючої основи", визначальної вибіркової можливості особистості студента до певної активності у процесі навчальної діяльності.

Академік С.Л. Рубінштейн зазначав, що проблема активного, усвідомленого відношення до навчальної діяльності – це перш за все питання про динамічні тенденції розвитку психології особистості у цій діяльності. Саме така актуальна тенденція, у своїй основі, цілеспрямовано орієнтує особистість студента на активне досягнення основної мети і поставлених завдань навчальної діяльності.

Можна переконливо констатувати, що студент як особистість своїми активаційними та мотиваційними чинниками продуктивно реалізує свій психологічно-пізнавальний потенціал у навчанні.

Практика свідчить, що саме така закономірність спостерігається на кожному етапі професійного становлення особистості студента як майбутнього фахівця. А професійне становлення як усвідомлена, перетворююча і творча діяльність особистості студента, формує у нього необхідний про-

фесіональний потенціал і психологічну впевненість в обраній ним діяльності.

Таким чином, підводячи перші підсумки з вище викладеного, слід зазначити наступні аргументи:

1) особистість студента активно і цілеспрямовано формується у процесі навчальної діяльності проявляє своє усвідомлене професійне становлення, здібність досягти оптимального результату у вирішенні поставлених мети і завдань;

2) навчальна діяльність, з однієї сторони обумовлюється синтезом психологічних можливостей, мотивів і активності особистості студента, а з іншої - професійно-психологічними вимогами до навчання, одночасно, до нього і його майбутньої професійної діяльності;

3) тенденція закономірної взаємодії двох сторін: особистісної і перспективної професійної діяльнісної, потребує змістовного їх аналізу, досконалого вивчення та покращення, враховуючи особливості розвитку та професійного становлення особистості студента.

Саме на глибокому розумінні цих суттєвих аргументів, відбувається активне включення особистості в процес навчальної діяльності, забезпечується її усвідомлене і якісне відтворення як суб'єкта майбутнього фахівця.

Розглядаючи студента як активного суб'єкта навчальної діяльності слід звернути увагу на наступні науково-теоретичні на дослідницько-практичні положення.

Перше, за даними досліджень психологів та педагогів, студент як активний суб'єкт діяльності - це особистість на вищому рівні свідомості, цілісності, самостійності по відношенню до відтворення навчальної діяльності. На цій підставі, можна стверджувати, що студент як суб'єкт діяльності є творцем власної життєдіяльності і поведінки, вершитель свого, майбутнього творчо-діяльного шляху. Він спроможний не тільки цілеспрямовано, енергійно та якісно виконувати основні завдання навчальної діяльності, але й цілеспрямовано покращувати власну самосвідомість, поведінку, духовність та інші критерії своєї особистості: соціальний, пізнавальний, творчий, професійний.

Друге, студент як активний суб'єкт навчальної діяльності визначається особливою цілеспрямованістю якісно реалізувати свої мотиви до самовизначення, самоорганізації, саморегуляції та самосвідомості. У цьому випадку студент як особистість є визначальним джерелом координації всіх своїх психічних складових: процесів, станів, властивостей, особливостей до високого рівня їх розвитку.

Отже є всі підстави стверджувати, що студент як суб'єкт активної, навчальної діяльності – надто цікава особистість з нескінченно різноманітними індивідуально-психологічними особливостями, які дозволяють йому

найкраще пізнавати свою майбутню професію.

Таким чином, активне включення студентів як особистостей у навчальну діяльність, перетворює, трансформує, розвиває їх як суб'єктів діяльності та визначає усвідомлене професійне становлення як майбутніх фахівців.

Саме з розглянутих наукових, концептуальних позицій можна вважати, що конкретна навчальна діяльність студентів визначається діяльним і загальним, системним підходом до розуміння змісту психології особистості і психологічних особливостей її розвитку. При цьому навчальна діяльність характеризується інтенсивністю, адекватністю, системністю психічного віддзеркалення індивідуальних можливостей і особливостей конкретного студента як особистості.

Але все ж, слід акцентувати увагу на тім, що навчальна діяльність має свою головну психологічну особливість, бо вона спрямована на вимірювання не тільки ступені розвитку індивідуальних психологічних особливостей студента як суб'єкта діяльності, але й не менш важливих його професійних орієнтацій, які мають постійне місце у конкретній структурі психології особистості студента як майбутнього фахівця (характеру, темпераменту, здібностей).

Таким чином, визначення студента як особистості і активного суб'єкта навчальної діяльності є наслідком проходження ним як майбутнім фахівцем складного шляху свого соціально-психологічного розвитку у процесі цілеспрямованої професійної підготовки до активного входження у свою професію, та її успішного освоєння та перспективного виконання. Саме ця, можна сказати суттєва, концептуальна закономірність, визначає психологічні та професійні можливості студента як особистості, здатного успішно вирішувати мету і завдання навчальної діяльності.

Відомо, що головною вимогою до цілеспрямованої навчальної діяльності є створення умов для всебічного професійно-психологічного розвитку та самореалізації особистості студента як майбутнього фахівця.

Досягнення цієї надто суттєвої вимоги може бути у межах однозначного розуміння всіма науково-педагогічними працівниками головного завдання – всебічно підготовлювати студентів як майбутніх фахівців до виконання системи професійно-психологічних функцій.

Сьогоднішній інженер (технолог) як фахівець – це особистість нового покоління спеціалістів з духовно-гуманістичним, психолого-професійним імперативом, вільно володіючий розвинутим інтелектуальним, інженерно-творчим мисленням, досконало знаючий свою професію. Він повинен бути психологічно готовим в теорії і на практиці успішно поєднувати глибокі знання й вміння математичних, психолого-педагогічних, загально-технічних, інженерно-психологічних, комп'ютерно-інформаційних та інших

дисциплін.

Саме таке новаційне, концептуальне визначення особистості студента як майбутнього фахівця має свідчити про високий рівень його професійно-гуманістичної та інженерно-психологічної підготовленості до ефективного виконання обраної та опанованої професії.

Автор статті ставить до визначення одне з головних завдань – концептуально скласти напрями гуманістично-психологічного і інженерно-психологічного розвитку і становлення особистості студента як майбутнього фахівця.

Розкриваючи перший, професійно-гуманістичний напрям, слід зазначити, що процес розвитку і формування особистостей студентів як майбутніх фахівців у теперішній час відбувається в умовах достатньо високих соціально-культурних і науково-технічних досягнень людства. Ось чому, у навчальній діяльності студентів необхідно створити всі умови, щоб кожна особистість формувалась як усвідомлений носій теперішніх духовних досягнень техніки і сприяла їх подальшому вдосконаленню.

Другий напрям. Сучасного студента як особистість майбутнього фахівця слід цілеспрямовано навчати творчо відтворювати завдання навчальної діяльності не тільки як майбутнього інженера чи технолога, а як керівника персоналу, організатора сумісних дій, спеціаліста-дослідника, та не менш важливо, як психолога гуманістичного середовища.

Саме таке розуміння сучасного студента як майбутнього фахівця буде підкреслювати факт того, що він формується як всебічно розвинута особистість у гуманістичному, професійно-психологічному, інтелектуальному та творчому просторі.

Важливо розуміти й те, що, з психологічної точки зору, навчальні завдання які якісно виконує студент як майбутній фахівець, у визначеній мірі, ним усвідомлено мотивовані і збуджують його до активної навчальної діяльності. У цьому випадку в нього формується обов'язкова потреба їх виконувати з метою забезпечення особистісної відповідальності та гуманістичної культури у навчально-виховному просторі.

Третій напрям. Особистість студента як майбутнього фахівця, повинна бути підготовлена до оптимального виконання необхідних професійно-психологічних функцій у процесі навчальної діяльності, а саме:

- вдосконали відтворювати пізнавальну діяльність;
- показувати професійну мотивацію до найкращого навчання;
- зацікавлено вивчати новаційні професійно-психологічні розробки;
- проводити аналіз кращих зразків навчальної діяльності;
- приймати участь у регламентному регулюванні приладів та інших механізмів;

узагальнювати відомості про всебічний розвиток особистостей

студентів;

визначати якісну і об'єктивну самооцінку своїх навчальних досягнень та ін.

Виконуючи, викладені основні професійно-психологічні функції, студент як майбутній фахівець повинен під керівництвом науково-педагогічних працівників вчитися постійно виступати у ролі інженера-керівника, інженера-технолога, інженера-програміста, інженера конструктора, інженера-педагога, практичного психолога, інженера-дослідника тощо.

Природньо, що зміст названих професійно-психологічних напрямів, функцій і ролей свідчить про надто складну і потужну навчальну діяльність у вищому навчальному закладі, спрямовану на особливу багатогранну спеціалізацію, динамічну інформаційну систему та науково-дослідницьку базу. Це треба глибоко усвідомлювати кожною особистістю взу.

Таким чином, важливо зазначити те, що концептуально визначені основні професійно-психологічні напрями, функції, ролі, які повинен вміти виконувати студенти як майбутні фахівці під керівництвом науково-педагогічних працівників, надто важливі з декількох важливих, теоретико-практичних точок зору.

Першої, вони надто конкретно відображають головну мету і основні завдання навчальної діяльності в сучасних умовах і обов'язують всіх її виконавців своєчасно, творчо та успішно аналізувати.

Другої, названі функції та ролі надто важливі тому, що вони характерні, на наш погляд, для багатьох основних видів інженерно-технологічної діяльності, до якої готуються студенти як майбутні фахівці.

Третьої, все ж, розглянуті функції є, відносно вибираними. До них можна відносити інші професійні і психолого-педагогічні функції, які можуть мати місце у багатоструктурній навчальній діяльності взу.

Важливо наголосити й те, що важливо тісне поєднання приведених точок зору та їх співвідношення однієї до іншої у залежності від складності спеціалізації навчальної діяльності, яку відтворюють науково-педагогічні працівники сумісно зі студентами.

Важливим моментом, розглянутих концептуальних положень щодо багатомірної навчальної діяльності студентів як майбутніх фахівців є той, що її зміст слід будувати з врахуванням особистісного і функціонального підходу.

Особистісний підхід визначається тим, що вони цілковито відносяться до особистості студента і визначають його подальший розвиток у процесі цілеспрямованої навчальної діяльності. Функціональний підхід припускається як дослідження і вдосконалення не тільки загальних головних функцій інженерно-технічної діяльності, але й ще тих функцій, які безпосередньо характеризують можливості особистості студента як майбут-

нього фахівця.

Отже, для якісного і надійного втілення названих підходів у навчальну діяльність, важливо розвивати у студентів стійкі професійно-психологічні знання і вміння, професійно-психологічну готовність, чіткі практичні навички, спеціальні здібності, що, у свою чергу, забезпечить ефективність їх майбутньої професійної діяльності. У цих умовах важливе значення набуває формування професійно-психологічної готовності у особистості студента до ефективної, майбутньої діяльності.

Професійно-психологічна готовність, на наш переконливий погляд, це головна професійно-якість майбутнього фахівця, яка є головним результатом успішної навчальної діяльності. Означена готовність включає до себе: мотиваційний компонент (стійкий професійний інтерес до навчання); операційний компонент (здатність майбутнього фахівця виконувати професійні функції); емоційно-вольовий компонент (визначене почуття відповідальності та вміння саморегуляції при подоланні труднощів у навчанні) та ін.

Висновки. Цілеспрямовано організована навчальна діяльність є основною діяльністю студентів, на основі якої визначається концепція розвитку особистостей як майбутніх фахівців. Подібна концепція обумовлена якісним змістом навчальної діяльності та індивідуально-психологічними можливостями самих студентів. Всебічний розвиток особистостей студентів у процесі навчання є головним і взаємозумовленим процесом їх професійного становлення.

Список літератури. 1. Закон України «Про вищу освіту» №2984-3, зі змінами від 19.01.11р.2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – Київ: ЦНЛ, 2006. – 384с. 3. Горшкова В.В. Диалог в образовании человека. – СПб.: Изд-во ГУП, 2009. – 192. 4. Большая психологическая энциклопедия. – М.: Эксмо, 2007. – 544с.

Bibliography: Zakon Ukraїni «Pro vishhu osvitu» №2984-3, zi zminami vid 19.01.11r.2. Vitvic'ka S.S. Osnovi pedagogiki vishhoї shkoli. – Kiїv: CNL, 2006. – 384s. 3. Gorshkova V.V. Dialog v obrazovanii cheloveka. – SPb.: Izd-vo GUP, 2009. – 192. 4. Bol'shaja psihologicheskaja jenciklopedija. – M.: Jeksmo, 2007. – 544s.

Б.И. Фурманец

КОНЦЕПТУАЛЬНОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТА КАК БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА В УСЛОВИЯХ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье изложены концептуальные, научно-теоретические положения, взгляды, основные направления и функции определения личности студента как будущего специалиста в условиях сложной учебной деятель-

ности.

Ключевые слова. Личность студента, учебная деятельность, индивидуально-психологический потенциал, функции учебной деятельности, субъект, психологическая готовность.

Б.І. Фурманец

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ЯК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті викладено концептуальні, науково-теоретичні положення, погляди, основні напрями та функції визначення особистості студента як майбутнього фахівця в умовах складної навчальної діяльності.

Ключові слова. Особистість студента, навчальна діяльність, індивідуального-психологічний потенціал, функції навчальної діяльності, суб'єкт, психологічна готовність.

B. I. Furmanis

THE CONCEPTUAL DEFINITION OF PERSONALITY STUDENT AS FUTURE SPECIALISTS IN THE CONDITIONS OF EDUCATIONAL ACTIVITY

The article describes the conceptual, theoretical Position, the views, the main directions and functions of determining the student as a future specialist in the conditions of complex learning activities.

Keywords. Student's personality, learning activities, individual, the function of educational activity, he gave a start, psychological readiness.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2014 р

УДК: 371.13

*К. В. Болдирєв
м. Харків, України*

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми Професійна компетентність в широкому значенні представляє собою наявність як загальнолюдських компетентностей, так і вузькоспеціальних, суміжних з фаховою наукою, без яких становлення професіоналу унеможливується. Професійна компетентність педагога представляє собою особисті якості педагога, які дозволяють йому ефективно вирішувати педагогічні задачі, власноруч сформульовані, або сформульовані адміністрацією учбового закладу. У сучасній науковій спільноті ведеться активна дискусія щодо шляхів формування профе-

ціоналізму педагога, враховуючи те, що він має бути як професійно-компетентним, так і соціально, культурно, духовно розвиненим.

Аналіз наукових досліджень дозволяє сказати, що "Професія є діяльністю, що володіє власною метою, що має власний продукт, норми і засоби, які в кінцевому рахунку детерміновані соціальною функцією і технологією тієї сфери суспільного життя, яку дана діяльність обслуговує"[1, с.7]. Таку думку висловлював Е. І. Рогов, який займався розглядом питання професіоналізму взагалі та професіоналізму педагога зокрема. Формування професіоналізму здійснюється, згідно Е. І. Рогова, у трьох основних напрямках:

1) зміна всієї системи діяльності, її функцій і ієрархічної будови. В ході відпрацювання відповідних трудових навичок відбувається рух особистості по щаблях професійної майстерності, розвивається специфічна система способів виконання діяльності – формується особистісний стиль діяльності;

2) зміна особистості суб'єкта, що виявляється як у зовнішньому вигляді (моториці, промови, емоційності, формах спілкування), так і у відповідних елементах професійної свідомості (професійної уваги, перцепції, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери), що в більш широкому плані може розглядатися як становлення професійного світогляду;

3) зміна відповідних компонентів установки суб'єкта по відношенню до об'єкта діяльності, що проявляється в наступних сферах:

- когнітивній – рівень інформованості про об'єкт, ступінь усвідомлення його значущості;
- емоційній – інтерес до об'єкта, схильність до взаємодії і задоволеність від цієї взаємодії, незважаючи на труднощі;
- практичній – усвідомлення своїх реальних можливостей впливу на об'єкт [1].

Як зазначає С. Д. Якушева, професійна компетентність педагога представляє собою особисті якості педагога, які дозволяють йому ефективно вирішувати педагогічні задачі, власноруч сформульовані, або сформульовані адміністрацією навчального закладу. Під педагогічною компетентністю педагога можна розуміти єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення своєї професійної діяльності. Особливу увагу розвитку та формуванню професійної компетентності викладача англійської мови приділяли увагу О. С. Березюк, І. А. Зязюн, Ю. Н. Кулюткіна, Г. С. Сухобська, П. М. Щербань.

Також не можна не зазначити, що компетентність педагога формується та розвивається у процесі тривалого виконання діяльності. Тому професійну діяльність та діяльність педагогічну часто визначають, як одне і теж за змістом.

Метою статті є визначення особливих засобів та прийомів, які вимагає процес підготовки викладача іноземної, та які мають носити професійно-спрямований характер, що позитивно сприяє формуванню професійно-педагогічних умінь, обумовлюючих навчання іноземним мовам, як чинникам міжкультурного спілкування.

Виклад основного матеріалу Всі види роботи зі студентами повинні носити активно-діяльнісний вид спрямованості, що інтелектуально розвиває та інтенсифікує процес навчання. Сучасними науковцями зазначається, що формування професійно-педагогічних умінь здійснюється паралельно з формуванням інших суміжних вмінь та навичок майбутнього фахівця [3]

Сучасна педагогічна освіта формує нові вимоги до розвитку професіоналізму педагога. Основні шляхи розвитку професійної компетентності викладача: робота в методичних об'єднаннях, творчих групах; дослідницька діяльність; інноваційна діяльність, освоєння нових педагогічних технологій; різні форми педагогічної підтримки; активна участь у педагогічних конкурсах, форумах, фестивалях; узагальнення власного педагогічного досвіду. Процес формування професійної компетентності викладача з будь якої спеціальності є доволі складним та багаторівневим. Так, серед основних етапів її становлення можна виділити: самоаналіз і усвідомлення необхідності розвитку; планування саморозвитку; самовиявлення, самоаналіз [2].

Саморозвиток, самонавчання відіграють дуже важливу роль під час становлення та формування вчителя іноземної мови, але, нажаль, часто недооцінюються учасниками педагогічного процесу у повній мірі. Ця проблема особливо чітко окреслюється в європейській іншомовній освіті, адже в рамках кредитно-модульної системи оцінювання знань, вмінь і навичок студента зростає роль фактора самостійної роботи, самостійної підготовки.

Сучасне соціальне становище, його постійні зміни та розвиток висувають дедалі все більше нових вимог до суспільства: так багатомовність стає необхідною якістю особистості задля її комунікації з оточуючими у всіх сферах життєдіяльності. Реалізація сучасних потреб особистості вивчати інші мови стає сильним руховим фактором задля самонавчання іноземним мовам. Сучасні науковці відносять компетенцію самонавчання або самовивчення іноземної мови до ключових компетенцій студентів-філологів педагогічних ВНЗ. Так з'являються нові завдання перед педагогічним співтовариством у галузі підготовки вчителів з мовних дисциплін: формування фахівців, що володіють компетенцією самонавчання іноземної мови, а також особливими знаннями в галузі самонавчання іноземних мов, які можна передати учням, сту-

дентам, всім тим, хто вивчає мови. Розглядаючи саму сутність даного процесу, Т. Ю. Тамбовкіна зазначає, що самонавчання іноземних мов є особливим, природним видом пізнавальної діяльності особистості, направленим на автономне вивчення мов шляхом розвитку компетенції самостійного вивчення іноземних мов і створення індивідуальної моделі самонавчання на основі набутого мовного досвіду. При цьому компетенцію самонавчання іноземної мови розуміють як здібність до самостійного планування, регулювання і контролю розумових процесів, які лежать в основі процесу вивчення і супроводжують його [4].

Підвищує ефективність розвитку мовної компетентності викладача його загально педагогічна освіта а згодом – безпосередня практична діяльність. Особливі здібності, які формуються під час процесу безпосередньої професіоналізації та оволодіння мовними навичками: виявляти особливості форми, значення та вживання мовних одиниць; порівнювати явища іноземної мови з їх еквівалентами в рідній мові; аналізувати лексичні та граматичні явища мови, що вивчається; вибирати відповідні мовні засоби для спілкування учнів (студентів); використовувати різні види наочності при навчанні мови; прогнозувати можливі помилки учнів, студентів у мовному, соціокультурному аспектах мови; практично використовувати всі сучасні технічні засоби навчання у формуванні навичок іншомовного спілкування

Одним з найбільш успішних підходів до формування професійно-творчої особистості викладача є збільшення міри свободи учасників педагогічного процесу і створення умов для вільного самостійного вибору й реалізації кожним студентом свого освітнього маршруту; ситуаційне проектування змісту навчання, включення особистісного досвіду студентів, що здобувається на основі суб'єктно-значеннєвої взаємодії, у змісті навчання; використання діалогових та імітаційно-ігрових технологій в організації навчального процесу; включення навчальних задач у контекст майбутньої особистісно-орієнтованої професійної діяльності. З огляду на це, наукове педагогічне товариство виділяє ряд завдань, послідовне розв'язання яких здатне допомогти викладачам створити надійні засади для побудови методичної системи формування мовної професійної компетенції студентів педагогічних ВНЗ з різних спеціальностей. Якщо ці завдання будуть запроваджені у процес підготовки викладачів іноземних мов, то вони матимуть наступний характер: окреслення приблизного змісту доступного мовознавчого (у тому числі з галузей сучасної лінгвістики) матеріалу до самостійного опрацювання, який поглибить розуміння функціонування мови у житті; упорядкування змісту чинних навчальних програм; внесення коректив до змісту дисциплін лінгвістичного циклу, обов'язкових для вивчення з урахуванням сучасних досліджень лінгвістики; укладання бібліо-

графії основних та додаткових інформаційних джерел (підручників, навчальних посібників, статей провідних учених у періодичних мовознавчих та педагогічних виданнях, словників і довідників), які здійснять безпосередню допомогу викладачам та студентам у процесі навчання та самонавчання [5].

Особливо розвиває та формує професійну компетентність викладача англійської мови у всіх напрямках використання засобів моделювання. Моделювання обґрунтовано вважають одним з найпродуктивніших підходів у процесі загальнопедагогічної підготовки вчителів іноземної мови для формування їх особистісних рис та педагогічної культури у роботі зі студентами, оскільки стає можливим формування всіх аспектів професіоналізму, зокрема психологічних, лінгвістичних, комунікативних, тощо. До засобів моделювання можна віднести методи активного навчання. П. М. Щербань відводить вагомую роль у формуванні професіоналізму викладача педагогічним іграм, які передбачають імітаційне моделювання проблемних і психолого-педагогічних ситуацій.

Сучасній науці відомо кілька типів моделювання. До них відносяться: предметне моделювання, при якому дослідження ведеться на конкретній моделі оригіналу; знакове моделювання, коли в якості моделі виступають схеми, креслення, формули; уявне моделювання, при якому замість знакових моделей використовуються уявно-наочні подання цих знаків і операцій з ними.

Одним із перспективних підходів до підготовки викладача є контекстне навчання. Воно являє собою модель, що задає систему переходів від навчальної діяльності до професійної за допомогою всієї системи форм, методів і засобів навчання предметного й соціального змісту майбутньої професійної діяльності фахівця. Засвоєння абстрактних знань як знакових систем накладається на професійну діяльність, здійснюється послідовне, безперервне і систематичне наближення студента до виробництва, трансформація навчально-пізнавальної діяльності в квазіпрофесійну, навчально-професійну і професійну. Студент поступово переходить від найбільш абстрактних знакових моделей, що реалізуються головним чином у рамках окремо взятих навчальних дисциплін і забезпечують фундаментальну підготовку, до все більш конкретних предметних і міжпредметних моделей, а врешті решт здійснюється перехід від навчання до праці [4]. Навряд чи можна погодитися з таким уявленням переходу від навчання до праці тільки на основі моделювання змісту діяльності. Провідну роль у такому переході мають відіграти психічні процеси і насамперед зміна позиції студента в екзистенціальній сфері. Звичайно, перехід – це процес діалектичний, тобто моделювання змісту діяльності, з одного боку, вимагає іншої самосвідомості від студента, а з іншого, припускає зміни в самосвідомості. Однак,

якщо не ставити мету змінити самосвідомість студента на основі моделювання нового змісту діяльності, то таке моделювання може стати основним результатом; і розраховувати на те, що самосвідомість проявиться як природний процес, що супроводжує моделювання, це рівнозначно тому, що мало місце в традиційному навчанні, коли головними були знання, а розвиток – другорядним.

Слід зазначити, що серед аспектів формування професійної компетентності викладача виділяють суб'єктне становлення особистості. В широкому значенні, суб'єктність розуміється, як якість окремої людини або групи, що відбиває здатність бути індивідуальним або груповим суб'єктом і що виражається мірою володіння активністю і свободою у виборі та здійсненні діяльності. Суб'єктність представляє собою рівневу характеристику, тому її властивості з'являються тільки на певному рівні розвитку і визначаються балансом процесів екстеріоризації та інтеріоризації [9]. Суб'єктне становлення майбутнього фахівця може бути представлено наступними стадіями: адаптація до умов ВНЗ, прийняття нового соціального статусу, самореалізація в освітньому процесі; активне освоєння студентом своєї ролі і свідомому керівництві своєю діяльністю на основі усвідомлених мотивів і цілей; цілеспрямоване формування особистісних якостей, професійних умінь; прояв суб'єктності студента, який здійснює самостійне перетворення особистісних властивостей у соціально та професійно значущі якості, необхідні для успішного виконання майбутньої професійної діяльності.

Широкі можливості для занять з іноземної мови і розвитку іншомовної комунікативно-професійної компетенції відкривають мультимедійні засоби навчання, та використання Інтернету. Завдяки Інтернету суттєво розширюються можливості використання комп'ютера для формування мовленнєвої компетенції майбутніх вчителів іноземних мов.

Завдяки інтернет-проектам можна досягти оптимального поєднання матеріалу для формування мовної, мовленнєвої і країнознавчої компетенцій. Зазвичай, впровадження будь-якого інтернет-проекту передбачає сформованість іншомовної комунікативної компетенції на досить високому рівні. Тому цей метод навчання розглядається, як доповнюючий вже існуючі традиційні шляхи формування професіоналізму викладача. Такий спосіб обумовлений самими завданнями, що стоять перед майбутніми вчителями в процесі роботи над проектом. Інтернет-проекти надають можливість його учасникам працювати в автономному режимі, займати активну позицію і самостійно організувати свій навчальний процес. Виділяють такі етапи проекту: ініціювання (пошук ідей для проекту); початок проекту (складання плану і початок роботи над проектом); реалізація проекту; пре-

зентація результатів проекту; оцінювання результатів [6]. Незважаючи на численні переваги використання інформаційних технологій для навчання іноземної мови, є багато обмежень, які слід враховувати, перш ніж включити їх до навчального процесу. По-перше, для підвищення ефективності навчального процесу, робота за комп'ютером в аудиторії не повинна тривати більше ніж тридцять хвилин; по-друге, слід пам'ятати, що веб-тексти призначені для читання по діагоналі або вибіркового читання з метою отримання певної інформації. Детальне читання, натомість, краще проводити на основі традиційних медійних засобів. До вибору теми і формулювання завдання треба підходити з обережністю, оскільки більшість матеріалів у вебі не дидактизована. Рекомендовано перед тим, як дати пошукове завдання студентам, самостійно спробувати запросити таку інформацію і перевірити деякі джерела [6].

Також, до методів формування професійної компетентності з використанням інноваційних технологій можна віднести запровадження електронного портфоліо. Він розміщується на сервері навчального закладу, та є доступним у мережі Інтернет. Такий вид роботи забезпечує дистанційну комунікацію викладача зі студентом. Як зазначає Тадеєва М. І., ця технологія є засобом реалізації таких принципів організації системи вищої професійної освіти як: принцип двомовності, що означає постійну увагу до діяльності студентів в процесі навчання, їх готовність включатися в активні форми роботи, легко переходити з однієї мови на іншу; саморозвитку, тобто створення умов для підтримки природної допитливості студентів; цілісності, що включає формування професійних компетенцій вчителя іноземної мови (комунікативної, філософської, психолого-педагогічної, інформаційно-пошукової); критеріальності оцінювання результатів навчальної діяльності майбутніх фахівців [3].

Висновки: Процес підготовки викладача іноземної мови вимагає використання особливих засобів та прийомів, які мають носити професійно-спрямований характер, що позитивно сприяє формуванню професійно-педагогічних умінь, обумовлюючи навчання іноземним мовам, як чинникам міжкультурного спілкування.

Особистісний професійно-творчий розвиток студента у ВНЗ безпосередньо пов'язаний з процесом навчання й стає можливим при наявності взаємодіючих суб'єктів. Дослідники підкреслюють, що хоча й існує чимало форм, які б надали можливість студентам експериментувати та аналізувати педагогічні явища, але лише окремі з них включені в програму підготовки викладачів іноземних мов. Часто багато з ефективних методів та засобів становлення професійної компетентності педагога недооцінюються самими учасниками педагогічного процесу у повній мірі. Тому лише комплексне поєднання всіх видів діяльності студентів надає

найбажаніший результат: педагог формується різнобічно, набуваючи різних видів компетенцій (такі, як соціально-культурна, психологічна, психолінгвістична та інш.) упродовж всього терміну навчання здобуваючи та формуючи в себе професійну компетентність на якісному рівні.

Література 1. Нирмайер Р. Мотивація /Р. Нирмайер, М. Зайфферт. – М.: Омега-М, 2008. – 124 с. 2. Секция №20 "Профессиональная компетентность преподавателя лингвистических дисциплин"[Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://conference.osu.ru/assets/files/conf_info/conf6/20.pdf – Название с экрана. 3. Тадеева Марія Іванівна Формування педагогічної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов: європейський – М.І. Тадеева, Інформаційні технології і засоби навчання. – №5 (13) – 2009 – Режим доступу до журналу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>. 4. Тамбовкина Т. Ю. Самообучение иностранным языкам в языковом вузе: концепция учебного курса / Т. Ю. Тамбовкина.// Иностранные языки в школе. – 2007. – №8. – С. 77-84. 5. Климова К.Я. Лингвистичні засади формування мовнокомунікативної професійної компетентності студентів ВНЗ – майбутніх педагогів-нефілологів / К. Я. Климова. Шляхи вдосконалення мовної компетентності сучасного педагога (Матеріали регіональної науково-методичної конференції, 27 березня 2008 р.). – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. – С. 13. 6. Мархева О. Є. Шляхи формування іншомовно-комунікативно-професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами інформаційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em12/content/09mojtio.htm> – Назва з екрану.

Bibliography (transliterated) 1. Nirmajer R. Motivaciya /R. Nirmajer, M. Zajfert. – М.: Omega-M, 2008. – 124 s. 2. Sekciya №20 "Professional'naya kompetentnost' prepodavatelya lingvisticheskikh disciplin"[Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://conference.osu.ru/assets/files/conf_info/conf6/20.pdf – Nazvanie s ehkrana. 3. Tadeeva Mariya Ivanivna Formuvannya pedagogichnoi kompetentnosti majbutn'ogo vchitelya inozemnih mov: evropejs'kij – M.I. Tadeeva, Informacijni tekhnologii i zasobi navchannya. – №5 (13) – 2009 – Rezhim dostupu do zhurnalu: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>. 4. Tambovkina T. Y. Samoobuchenie inostrannym yazykam v yazykovom vuze: koncepciya uchebnogo kursa / T. YU. Tambovkina.// Inostrannye yazyki v shkole. – 2007. – №8. – S. 77-84. 5. Klimova K.YA. Lingvistichni zasady formuvannya movnokomunikativnoy profesijnoy kompetencii studentiv VNZ – majbutnih pedagogiv-nefilologiv / K. YA. Klimova. SHlyahi vdoskonalennya movnoy kompetencii suchasnoy pedagoga (Materiali regional'noy naukovy-metodichnoy konferencii, 27 bereznya 2008 r.). – ZHitomir: Vid-vo ZHDU im. I. Franka, 2008. – S. 13. 6. Marheva O. E. SHlyahi formuvannya inshomovno-komunikativno-profesijnoy kompetencii majbutn'ogo vchitelya inozemnoy movi zasobami informacijnih tekhnologij [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.ime.edu-ua.net/em12/content/09mojtio.htm> – Nazva z ekranu.

К. В. Болдирєв

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається проблема формування професіоналізму викладача іноземної мови. Досліджуються існуючі шляхи формування професійної компетентності педагога, та структура педагогічного процесу підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. Виділяються окремі шляхи формування педагога-професіонала, як такі, на які слід приділяти більше уваги при плануванні освітніх програм, та комплексне поєднання всіх шляхів формування висококваліфікованого викладача, як всебічно розвиненої особистості.

Ключові слова: професійна компетентність, професіоналізм, викладач іноземної мови, метод моделювання, метод проектів, контекстне навчання

К. В. Болдырев

ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

В статье рассматривается проблема формирования профессионализма преподавателя иностранного языка. Исследуются существующие пути формирования профессиональной компетентности педагога, и структура педагогического процесса подготовки будущих специалистов в ВУЗе. Выделяются отдельные пути формирования педагога-профессионала, как такие, на которые следует уделять больше внимания при планировании образовательных программ, и комплексное сочетание всех путей формирования высококвалифицированного преподавателя, как всесторонне развитой личности.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессионализм, преподаватель иностранного языка, метод моделирования, метод проектов, контекстное обучение

K. V. Boldyrev

MAIN METHODS OF FOREIGN LANGUAGES TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION

In this article the problem of foreign language teacher's professionalism formation is considered. Existing ways of creating teacher's professional competence and the structure of the pedagogical process of training future professionals in the Universities are investigated. Separate ways, as to which more attention in the planning of educational programs should be given, and the integrated combination of all ways of forming a highly qualified teacher as a fully developed personality are allocated.

Keywords: professional competence, professionalism, language teacher, simulation method, project method, contextual learning

Стаття надійшла до редакції 10.06.2014 р

УДК 378:37.037

Рочняк А.Ю.,
м. Харків, Україна

ФОРМИРОВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВДОЗДОРОВОГО- СПОСОБУ ЖИТТЯТА ЗАНЯТЬ СПОРТОМ

Студенты – это будущая элита страны, её квалифицированный трудовой ресурс. От качества усвоения ими знаний и умений зависит в дальнейшем успешность функционирования большинства отраслей жизни общества. Качественное выполнение в будущем рабочих функций нынешних студентов во многом будет определяться отсутствием заболеваний, физических недостатков, проблем функциональных систем организма, эмоциональных, социальных и психологических расстройств, то есть состоянием «полного физического, душевного и социального благополучия», что отвечает определению понятия здоровья Всемирной организации здравоохранения. Только при таком условии человек способен полностью раскрыть свой потенциал.

По данным Всемирной организации здравоохранения можно выделить 4 группы факторов влияющих на состояние здоровья:

- наследственность – 20 %;
- экологически благоприятная среда – 20 % (со временем вклад этого фактора будет увеличиваться);
- медицинское обеспечение – 10 % (со временем вклад этого фактора будет уменьшаться);
- образ жизни человека – 50 %.

Формирование здорового образа жизни подрастающего поколения, в частности такого слоя как студенчество – одна из насущных *проблем* в педагогической теории, поскольку образ жизни является определяющим фактором в состоянии здоровья будущего нации. Насколько внутренне молодые люди будут нацелены на соблюдение определенных правил и принципов в поведении, мышлении и общении, и будут соблюдать эти принципы, настолько будет положительным их состояние.

Нынешние условия образования в ВУЗе являются далеко не благоприятными для сохранения и улучшения здоровья студентов. Современными тенденциями высшего образования являются: предельное повышение нагрузок на умственную и психоэмоциональную сферу, и понижение двигательной активности и значимости физической культуры и спорта. Интенсификация учебных нагрузок, повышение роли персональных компьютеров в обучении на фоне снижения двигательной активности приводит к понижению сопротивляемости организма влиянию негативных факторов, и повышению заболеваемости студенческой молодежи. Как показывают многие

исследования, число здоровых первокурсников с каждым годом становится все меньше. Количество студентов отнесенных по состоянию здоровья к спец. мед.группе неуклонно растет. На протяжении обучения в ВУЗе число студентов с нарушением в состоянии здоровья с каждым годом увеличивается.

Повышение физической подготовленности и работоспособности через занятия физической культурой и спортом способны не только значительно повысить уровень здоровья студенческой молодежи, но и способствовать повышению работоспособности студентов на занятиях[1]. Но в нынешней ситуации к занятиям физическим трудом студенты относятся небрежно, зачастую даже избегая и игнорируя их, оправдываясь различными причинами, среди которых основной является, как показывает большое количество социологических исследований, отсутствие свободного времени. Поскольку в годы обучения наличие каких-либо отклонений в состоянии здоровья не сильно ощущаются студентами, у них отсутствуют побудители к ведению здорового образа жизни. Стоит отметить, что среди преподавателей также существуют тенденции к проявлению неправильного отношение к физическому воспитанию, когда приобретение знаний и умений по специальности ставится на первое, второе и третье место, а вопросы сохранения здоровья не учитываются.

Анализ современных тенденций понижения уровня здоровья студенческой молодежи, их недооценка важности этого состояния, говорит о необходимости более тщательного отношения к формированию у студентов мотивации к здоровому образу жизни и занятиям спортом.

Проблема здорового образа жизни студентов была исследована многими авторами (А.В. Попова, О.С. Шнейдер; Р.Т. Раевский, С.М. Канишевский; Д.Н. Давиденко, Ю.Н. Щедрин, В.А. Щеголев; М.Я. Виленский, А.Г. Горшков). Но, не смотря на большое количество теоретических исследований, проблема остается не решенной. Недостаточно изученными являются методы и средства формирования мотивации студентов к здоровому образу жизни и занятиям спортом. Существует большой процент студентов незаинтересованных в ведении здорового образа жизни и занятиях спортом, количество студентов с недостатками в состоянии здоровья повышается.

Поэтому **целью статьи** является обоснование методов и средств формирования мотивации студентов к здоровому образу жизни и занятиям спортом.

Студенчество, как жизненный этап человека, характеризуется увеличением самостоятельности, появлением все большего количества ситуаций, в которых им необходимо делать выбор. Начиная с этого периода, более определяющим фактором поведения становится внутренняя направлен-

ность человека, а не внешнее влияние. Поэтому мотивация студентов к здоровому образу жизни и занятиям спортом является особенно важной.

В понятии мотивации к здоровому образу жизни и занятиям спортом можно выделить три взаимосвязанных компонента:

- внутренняя мотивация, связанная с получением удовольствия от самих занятий спортом и соблюдения правил здорового образа жизни;
- внешняя положительная мотивация, связанная со стремлением получить от результатов деятельности определенные блага;
- внешняя отрицательная мотивация, связанная с желанием избежать негативных последствий от не соблюдения здорового образа жизни и игнорирования занятий спортом. В нашем обществе мотивация к здоровому образу жизни и занятиям спортом носит больше негативную направленность. Побуждения к такому образу жизни вызывается осознанием возможности неприятных последствий не соблюдения такого поведения. Поэтому действия студентов по сохранению здоровья носят принудительный характер, как защита от неблагоприятного последствия.

Наибольшей устойчивостью и силой проявления обладает первый компонент. Гогунев Е.Н. и Мартьянов Б.И. пишут, что "к спорту человек испытывает потребности, определяющиеся удовлетворением, вызываемым самой спортивной деятельностью и успехами, достигаемыми в ней" [2].

Внешняя мотивация в первую очередь связана с результатами деятельности, что в рассматриваемом вопросе может быть: хорошее самочувствие, отсутствие болезней, душевное равновесие, хорошее телосложение, общий тонус мускулатуры тела и т.д. Но тут возникает противоречие: согласно теории двух факторов Герцберга, перечисленные результаты – это внешние факторы и, в отличие от факторов "удовлетворителей", они не является мотивирующими. Они лишь толкают человека избавиться от неудовлетворенности, через занятия спортом.

Внутренняя и внешняя мотивации взаимосвязаны. Внутренняя мотивация может актуализироваться под влиянием внешней мотивации [3]. И наоборот, внутреннее желание заниматься спортом и добиваться определенных успехов может способствовать появлению внешней мотивации.

Мотивационная деятельность в образовательном процессе связана с созданием благоприятных условий для формирования убеждений, мотивов и побуждающих внутренних сил человека.

Формирование мотивации к занятиям спортом и здоровому образу жизни в соответствии с перечисленными компонентами осуществляется по двум аспектам:

1. Формирование у студентов представления о здоровом образе жизни и занятиях спортом, как о важной, неотъемлемой составной части успешной жизнедеятельности. Этот аспект включает в себя две составляю-

щие: пробуждение интереса у студентов к изучаемой проблеме, посвященной вопросам сохранения здоровья и формирование знаний, умений, навыков здорового образа жизни и убеждения важности занятий спортом.

2. Непосредственно организация спортивно-физкультурных мероприятий (спортивных занятий, праздников, соревнований) с целью пробуждения интереса у студенческой молодежи к физической активности и здоровому образу жизни. Важной составной частью этого аспекта является формирование у студентов в процессе обучения знаний и умений соблюдения правил здорового образа жизни и обучение самостоятельным приемам улучшения физической подготовленности и уровня развития функциональных систем.

Формирование представлений о здоровом образе жизни и важности занятий спортом осуществляется теоретически, что требует активизации познавательного интереса к данной проблеме у студентов. С этой целью важным становится использование методов и средств: поощрения и наказания, создание ситуации эмоционального переживания, игровых ситуаций.

Чтобы использование различных методов и форм мотивации студентов было более эффективно, необходимым условием является использование активного и интерактивного методов, как основных форм организации взаимодействия учащихся и педагога. Вопрос здоровья для каждого человека является важным, каждый имеет свои взгляды и представления о нем, которые педагог должен учитывать при мотивации к здоровому образу жизни. При использовании пассивного метода, учесть особенности студентов не возможно.

Для воздействия на разум студентов, с целью формирования у них необходимых мотивов и убеждений, применяется метод убеждения. Среди его приемов можно выделить следующие: беседа, лекция, диспут, пример.

Целью беседы является активное вовлечение студентов к оценке важности сохранения здоровья и на этой основе формирование у них необходимого отношения к здоровому образу жизни и занятиям спортом. С помощью этого приема необходимо узнать особенности отношения студентов к вопросам о здоровье.

С помощью лекций необходимо обобщать знания сущности, принципов, правил здорового образа жизни, применяя конкретные факты.

Диспут является актуальным приемом для потребностей возраста студенчества, поэтому его применение способствует их активному включению в размышления над проблемой, что приводит к формированию устойчивых, высоко осознаваемых знаний.

Особенно ценным приемом убеждения является пример. Приглашение на занятия спортсменов, которые добились определенных результатов, способно возбудить потребность у студентов к занятиям спортом. Что-

бы заинтересовать студентов, преподаватель должен сам соответствовать образцу человека, соблюдающего принципы здорового образа жизни, иначе его воздействие будет безрезультативным.

Эффективным методом для пробуждения интереса к вопросам здоровья у студентов является метод познавательных игр. Сама по себе игра обладает огромнейшим потенциалом воздействия на личность человека, в том числе на его потребностно-эмоциональную сферу. Правильно организованная познавательная игра способна разжечь интерес у студентов к любому вопросу, а к такому ценному компоненту их жизнедеятельности, как собственное здоровье тем более.

Метод эмоционального стимулирования. Для повышения мотивации студентов важно создать условия для проявления у них положительных эмоций. Поэтому стоит применять метод создания эмоционально-нравственных ситуаций, среди приемов которого стоит отметить создание ситуаций нравственных переживаний, ситуации занимательности, удивления.

Создание ситуаций познавательного спора. Особенностью этого метода является столкновение мнений, что формирует знания, отличающиеся высокой степенью обобщенности, гибкости и устойчивости. Кроме пробуждения интереса этот метод способен сформировать более глубокие познания в сфере сохранения здоровья, более глубоко проанализировать понятия, доводы и принципы здорового образа жизни.

Рассмотрение такого широкого вопроса, с которым человек постоянно сталкивается в повседневной жизни, как сохранение здоровья требует применение метода анализа жизненных ситуаций.

Но нельзя эффективно формировать мотивацию к здоровому образу жизни одним лишь словом. Для того чтобы воспитательное воздействие слова приняло действенность, необходимо применять методы упражнения и приучение. Это могут быть элементарные физические упражнения, для формирования у них потребности и привычки выполнять хотя бы незначительные по нагрузке специфические движения.

Также важным типом упражнений является режимный. Соблюдения режима в учебно-воспитательном процессе будет служить формированию потребности в его соблюдении студентами. А соблюдение правильного режима работы-отдыха, питания, сна является основой здорового образа жизни.

Эффективность применения выше перечисленных методов мотивации к занятиям спортом будет возможно только в том случае, если должным образом будет организована физкультурно-спортивная работа со студентами. Спорт и физическая культура обладают огромным потенциалом формирования потребности в здоровом образе жизни. Занятия спортом в ВУЗе должны быть так организованы, чтобы у студентов формировались устой-

чивые потребности в занятиях физическим трудом. Использование различных форм и методов на занятиях физической культурой и спортом должно быть направленно на пробуждение интереса к спорту. Повысить мотивацию к занятиям спортом можно с помощью:

- разнообразия средств и методов на занятиях;
- использования соревновательного и игрового методов;
- возможности выбора альтернатив занятий студентами;
- учитывая уровень подготовленности студентов, давать соответствующий уровень нагрузок;
- периодически осуществлять измерения сдвигов в развитии физических качеств и умений для показа результатов работы;

К формам воспитательной работы, которые способны мотивировать студентов к здоровому образу жизни и занятиям спортом относятся: семинары, факультативные занятия по валеологии, домашняя работа, присутствие при показательных тренировках, спортивные праздники.

Потенциал семинарных занятий заложен в проявлении достаточно высокой самостоятельности и активности в изучении студентами вопросов здорового образа жизни. На таких занятиях актуальным является использование такого приема, как диспут.

На факультативных занятиях по валеологии возможно более глубокое и обширное рассмотрение различных вопросов касающихся здоровья здорового человека.

Формирование мотивации у студентов к здоровому образу жизни гораздо осложняется, если не использовать домашних заданий. Эта форма мотивации, выполняя функцию самообразования, может возыметь стимулирующий эффект при правильном разнообразии предлагаемых заданий.

Показательные тренировки позволяют наглядно продемонстрировать студентам достоинства занятий спортом. Пример хорошего физического развития спортсмена может послужить толчком для пробуждения мотивов к занятиям спортом. Тем более эстетическая красота выполнения различных упражнений и действий в игре, способно пробудить интерес к спорту.

Спортивные праздники могут организовываться в соревновательной, показательной форме. Мотивационный потенциал заложен в эстетической зрелищности мероприятий и привлечении большого количества студенческой молодежи.

Выводы:

1. Современными тенденциями в ВУЗах являются: повышение интеллектуальных нагрузок при предельном понижении физической активности студенческой молодежи, что приводит к понижению уровня здоровья данного слоя населения.

2. Определяющим компонентом в состоянии здоровья человека является образ жизни. Не смотря на явные негативные тенденции понижения здоровья студентов, среди них остается большая часть, которые продолжают игнорировать соблюдение правил здорового образа жизни.

3. Одной из важнейших задач высшего образования должно быть создание условий для формирования у студентов мотивации к здоровому образу жизни и занятиям спортом. Для этого необходимо использование разнообразного арсенала методов (методы убеждения, метод познавательных игр, метод эмоционального стимулирования, методы упражнения и приучение, метод анализа жизненных ситуаций) и форм мотивации (семинары, факультативные занятия по валеологии, домашняя работа, присутствие при показательных тренировках, спортивные праздники).

4. Для актуализации внутренней мотивации к занятиям спортом необходимо повысить привлекательность, эмоциональную окраску и доступность сферы физического воспитания студентов путем реорганизации занятия физической культурой и внедрения инновационных технологий обучения.

Список литературы: 1. Муллер А.Б. Физическая культура : учебник для вузов / А. Б. Муллер, Н. С. Дядичкина, Ю. А. Богащенко, А. Ю. Близнаевский, С. К. Рябинина – М.: Изд-во Юрайт, 2013. – 424 с. 2. Гогунев Е.Н. Психология физического воспитания и спорта: Учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб заведений / Гогунев Е.Н., Мартъянов Б.И. - М.: Издательский центр «Академия», 2000. – С. 118-119. 3. Маклаков А.Г. Общая психология : учебник для вузов / Маклаков А.Г. – СПб.: Питер, 2004.- 583 с.

Bibliography: 1. Muller A.B. Fizicheskaja kul'tura : uchebnik dlja vuzov / A. B. Muller, N. S. Djadichkina, Ju. A. Bogashhenko, A. Ju. Bliznevskij, S. K. Rjabinina – M.: Izd-vo Jurajt, 2013. – 424 s. 2. Gogunov E.N. Psihologija fizicheskogo vospitanija i sporta: Ucheb.posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb zavedenij / Gogunov E.N., Mart'janov B.I. - M.: Izdatel'skij centr «Akademija», 2000. – S. 118-119. 3. Maklakov A.G. Obshhaja psihologija : uchebnik dlja vuzov / Maklakov A.G. – SPb.: Piter, 2004.- 583 s.

Рочняк А.Ю.

ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ К ЗДОРОВОМУ ОБРАЗУ ЖИЗНИ И ЗАНЯТИЮ СПОРТОМ

В статье обосновываются методы, средства и формы, способствующие формированию мотивации студентов к здоровому образу жизни и занятию спортом. Выделено три взаимосвязанных компонента составляющих понятие мотивации к здоровому образу жизни и занятию спортом, в соответствии с которыми рассмотрено два аспекта процесса формирования выделенных компонентов.

Ключевые слова: мотивация, студент, здоровый образ жизни, спорт, формирование, метод, средство, форма.

Rochniak A.Y.

FORMING MOTIVATION OF STUDENTS TO A HEALTHY LIFE-STYLE AND SPORTS

In the article substantiates the methods, means and forms that contribute to the forming of students' motivation to a healthy lifestyle and sports. Allocated three interrelated components constituting the concept of motivation to a healthy lifestyle and sports, according to which examined two aspects of the forming of the selected components.

Key words: motivation, student, healthy lifestyle, sport, forming, method, means, form.

Рочняк А.Ю.

ФОРМИРОВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ТА ЗАНЯТЬ СПОРТОМ

У статті обґрунтовуються методи, засоби і форми, що сприяють формуванню мотивації студентів до здорового способу життя і заняттю спортом. Виділено три взаємопов'язані компоненти, що складають поняття мотивації до здорового способу життя і заняттю спортом, відповідно до яких розглянуто два аспекти процесу формування виділених компонентів.

Ключові слова: мотивація, студент, здоровий спосіб життя, спорт, формування, метод, засіб, форма.

Стаття надійшла до редакції 1.04.2014 р

УДК 316

*Байдак Т.М., Болотова В.О., Малявін С.В.
м.Харків, Україна*

ОЦІНКА СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДЦЮ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми. Активним суб'єктом змін, які сьогодні мають місце в українському суспільстві є молодь. Молодим поколінням належить реалізувати започатковані в нашій державі реформи та розвинути їх до рівня системних соціально-економічних перетворень. Саме від здатності молоді бути активною, дієздатною та творчою силою залежать перспективи державорозбудовчого процесу в Україні. Молодь найбільш продуктивна і в соціально-демографічному відношенні. Вона є необхідною, незамінною складовою у природному процесі заміщення поколінь, забезпечення чисельного оновлення населення й досягнення, таким чином, його тривалого існування. Водночас молоді покоління відіграють важливу роль у процесі відтворення населення в широкому соціальному контексті: відтворення вже існуючих та набуття нових демографічних та соціальних ознак і характери-

стик, підвищення якості населення - його здоров'я, освітнього та професійно-кваліфікаційного рівня, трудової та міграційної мобільності.

Існують певні умови за яких сила та енергія молодих здатні відігравати позитивну роль у розвитку суспільства. Визначальними серед них є ставлення старших поколінь, суспільних інституцій та особливо держави до молоді, що виявляється в державній молодіжній політиці. Молода людина особливо відчуває це ставлення через провадження молодіжної політики безпосередньо на місцях. Якщо в результаті здійснення молодіжної політики створюються необхідні умови, надаються достатні гарантії для соціального становлення й розвитку молодого покоління, то воно буде здатне й матиме бажання спрямувати свої потенції у відповідності з інтересами суспільства у всіх сферах своєї життєдіяльності. Відсутність такої політики або її неадекватне проведення, призводять до серйозних кризових явищ у молодіжному середовищі, зокрема, і у всьому суспільстві загалом [1].

Сучасні суспільні процеси різко змінили соціальне, матеріальне і політичне становище молоді. Останнім часом загострилося чимало молодіжних проблем, серед яких найголовніші: низький рівень життя, безробіття і значна економічна та соціальна залежність від батьків; низька народжуваність – рівень народжуваності не забезпечує відтворення поколінь; недостатня матеріальна незабезпеченість, відсутність ресурсів для поліпшення житлових умов; поганий стан здоров'я і зростання рівня соціальних відхилень; втрата ідеалів, соціальної перспективи, життєвого оптимізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Систематизований аналіз проблем соціальної політики і, безпосередньо, молодіжної політики було розпочато на початку 20 сторіччя такими відомими закордонними вченими як Т.М. Ганслі, Поль Скіпер, Р. Титмус, Ф.Вільямс. Сучасний етап становлення ювенології пов'язан з працями таких видатних соціологів та психологів, як Е. Еріксон, Р. Бенедикт, Л. Фойер, Л. Шелеф, У. Райх, Г. Маркізе, Д. Белл, К. Мангейм та ін.

Серед вітчизняних соціологів та теоретиків й практиків соціальної роботи, які займались вивченням проблем молоді та молодіжної політики були І.М. Попова, О.О. Якуба, В.Г. Єременко, Ю.І. Саєнко, О.Д. Куценко, А.Е. Козлов, О.О. Яременко, М.Ю. Варбан, О.М. Балакірева Л.Г. Сокурянська, В.П. Перебенесюк, В.М. Соколова, В.Л. Рябик та інші.

Разом із тим треба відмітити відчутну нестачу дослідницьких робіт у галузі осмислення практичної реалізації соціальної політики держави як взагалі, так і за напрямком молодіжної політики. Тому важливо визначити оцінку молоддю державної молодіжної політики та фактори, які мають вплив на формування цієї оцінки.

Викладення основного матеріалу. Молодіжна політика - це певна система ідей, теоретичних положень стосовно місця, ролі та перспектив мо-

лоді в суспільстві, закріплених у законодавчих, нормативних актах, інших документах. Молодіжна політика здійснюється в суспільстві у всіх сферах життєдіяльності молоді як в її інтересах, так і в інтересах суб'єктів молодіжної політики. Суб'єктами її провадження є всі суспільні інституції, що взаємодіють безпосередньо чи опосередковано з молоддю, а також сама молодь. Другими словами молодіжна політика - це комплексне явище, що є результатом практичної, науково-теоретичної, ідеологічної та іншої діяльності соціальних інституцій стосовно молоді. Її можна розглядати як інтегральну функцію багатьох змінних: діяльності держави, партій, громадських, релігійних організацій тощо. Молодіжна політика включає в себе багато елементів і має складну структуру. Однією з її складових є державна молодіжна політика [5].

В.К. Криворученко вважає, що державна молодіжна політика - це в цілому політика, діяльність держави, спрямована на молодь, на підростаюче покоління, це вся діяльність держави стосовно молоді [3]. Більш розширене тлумачення дає М.Ф.Головатий, який зазначає, що під державною молодіжною політикою слід розуміти наявність у суспільстві чітко і об'єктивно визначених, законодавчо закріплених ідей стосовно місця і ролі молоді в поступальному розвитку суспільства, а також системи різноманітних заходів, що сприяють реалізації цих ідей. Мета державної молодіжної політики - створити необхідні соціально-економічні, політико-правові, організаційні умови і гарантії для соціального становлення, розвитку і вдосконалення як окремої молодої людини, так і всього молодого покоління [2]. Таким чином, молодіжна політика - це діяльність усіх суспільних інституцій стосовно молоді, а державна молодіжна політика є її складовою і характеризує взаємовідносини держави й молоді.

Державна молодіжна політика реалізується на всіх рівнях держави і суспільства, логічно вести мову про державну молодіжну політику України в цілому, про державну молодіжну політику державних структур (міністерств, відомств - освіти, культури, охорони здоров'я тощо). Тобто державну молодіжну політику в межах своєї компетенції провадить кожний центральний орган державної влади та управління.

Можна виділити діяльність органів державної влади та управління у сфері молодіжної політики, яка здійснюється як на загальнодержавному рівні, так і на регіональних відповідно до основних сфер життєдіяльності молоді, і згрупувати її за такими основними секторами: діяльність щодо здобуття молоддю освіти; сприяння здоров'ю та впровадженню здорового способу життя молоді; реалізація економічних інтересів юнаків та дівчат; реалізація духовних інтересів молоді; забезпечення культурних потреб та змістовного дозвілля; сприяння участі молодих людей у громадській та політичній діяльності.

У кожному з цих секторів державна молодіжна політика в адміністративно-територіальних утвореннях всіх рівнів, у територіальних громадах, трудових колективах держава здійснює діяльність за трьома загальними напрямками: створення умов і гарантій для соціального становлення і розвитку молоді у відповідній сфері її життєдіяльності; виховання молодого покоління; забезпечення механізмів реалізації державної молодіжної політики.

Тобто у кожному секторі суб'єктами державної молодіжної політики створюються необхідні механізми (законодавчі, організаційні, фінансові тощо), дія яких спрямована на сприяння соціальному становленню і розвитку молоді та на узгодження її інтересів з інтересами суспільства. Вказані напрями конкретизуються відповідно до конкретних секторів державної молодіжної з урахуванням специфіки регіонів. До зусиль центральних відомств, що докладаються для здійснення державної молодіжної політики, в кожному з секторів на місцях, на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою додаються зусилля місцевих органів державної влади та управління. Ефективність спільних дій у провадженні державної молодіжної політики підвищується за рахунок участі на кожному рівні й інших суб'єктів. Таким чином, у кожному секторі державної молодіжної політики діє чимало суб'єктів різних рівнів та підпорядкування. Сумарні їхні зусилля спрямовані на об'єкт державної молодіжної політики – молодь [4].

Процес оцінювання молодіжної політики як одного з напрямку соціальної політики держави є невід'ємною умовою оптимізації її формування та реалізації. Оцінювання процесу молодіжної політики відбувається задля управління її реалізації, досягнення поставлених цілей, а результату - планування заходів молодіжної політики в майбутньому.

Концепція державної молодіжної політики як системи, що співвідноситься з більш значною системою (це є внутрішня політика держави), передбачає важливість зворотнього зв'язку. Як відзначалося раніше, молодіжна політика є залежною від середовища не тільки щодо ресурсів, які використовуються нею, але й у відношенні до прийнятності результатів, що досягаються. Отже, суттєвим моментом є те, що молодіжна політика повинна розроблятися з урахуванням соціальних умов, що змінюються. Засобами для такої адаптації можуть бути дані різноманітних соціологічних досліджень (особливо дані моніторингу соціальних змін), аналіз статистики, матеріали засобів масової інформації тощо, що дозволяють суб'єктам соціаль-

ної політики сприймати ці зміни. Ця інформація надходить від об'єкта молодіжної політики – молоді.

У 2013 році кафедрою соціології та політології було проведено дослідження присвячене тому, як студенти оцінюють державну молодіжну політику. В процесі дослідження застосовувались два метода збору даних - анкетування та напівформалізоване інтерв'ю. Методом анкетування було опитано 350 студентів. Інтерв'ю було проведено серед 50 хлопців та дівчат.

Молодіжна політика, перш за все, повинна бути спрямована на вирішення проблем, які молодь вважає найбільш гострими, тому один із блоків питань дослідження було присвячено саме визначенню актуальних з точки зору молоді проблем нашої держави.

В процесі інтерв'ю студентами називалися такі проблеми суспільства й молоді, як низький рівень заробітної платні та життя, високий рівень безробіття, неможливість придбати житло, корупція майже у всіх сферах життєдіяльності суспільства, алкоголізація та наркотизація населення (особливо молоді), високий рівень злочинності. Причому останні проблеми студенти напряму пов'язують з економічними негараздами. В цілому проблеми суспільства взагалі та молоді зокрема - співпадають. Виключення становить така специфічна проблема для молоді, як низький рівень культури, падіння рівня освіти, втрата навичок "живого спілкування" та заміна його на віртуальні відносини.

Анкетування показало, що економічні проблеми в Україні є пріоритетними для всіх категорій респондентів без винятку. В умовах загострення внутрішньої кризи соціальна політика держави стає актуальною, особливо для молоді, яка тільки вступає в доросле життя й не має достатнього капіталу та досвіду для самостійного вирішення своїх проблем. Певну допомогу можна очікувати та одержувати від родини, але на цьому етапі для особистості важливо затвердження своєї самостійності, до того ж в умовах кризи й ресурси родини можуть бути обмежені. Тому актуальність діяльності держави в сфері молодіжної політики зміщується в сферу вирішення економічних проблем молоді.

За допомогою інтерв'ю було уточнено, хто саме, на думку студентської молоді повинен вирішувати наявні проблеми, а також хто їх вирішує в реальності.

У своїх відповідях на перше питання переважна більшість респондентів вважає, що молодіжні проблеми, як і проблеми інших членів суспільства повинна, перш за все, вирішувати держава. Поряд з державою згадува-

лись громадські організації (переважно профспілки). Приблизно третина учасників інтерв'ю висловила думку, що молодіжні проблеми - справа самої молоді та їх батьків. Слід зазначити, що таких респондентів, які пропонують покладатися тільки на себе (без допомоги держави або громадських організацій) небагато, що викликано невірою у можливість простою людиною вплинути на щось в нашому суспільстві.

Щодо відповіді на питання про те, хто вирішує молодіжні проблеми в реальному житті, то майже кожен другий учасник інтерв'ю вважає, що це переважно сама молодь або молодь зі своїми батьками (далі пряма мова): "В реальной жизни никто не решает эти проблемы"; "В реальной жизни это решает тот человек, которому это нужно"; "Вообще никто! Все свои проблемы молодежь решает сама. И в большинстве случаев безрезультатно"; "Либо никто не решает, либо родители"; "Все пускается на самотек"; "Решают родители, если же родители не принимают участия, то решить проблемы очень сложно, даже невозможно"; "Мало кто решает, а если и решают. то кое-как"; "Никто, абсолютно никто"; "Каждому из нас хотелось бы, чтобы эти проблемы решало государство, но это бывает лишь в хорошей "сказке". В реальной жизни все проблемы решаем мы сами"; "Никто. Вокруг сплошная "показуха", спектакль с выкачиванием денег".

Щодо державних органів, то якщо респонденти і називають їх суб'єктами такої діяльності, то водночас вказують на неефективність та формалізм їх роботи (пряма мова): "В некоторой степени государство, большинство же проблем остается без внимания"; "Государственные организации решают эти проблемы в реальной жизни, но в недостаточной мере, они не могут довести свое дело до конца"; "Решением проблем занимаются социальные службы для молодежи".

Ще одним реальним помічником у вирішенні молодіжних проблем називаються приватні підприємці та небайдужі люди: "Частные фонды, общественные организации и волонтеры"; "По-моему эти проблемы решаются ограниченным кругом людей, но этих людей на столько мало, что их старания можно не учитывать"; "Немногочисленные социальные организации, профсоюзы студентов. Но обычно этого недостаточно и не все проблемы они могут решить"; "Эти проблемы решают граждане с активной жизненной позицией, энтузиасты своего дела"; "Частные предприниматели и организации, небольшую поддержку оказывают социальные службы".

В процесі анкетування оцінка зусиль держави по реалізації молодіжної політики з точки зору студентської молоді в дослідженні проводи-

лась за декількома напрямками, оскільки останні можуть реалізовуватись з різним рівнем ефективності.

Респондентам було запропоновано оцінити діяльність держави з вирішення проблем молоді за такими напрямками, як: фізична культура й спорт, працевлаштування, освіта, профілактика правопорушень тощо.

Анкетування з'ясувало, що при оцінці окремих напрямків державної молодіжної політики найбільш високу оцінку отримала діяльність держави з підтримки фізичної культури, спорту та освіти.

Досить високу позитивну оцінку отримала діяльність держави з підтримки соціально незахищених груп (сиріт, інвалідів). 32% респондентів оцінили цей напрямок діяльності держави позитивно, або скоріше позитивно, ніж негативно. Проте ця сфера отримала найбільш суперечливу оцінку з боку молоді (32% виборів позитивної оцінки проти 55% виборів негативної оцінки).

Найбільш негативну оцінку отримала політика держави в сфері працевлаштування та забезпечення житлом. Лише 6% респондентів оцінили політику в сфері працевлаштування позитивно, а 75% - негативно. Політику держави в сфері забезпечення житлом 5% респондентів оцінили позитивно, а 82% негативно.

Треба відмітити, що пряма оцінка молоддю державної молодіжної політики не може використовуватись як прямий показник її ефективності. Оцінювання індивідом будь-якого процесу, особливо такого складного, як діяльність держави з будь-якого напрямку, є досить складний процес, який знаходиться під впливом багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. Серед зовнішніх, у першу чергу, потрібно вказати на тяжку економічну кризу, яка ускладнюється, уже, мабуть, перманентною політичною. Отже, цей негативний фон не може не впливати на ставлення молоді до діяльності держави, погіршуючи оцінку молоддю молодіжної державної політики.

Так, на запитання «Чи відчуваєте Ви на себе зусилля держави з вирішення проблем молоді?», лише 7% респондентів відповіли, що скоріше відчувають, ніж ні. 77% респондентів відповіли негативно, і 20% респондентів не змогли відповісти на дане запитання.

Переважна більшість учасників інтерв'ю також відмітила, що не відчуває ніяких зусиль. Лише деякі згадали про стипендії та певні пільги для студентів.

Дослідження виявило, що молодь, яка приймає участь у будь-якій громадській організації, більш критично відносяться до діяльності держави

стосовно вирішення проблем молоді. Так, 75% членів профспілок, 100% членів молодіжної політичної організації, 72% членів спортивних клубів, 91% членів клубів за інтересами не відчують підтримки держави. Лише 3% членів спортивних клубів та 9% членів клубів за інтересами відчують певну підтримку з боку держави, жоден член профспілок або молодіжної політичної організації не відчуває на себе підтримку держави, тоді як серед молоді, яка не приймає участь у діяльності жодної організації, 18% відчують певну підтримку з боку держави.

Опитування виявило вплив фактору матеріального становища респондентів на їх оцінку діяльності держави в молодіжній сфері. Результати опитування свідчать, що якщо серед респондентів з середнім рівнем матеріального статку певна кількість (біля десятої частини) усе ж відчують підтримку держави, то респонденти як з високим, так і з низьким рівнем матеріального добробуту, підтримку молоді державою не відчують. Для респондентів з високим рівнем матеріального прибутку це можна пояснити незацікавленістю в державному механізмі вирішення проблем. А негативна оцінка молоддю з низьким рівнем матеріального становища свідчить про порушену цілеспрямованість державної молодіжної політики, оскільки, саме ця група є найбільш уразливою й повинна бути пріоритетною ціллю для державної соціальної політики.

За результатами опитування найбільш актуальні, з точки зору молоді, такі напрямки державної молодіжної політики, як створення робочих місць та боротьба з поширенням наркотиків. Другий рівень складають оздоровлення молоді, допомога молодим сім'ям, які мають дітей, запобігання правопорушень серед молоді, надання житлових кредитів.

У цілому для української молоді не є характерним патерналізм. Для молоді характерна доволі висока ступінь відповідальності за свою долю. Так, за даними опитування 40% опитаних вважають, що їхнє життя в основному залежить від них самих, 28% вважають, що їх доля залежить у рівній мірі як від них, так і від зовнішніх обставин, і чверть опитаних відповіли, що їх життя в основному залежить від зовнішніх обставин.

Лише 22% молоді вважає, що державна молодіжна політика повинна базуватися на принципі надання соціальних пільг та забезпечення безпосередньої опіки у вирішенні молодіжних проблем. 52% респондентів, вважають, що молодіжна політика в українській державі повинна здійснюватися на принципах забезпечення державою прав молоді та надання допомоги певним групам молоді (сиротам, інвалідам тощо). 18% опитаних від-

повіли, що держава повинна лише забезпечити молоді можливість реалізувати свої конституційні права.

Дослідження показало, що в разі виникнення проблем молода людина, у першу чергу, намагається вирішити самостійно, потім найбільш імовірно вона звернеться за допомогою до свого найближчого соціального оточення, а вже як останній крок до держави. Це цілком нормально. Не нормально те, що система державної молодіжної політики працює із вкрай низькою ефективністю. Незважаючи на розгалужену систему державних органів та закладів від національного рівня до районного, велику кількість нормативно-правових актів, соціальних програм молодь не відчуває на себе турботу з боку держави. Служби соціального захисту та розвитку не стали масовими. Велика кількість молодих людей, навіть, не знає до кого звернутись за допомогою у випадку виникнення проблем, а інша частина не вірить у допомогу держави й небезпідставно. Більше половини з тих, хто звертався за допомогою до державних органів, її не отримали.

Згідно з думкою опитаних за допомогою інтерв'ю студентів держава повинна, перш за все, налагодити економіку в країні, знизити рівень безробіття, а на законодавчому рівні надати можливість для розвитку суспільних організацій. Головним принципом держави повинен стати девіз "не заважати".

Таким чином, дослідження, присвячене визначенню оцінки студентами молодіжної політики показало, що молодь найбільше турбує нестабільна робота органів державної влади, падіння рівня життя, безробіття. Для молоді найбільш важливим є створення робочих місць, оздоровлення, допомога молодим сім'ям, які мають дітей, надання житлових кредитів. З усіх напрямків державної молодіжної політики більш-менш позитивно були оцінені лише діяльність держави в сфері фізичної культури, спорту та освіти. Такі актуальні напрямки державної політики, особливо в умовах економічної кризи, як вирішення проблем із працевлаштуванням та забезпеченням житлом отримали вкрай негативної оцінки з боку молоді. Більшість опитаних вважає, що держава повинна забезпечити молоді можливість реалізувати свої конституційні права та надавати допомогу тільки певним групам молоді (сиротам, інвалідам тощо). Держава повинна вирішити економічні проблеми, створити сприятливу для розвитку молоді законодавчу базу та відпрацювати механізм її реалізації.

Список літератури: 1. *Головатий М.Ф.* Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення. / М.Ф. Головатий - К., 2007. - 236 с. 2. *Головатий М.Ф.* Соціологія молоді: Курс лекцій. / М.Ф. Головатий— К.: МАУП, 2006. — 2-ге вид. переробл. і допов. — 304 с. 3. *Криворученко В.К.* Моло-

дежь и молодежная политика: термины и понятия / В.К. Криворученко М.: Национальный институт бизнеса, 2005 – 199 с. 4. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / *За ред. Е.М.Лібанової.* — К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. — 248 с. 5. Нове покоління незалежної України (1991-2001 рр.): Щорічна доповідь Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів про становище молоді в Україні (за підсумками 2001 р.) / *Авт. кол.: О.М. Балакірева та ін.* – К., 2002. – 211 с.

Bibliography (tranliterated): 1. Golovatiy M.F. Molodizhna politika v Ukraïni: problemi onovlennja. / M.F. Golovatiy - K., 2007. - 236 s. 2. Golovatiy M.F. Sociologija molodi: Kurs lekcij. / M.F. Golovatiy— K.: MAUP, 2006. — 2-ge vid. pererobl. i dopov. — 304 s. 3. Krivoruchenko V.K. Molodezh' i molodezhnaja politika: termini i ponjatija / V.K. Krivoruchenko M.: Nacional'nyj institut biznesa, 2005 – 199 s. 4. Molod' ta molodizhna politika v Ukraïni: social'no-demografichni aspekti / *Za red. E.M.Libanovoi.* — K.: Institut demografii ta social'nih doslidzhen' im. M.V. Ptuhi NAN Ukraïni, 2010. — 248 s. 5. Nove pokolinnja nezaleznoï Ukraïni (1991-2001 rr.): Shhorichna dopovid' Prezidenta Ukraïni, Verhovnoi Radi, Kabinetu Ministriv pro stanovishhe molodi v Ukraïni (za pidsumkami 2001 r.) / *Avt. kol.: O.M. Balakireva ta in.* – K., 2002. – 211 s.

Т.М. Байдак , В.О. Болотова, Е.В. Малявін

ОЦІНКА СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДІЮ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Одним з головних напрямів соціальної політики виступає молодіжна політики. Молодь, як особлива вікова соціальна група, містить в собі великий інноваційний потенціалу. Сьогодні держава докладає чималі зусилля для вирішення проблем молоді, тим не менш ситуація в цій сфері залишається досить складною. Тому актуальним залишається дослідження оцінки діяльності держави з боку молоді, що дозволить виявити проблеми, що вимагають негайного втручання.

Ключові слова: молодь, державна молодіжна політика, оцінка молодіжної політики.

Т.М. Байдак , В.А. Болотова , Е.В. Малявін

ОЦЕНКА СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖЬЮ ГОСУДАРСТВЕННОЙ МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКИ

Одним из главных направлений социальной политики выступает молодежная политики. Молодежь, как особая возрастная социальная груп-

па, содержит в себе большой инновационный потенциал. Сегодня государство прикладывает немалые усилия для решения проблем молодежи, тем не мене ситуация в этой сфере остается достаточно сложной. Поэтому актуальным остается исследование оценки деятельности государства со стороны молодежи, что позволит выявить проблемы, требующие немедленного вмешательства.

Ключевые слова: молодежь, государственная молодежная политика, оценка молодежной политики.

T. Baidak , V. Bolotova , I. Malyavin

ESTIMATION BY YOUTH OF THE STATE YOUTH POLICY

The state youth policy is one of main directions of social policy. Young people, as special age-related task force, contain large innovative potential. Today the state puts considerable efforts for the decision of problems of young people, that to the not barter a situation in this sphere remains difficult enough. Therefore actual is research of estimation of activity of the state from the side of young people, that will allow to educe problems, requiring immediate interference.

Keywords: youth, state youth policy, estimation of the state youth policy.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014 р

III РОЗДІЛ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРО- ЦЕСІ НАВЧАННЯ

УДК 378.01

*Андрицюк Клаудія
Решица, Румунія*

СТРАТЕГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СРЕДСТВ ПОНИМАНИЯ ПРАВОВЫХ ЗНАЧЕНИЙ

На основе трудностей возникших в поиске темы для аргументации мы сочли необходимым отражение на базе гносеологических корней аргументы путем изучения двух парадигм, которые обосновывает: интерпретация и её принципы. Вообще непроблематизированы, эти понятия иллюстрируют в более или менее полемических дискуссиях или конфликтных ситуациях.

Толкование правовых норм включает в себя некоторые значительные трудности. Целью данной работы не открыть для себя самые полезные методы правового толкования, а, скорее, чтобы расшифровать код юридического толкования и смысла ее руководящими принципами. Важно отметить, что интерпретатор находит при чтении текста правовых норм, которые являются нормой и рассматриваются как единое целое, показать что знает, как "читать" совершенно новые значения, но смыслы иногда ограничивают.

Правовой порядок представляет собой систему образного семантического пространства в данный период, пока объект семиологического чтения текста является предметом интерпретации признаков систем. Была сделана попытка захватить семантическую совместимость юридического толкования и юридической герменевтики, и их недостатков, сделав толкования значения подхода и их помещения в принципы правового толкования. Это исследование вызывает интерпретации теории и практики соответствующих правовые вдохновляющие фоны и философских традиций, сосредоточив внимание, прежде всего на мотивацию собственности принципов интерпретации правовых вопросов в толковании подхода на практических способах, их применения при осуществлении интерпретации, герменевтики отчетности плюс правовые требования, касающиеся конкретной методологии.

Что касается ассоциации с принципами правовой интерпретации семантики и интерпретации крайних вариантов, которые были сделаны раньше, или утверждали необходимость свести их к статусу методов толкования или провести анализ, что выходит за рамки такой "интерпретации". Мы продемонстрировали что указание Европейской конвенции по правам человека на решение пример правового толкования, что значение может

быть обширным, уважая универсальность, возможность полагаться на сочетание текста и бесконечных внутренних экзистенциальных ситуаций, которые позволяют обновлению сообщения, содержащие правовые нормы обязательны для адаптации между всеми уровнями интерпретации, так что переводчик знает, что текст не должен быть урегулирован в рамках своем простом смысле через сопоставление герменевтики своим первым выступлением. В суде правила семиотической интерпретации приобретает значение в передаче авторских предполагаемых значений, когда принимается акт правовой нормы. Конкретный возникающий процесс семиозиса, "юридическое" значение может быть описано только адекватно и подходит с двух точек зрения: семантика и герменевтика.

Из понятий семиотики возникают теоретические и методологические изменения, которые компилируют все операций для интерпретации. Следует искать соответствия между созданием и сознания творца правовой нормы не по содержанию, а для всех структурных категорий, особенно на их соответствие. Помимо специфики каждой отрасли права и, следовательно, отдельных аспектов правового толкования, право имеет унитарный характер, который обеспечивает или должны предоставлять применение принципов, методов и правил толкования всей правовой системы. На самом деле, принципы правового толкования, хотя опираясь на принципы логики, учитывая рациональное толкование, которое предполагает логичность, но не ограничиваются этим, потому что она включает в себя и дополнительные юридические и систематические аспекты. Следовательно, наиболее сложный вопрос для судьи является определение фактов дела прямолинейной, что, судя по анализу и оценке доказательств в вопросе, для того, чтобы выяснить истину.

Истина судебного прикрепления интерпретации является результатом соединения объективного закона из нормативных текстов - толкование закона - и интерпретации фактов, прямо или косвенно, в их общности и конкретности - интерпретации фактов. Поэтому необходимо, чтобы каждый акт в соответствии с правилом истины должны быть истолкованы как сертифицированные актуальной на момент его производства, с субъективных искажений тех, кто заинтересован или, участвующих в деле. Однако целей толкования не соглашения, но понимания, и понимание может быть обеспечено только путем интерпретации так, чтобы получить правильный тип соглашения. Толкование правовых норм является назначение набора значение отчетности в соответствии с принципами правового толкования, интерпретации того, что представляют собой эффективные предложения. Интерпретированный не является нормой, но юридический текст, который может содержать несколько правил, среди которых, переводчик должен выбрать, какой будет применяться. Предписывающий заявление имеет смысл, только

если она определяется в соответствии с принципом определения нормативной решимости. Мы показали, что реалистическая теория является то, что единственной заботой это толкование права на основе принципа специфичности, в то время как определенные юридические толкования действуют на принцип толкования эффективности. Результат интерпретации проверяется со ссылкой на доктрины интерпретации. Следует проверить, является ли принятие "омnipotentного законодательного принципа" в его целостности и является скорее результатом работы первого переводчика Кодекса (основателей школы Exegezei), чем его редакторов.

Доктринальное толкование не является юридической точки зрения скептицизма, это акт воли, а не акт познания, как показано на волюнтаризм интерпретации теории. Правовые нормы, в результате исключительно из аутентичного толкования, согласно теории реализма интерпретации, чтобы понять, как они работают, потому что эта теория гносеологической основы генерального эмпиризма и семантики, но которая, но признает, что без демонстрации их полезности и общего эмпиризма не указано и не рассматривается с точки зрения методологии.

Доктринальные интерпретации не отражают точку зрения правового скептицизма, это акт воли, который не является актом познания, как следует из теории понимающей волюнтаризма. Правовые нормы в результате исключительно из аутентичного толкования, согласно теории реализма интерпретации, для которого мы считали целесообразным показать последствия реалистической теории интерпретации, чтобы понять, как они работают, потому что эта теория имеет в основании устои эпистемологического и широкого смыслового эмпиризма. Они признают без демонстрации своей полезности, а генеральный эмпиризм, как правило, не указан в плане методологии.

Мы также хотим подчеркивать толкование принципа предосторожности, который подчеркивает разницу между предосторожности и профилактики, указывая, что юридические революции, которые являются основанием дебатов, могут быть приостановлены на базе интерпретации судей. Тот факт, что принцип получил конституционное признание во Франции, могут несколько изменить данные в свою пользу, если французские судьи покажутся, восприимчивы на принципе предосторожности.

Хотим показать каким образом, направленные на разницу между предосторожности и профилактики, о том, что правовые революции, которые создают, в принципе, вопрос может быть приостановлено интерпретации судьи и что недавно получила конституционное признание во Франции, может несколько измениться проблемой в его пользу, если французские суды могли показать восприимчивым на принципе предосторожности. Нам нужна общая теория интерпретации не только обеспечить критерии для

проверки и подтверждения личного толкования, но и руководить и направлять интерпретации. Что касается лексических инноваций (кризис законности, правового трансплантации) объяснено в ходе анализа, с точки зрения интерпретации, они не свободны, но удовлетворения потребностей воздействия дискуссии, будучи отчасти объясняется необходимостью избежать распространенных языков в пользу юридических специальностей.

Принимая во внимание юридический язык, как часть правовой системы следует по расширению правовых возможностей и других методов, что значительно превышает основания симптоматикой и имеет глубокие юридические последствия. Гарантия, что находимся на пороге новой правовой точки зрения, дает возможность, которые система языка символов, которые могут возникнуть, как только мы фиксируем внимание на положение различных элементов в правовой системе.

Аксиоматической отправной точкой и проблемные отверстия предлагается несколько правовых теорий. Аксиома герменевтическая - семантическая - юридическая и правовая основа такого подхода является идея, что значения правовой нормы является высшей категории рациональности (выше по сравнению с логикой). Таким образом, обращение к принципам правового толкования предложить другой вариант или другой эксплуатационной концепции идеи правовой системы вне ассоциативного ряда в целом из-за сходства слов, которые знак предела и, следовательно, необходимым для ее определения. Кроме того, понятие системы, предложенной временной структуры, напоминающие "негативный признак", роль чисто означающее разницу, критерием классификации фактически используется из-за сложности означающих только заботу единиц, ограничивающие себя большим количеством других означающих.

Принцип значимости относится и к другим уровням, как в семантической вселенной языка или коды могут быть использованы в этом исследовании. В этом случае подобный способ позволяет нам открыть для себя вселенную языка осей семантики. Кроме того, рядом с этим принципом должны быть приняты во внимание следующие принципы подхода толкования, которые были обсуждены в этой статье:

- принцип произвольности знака;
- принцип двойной артикуляции;
- принцип коррелятивности;
- принцип само - справочного закрытия;
- принцип интеллектуальности;
- принцип "негативный предел" - был указан выше.

На следующем этапе, герменевтика смысла происходит открытие правило, подчеркивая его структуру и иллюстрируя используемые методы и принципы. Структура операции выводится в качестве своего рода логиче-

ского устройства и показывает, что две противоположные отношения между ними идентичны в той степени, что каждый находится в противоречии с ним. Наконец, нужно проверять достоверность теории по отношению к практике, поскольку опыт может опровергнуть теорию и проверки гипотез, выдвинутых обществом в той мере, одного или другого раскрыть же противоречивой структуры.

Анализ значимости в интерпретации правовых норм, превышающих предел толкования на базе описании структуры руководством для семантического пространства правила, чтобы подчеркнуть его многозначность, многозначность индивидуальных и коллективных, сознательное, бессознательное и не сознательно, содержащиеся в своей уникальной структуре. Наиболее строгий из этих попыток является анализ значения таким образом, чтобы каждая единица текста, которая будет проанализирована в соответствии с пятью кодами - код акции, герменевтический код, шифр, код знаки или смыслов, символический код, чтобы он сделал многовалентным текст.

Мы считаем, что принципы достижения цели исследованный в этой статье (правильный выбор пути толкования, чтобы направлять весь ход рассуждений и набор стратегии, используя различные средства, чтобы осознать значение), являются:

- принцип выбора или "haeres" - кто направляет, руководит деятельностью выбора и выбор значений смыслов текстов правовых актов и доказательств;
- принцип отношения участия - указывает на то, что переводчик находится не вне его интерпретационного подхода, а берет на себя роль рациональных аргументов;
- принцип искренности - показывающий ориентир варианта опции интерпретирования на самоопределение переводчика, направляя толкования подхода к идентичности между отношением и его выражения;
- принцип правовой истины - показывает, что правовая истина рассматривается как истина соответствия между правового смысла закона и описания фактической реальности.

Цель достигается интерпретирующий подход (имеет эффективность в результате) последовательно контролировать следующими правилами:

- интерпретация - глубина правила толкования;
- интерпретация - пригодность правила;
- интерпретация - правило последовательности;
- интерпретация - правило экономики;
- интерпретация - правила интенциональность;

- інтерпретація - правила заміни;
- інтерпретація - правило розборчивості.

К вищесказанному правил ефективності ми пропостили наступні правила толкування основи:

- ✓ приймаються стабілізації представлень, які не повторюються;
- ✓ продовження складається з опори лінії, яка продовжиться до прийняття угоди;
- ✓ тимчасовий відмова, т.е. підтримання інвестиційних відхилень між значеннями, який потребує пошуку косвенних аргументів;
- ✓ розподіл і перерозподіл - поширення представлень, що затримка або блокування значення може бути замінене іншим, підтримки не повторюється;
- ✓ виявлення загальних - коли проти аргументації послаблює підділення, хоча переважні предмети при співпраці;
- ✓ пропозиція стосується до підтримки розвитку значення, яке відбувається за рахунок використання всієї інтелектуальної підготовки і допомагає отримати корисні джерела прийняття.

Для використання інтерпретатора обґрунтування толкування варіант, слід зауважити, що застосування висновків стратегії можуть бути використані обманливою хитрощами формальну сторону або в інших відносинах, со всіма можливими хитрощами, щоб заплутати отримувача. Всі ці правила і набір принципів, призначені для запобігання такої практики і забезпечення справедливої результату.

Теорія Goldsmith - Posner, яка обговорюється в VI главі другої частини тези, заснована на будівництві нової бази з метою заперечення ролі звичайного міжнародного права на міжнародній арені, в той час як теорія раціонального вибору інтересів або інтересів співпраці і координації, в тривіальних цілях без правового змісту¹.

Следовательно, звичайне міжнародне право не має обов'язкової нормативної сили.

Причиною для привертання уваги до елементів інтерпретації, звичайно, їх прагматизм. Не знаючи, як діяти приймач правових правил інтерпретатор змушений ввести герменевтичний коло використовуваного мови, переконаний і дійсний, після рецидива в неї. Інтерпретація повинна бути, перш за все, прагматичною, а потім логічною семантикою. Розуміння і неявно визначає правові інтерпретації стандартів по самій природі прагматичного явища. Інтерпретація викликає питання

¹ Mihăilă Marian, Stan Dan, Suciuc Carmen, *Tratat de drept internațional public*, Vol. III, Editura BREN-V.I.S.PRINT, București, 2006

не обязательно нам, а это указывает путь вперед для достижения правильного результата.

Методология - *lato sensu* - это система общих принципов исследования, полученные из общих целей системы права². Метод ориентирован на некоторых методологических принципов и методов. В строгом смысле этого слова определяется как объект научных исследований для удовлетворения его законы.

Среди различных методологических этапов - общее физическое лицо - задать сложные отношения, в которых можно выделить характерные особенности связи между общим и частным, части и целого, процесс и время и т.д. Касается определения правового анализа методологии и методов исследования настоящего закона в юридической литературе. Юридическая методология может происходить как наука юридических знаний³, который показывает наиболее важные аспекты, такие как, как работа ученого, наука нормы права, его характер.

Один из румынских юристов XX века, Мирча Манолеску, ввёл в румынском законодательстве определение юридической методологии - "дисциплина, которая изучает логические вопросы, проблемы выяснения истины в науке права."

Он также заявил: "необходимо провести различие между судебной логики и правовой логики, потому что некоторые специалисты, проявляют путаницу в терминологии "правовой" в отличие от "судебного" хотя все понимают что термин "правовой" о праве, а "справедливость" связан со спором".⁴

Основываясь на том же различии, и говоря о правовой, юридической логики, о правовой методологии, которые представляется как относительные инвариантности факторов. Они касаются отношений, связей и отношения сложившиеся между различными методами в знании правового явления. Принципы, правила и методологические критерии, в данном случае, составляют содержание юридического толкования. Отношения и связи устанавливаются между различными методами, либо до, либо во время или после заключения научных исследований, связанных с юридическим толкованием.

Так как методы отличаются по степени абстракции, сферы применения, степень точности которые могут обеспечить для научного исследования, оправдывается разработка правовой методологии как набор пра-

² N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. All Beck, București 2005, p. 21.

³ N. Popa, A. Răducanu, *Quelques considerations sur la notion de la méthodologie juridique*, Analele Universității București, seria Drept, nr. 2/1983, p.15.

⁴ M. Manolescu, *Știința dreptului și artele juridice*, Ed. Continent XXI, București, 1993, p.33.

вил для вибору, співпрацювання і розуміння вигод і можливих недоліків застосування різних методів⁵.

Звертає на себе увагу той факт, що системний аналіз феномена методів правового дослідження не означає в будь-якому випадку "рейтингове значення" в тому сенсі, що вона не може бути абсолютною величиною відносно одне одного. Тим не менше, методологічним екстремізмом потрібно боротися⁶.

Це вимагає тісного співпрацювання, поєднання методів дослідження, так як кожен призначений для позначення універсальної, тому ми повинні додати внесок епістемології як відображення на науку, ставлячи під сумнів нормативні системи мови описові твердження. Тому цей метод веде до критеріям достовірності і для розкриття істини перешкоди. В літературі вважається, що право в гносеологічному аспекті має дві функції:

а) функція роз'яснювальна, інформаційна;

б) функція регулювальна - аргумент, що складається з практичних рішень правових проблем і надання практичних рекомендацій для дій.

Законом правила є важливим елементом механізму закону в сучасному суспільстві. Будучи одним з видів соціальних норм, юридических правил в стані задовольнити і виконувати всі важливі функції, характерні для соціальних норм.

Епістемологія грає важливу роль в перевірці справжнього значення, повністю проявляється вимога, шукаючи основу концепції пройти процедуру інтерпретації.

Методологія реалізує точно навпаки, основну мету опису нормативних актів⁷.

Інші автори, такі як Ihering, Штамплеру, Швінгеру і Sauer стверджують, що методології наукового пізнання керівних принципів, операцій, процесів, методів, знань. Юридическої логіки є частиною методології і точного юридического тлумачення як дисципліна його об'єктом регулювання і корисні результати. Правової теорії логіки розуміти ідею джерела або джерел права. В юридическої логіки включає в себе: міфологія або ідеї, правова соціологія або номологіческі дані і конструкції.

⁵ S. Popescu, D. Iliescu, *Problemele actuale ale metodologiei juridice*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p.21.

⁶ I. Ceterchi, I. Craiovan, *Introducere în teoria generală a dreptului*, Ed. ALL, București, 1993, p.75.

⁷ D. Regis, *Curs de metodologie generală*, Institutul European, Colecția Universitaria, București 2007, p.58.

Судебная логика⁸ рассматривает толкование и применение правовой нормы. Юридическая логика должна присутствовать при каждом практикующем закон, будь то адвокат, прокурор или судья.

Юридические искусства, относящихся к разработке и интерпретации правовых норм, но и искусством регулирования, управления и искусства судейства. Юридические искусства бывают двух видов:

- а) фундаментальные разработки и юридического толкования или норма создания и
- б) комплекс как законодательного искусства, искусства администрации или искусство судейства.

Технология представляет собой комплекс правовых документов и формулирования правовых норм. Технические нормативные правовые правила ясны, точны, что должны быть приняты во внимание при разработке правил.

Каждый выпуск формируется по отношению к идее, к которой собеседники относятся по-разному. Серию вопросов и ответов прокручиваются в попытке решить эту проблему. Это проблемная ситуация является источником разногласий, но и возможный прогресс в знаниях.

Несмотря на аксиологической полярности терминов, которые подлежат правовой интерпретации, тексты в которых они включены, однако, есть что-то общее (кроме того, что она включает в себя и теоретические вопросы), а именно, что признательность и амортизации получают в результате сравнении с доктринальными проблемами правовых научных вопросов, как таковых.

"Надо" это термин, который вытекает из правовых органов государства, прямо или косвенно, от обычаев, использование теории, но иногда прямо или косвенно, государство создает, организует и осуществляет позитивное право, суверенитет находят в оригинальный "блок питания" для организации и позитивного права, в конечном итоге вызывает достижения положительного правового порядка. Одна из фаз правоохранительной деятельности соответствующих государственных задание разработки приложений и выдачи акта выбирается из системы толкования действующего закона. Агенты толкования и применения прибегают к различным методам и

⁸ P. Dubouchet, *Sémiotique juridique, introduction à une science du droit*, PUF, 1990 – „La logique a jeté les bases d’une lecture systémique du droit. La recherche des dynamiques intrinsèques de la discipline, de sa structure fondamentale, a suscité, sur plus de deux-cents ans, l’émergence d’une logique des normes (A), favorisant notamment l’identification du permis bilatéral dans le droit, auquel peut être associée la permissivité normative (B). Selon Paul Dubouchet, « logique déontique » et « logique des normes » recouvrent le même champ d’investigation, à savoir celui des « propositions normatives » que l’on peut aussi appeler « propositions déontiques »”.

принципам толкования правил. Нас это заботит в контексте подхода и выполнения принципов толкования.

В рамках выполнения этого разнообразия конкретных политических и правовых аспектов через многие системы позитивного права, понять основу, полностью назначен основополагающий принцип или принципы права⁹, как мы уже говорили выше.

В доктрине права отмечено критически, что "атрибут самостоятельно сформулированный "фундаментальный" одного принципа является тавтологически в отношении к понятию в принципе так же, как таковой, предполагает внутренней атрибут"¹⁰. Таким образом, мы стремимся применять подлинный смысл правовых норм в правильном направлении или другой в соответствии с правилами. Но предполагается, чтобы найти любой смысл, но подлинный, и это не может быть не чем иным, как правосудие, а законодательная власть стремилась сделать, как она была вынуждена из рациональных принципов права. Законодатель сам, чтобы обеспечить бенефициара делает правосудие ближе к её природе, показывает возможные пути для следования команд прямо в знаках закона, и для стабильности бизнеса суд дает свое решение в законную силу. Законодательный подход основан на принципах права применять, и сделано с процессуальными нормами, также иногда называется принципами.

Принципы права рассматриваются как источники права, даже если прямо не включены в законодательство, они вызваны в работе интерпретации. Фраза "принципы" исключает любые виды, не той или иной системе права, а просто право. Вызов принципа, с которым применимый закон вступает в противоречие не только поставить под сомнение справедливость закона, которое нанесло бы ущерб праву инструментом для достижения справедливого определения. Когда мы используем принципы, должны знать, что они существуют, что их заявления являются общепринятыми и что их значения ясны. Транслятор не имеет никаких оснований придумывать принципы, и не позволять создавать правовые нормы, но рядом с позитивным правом задача является достаточно сложной, потому что число принципов, но и их утверждений не является бесспорной.

Принципы права характеризуются отсутствием последовательности ещё при названии¹¹, иногда называются основополагающие принципы

⁹ Gh. C. Mihai, *Fundamentele dreptului. Argumentare și interpretare în drept*, Editura Lumina Lex, București, p.200 și urm.

¹⁰ Gh. C. Mihai., *Fundamentele dreptului*, vol. I-II, Editura All Beck, București 2003, p.157.

¹¹ *Если пробелы закона судья рекомендовано рассмотреть принципы права, как указано в Римском договоре 1956 года и Гражданского кодекса. Таким образом, чтобы решить причины, исчерпав другие методы, пробелы в соответствии с законом, судья называет принципы права, но принцип права неосвященном закона не может являться основанием для суда и определяется, как и заявления о нем переменны, настолько интерпретацию.*

права, другой раз - основополагающие принципы правового государства, и основные принципы отраслей права или общие принципы государственных правовых институтов. Содержание или определение этих принципов с разных точек зрения, как мы уже говорили, называя принципы не то же самое что его высказывания. Пока неизвестно точное число принципов, которые полагаются законом таким образом, что основой для любой системы права, может служить для интерпретации его больше как отчетности, но не имеют своего собственного назначения.

Francois Terre считает, что существует четыре принципа права: принцип эффективности, равенства граждан перед законом, законность санкций и разделения властей. Rawls рассматривает только принцип многомерной справедливости. Radu I. Motic считает, что следующие принципы права: принцип обеспечения правовых основ государственной деятельности гарантировать индивидуальную свободу и равенство, подотчетность, честность и справедливость. Colliard напоминает общие принципы права, признанные цивилизованными нациями следующие: принцип компенсации за ущерб, принцип причиненной добросовестности, принцип запрета злоупотребления правом, принцип использования подготовительной работы для прояснения неясности текста. S. Ghimpu считает, что принципы "общие правила, которые выражают сущность их общей правовых норм по направлениям или отрасли права". Для D. Ciobanu принципом права является "логической основой всех положений"¹², по мнению S. Popescu принцип подложки позитивного права не верховенство закона выходит за реализацию направляющей идеи. Автор¹³ считает, что "общие принципы права, означает набор руководящих идей, которые, без точных и конкретных норм позитивного права направляет правоохранительных органов и ее эволюции. В отличие от принципов, содержащихся в правовых документах, которые предлагают конкретные решения конкретных юридических вопросов, общих принципов права, предоставляет более гибкие и руководящих принципов, необходимых юристов бизнеса.

Так, мы находим два значения понятия принципа: один онтологический, другой методологический. Что такое онтологический принцип - гласит о том, что придает смысл под его действие, а методологический объясняет, просвещает и направляет наш разум до такой степени, что должны указать с мировой точки зрения¹⁴. Любой принцип, онтологически говоря, берёт верх над одной основе логики, любой методологический принцип, руководит, ориентирует развития любого субъекта. Но он не прав в конструкции, а тот, кто направляет конструкции.

¹² D. Ciobanu, *Introducere în studiul dreptului*, București, 1992, p.59

¹³ S.Popescu, *Introducere în studiul dreptului*, București, 1994, p.132

¹⁴ Gh.C.Mihai, *op.cit.*, p.210-215

Bibliografie: 1. *Ceterchi, I. Craiovan*, Introducere în teoria generală a dreptului, Ed. ALL, București, 1993, p.75. 2. *D. Ciobanu*, Introducere în studiul dreptului, București, 1992, p.59. 3. *P. Dubouchet*, Sémiotique juridique, introduction à une science du droit, PUF, 1990. 4. *Gh. C. Mihai*, Fundamentele dreptului. Argumentare și interpretare în drept, Editura Lumina Lex, București, p.200 și urm. 5. *Gh. C. Mihai*, Fundamentele dreptului, vol. I-II, Editura All Beck, București 2003, p.157. 6. *M. Manolescu*, Știința dreptului și artele juridice, Ed. Continent XXI, București, 1993, p.33. 7. *Mihăilă Marian*, Stan Dan, Suciuc Carmen, Tratat de drept internațional public, Vol. III, Editura BREN-V.I.S.PRINT, București, 2006. 8. *N. Popa*, Teoria generală a dreptului, Ed. All Beck, București 2005, p. 21. 9. *N. Popa*, A. Răducanu, Quelques considerations sur la notion de la méthodologie juridique, Analele Universității București, seria Drept, nr. 2/1983, p.15. 10. *S. Popescu, D. Iliescu*, Problemele actuale ale metodologiei juridice, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p.21. 11. *D. Regis*, Cours de mediologie generală, Institutul European, Colecția Universitaria, București 2007, p.58. 12. *S. Popescu*, Introducere în studiul dreptului, București, 1994, p.132

Андріцой Клаудія

СТРАТЕГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СРЕДСТВ ПОНИМАНИЯ ЗНАЧЕНИЙ

Интерпретация это, прежде всего, сознательное действие, деяние, совершенное: интерпретация всегда остается за существование точки опоры, более или менее сильной, личностного и творческого акта. В этой связи следует отметить, что была разработана общая теория юридического толкования, которое было сведено к постановке проблемы, связанные с интерпретацией позитивного права по этому вопросу, но включает в себя риторическую интерпретацию задуманной как актуальные правовые аспекты, заказа и поддержки системы правовых аргументов. На горизонте находится, конечно, идеал достижения баланса (всегда сомнительной) между "истиной" и свободного переводчика текста.

Ключевые слова: методы интерпретации, семантика, герменевтики, меры предосторожности, профилактика.

Андріцой Клаудія

СТРАТЕГИЯ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ РОЗУМІННЯ ЗНАЧЕНЬ

Интерпретация це, насамперед, свідомо дія, діяння, вчинене: інтерпретація завжди залишається за існування точки опори, більш-менш сильної, особистісного та творчого акту. У цьому зв'язку слід зазначити, що була розроблена загальна теорія юридичного тлумачення, яке було зведене до постановки проблеми, пов'язані з інтерпретацією позитивного права з

цього питання, але включає в себе риторичну інтерпретацію задуманої як актуальні правові аспекти, замовлення та підтримки системи правових аргументів. На горизонті знаходиться, звичайно, ідеал досягнення балансу (завжди сумнівної) між "істиною" і вільного перекладача тексту.

Ключові слова: методи інтерпретації, семантика, герменевтики, запобіжні заходи, профілактика.

Claudia Andritsoy

STRATEGY USE VALUES MEANS OF UNDERSTANDING THE LEGAL ORDER

Interpretation is primarily conscious act, an act committed: interpretation is always the fulcrum for the existence of more or less silnoy, personal and creative act. In this regard it should be noted that developed a general theory of legal interpretation, which was reduced to the problem related to the interpretation of positive law on the subject, but includes rhetorical interpretation conceived as actual legal aspects of the order and system support legal arguments. On the horizon is certainly ideal to achieve a balance (always questionable) between "truth" and free text translator.

Keywords: interpretation methods, semantics, hermeneutics, precautions, prevention.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2014

УДК 378.147.091.313:004.9

*Кадемія М. Ю.
м. Вінниця, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ ВНЗ

Постановка проблеми. В усьому світі нині відбувається процес інформатизації суспільства, в усіх ланках діяльності якого інтенсивно використовуються комп'ютери, смартфони, планшети та інші комп'ютерні засоби. Це відповідно, зумовило розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та інформаційно-комунікаційних мереж (ІКМ). В університетах впроваджується електронне навчання (e-learning), використовуються системи електронного документообігу та ін.

Значну підтримку в здійсненні навчання одержують студенти та викладачі, які користуються відповідними електронними засобами і технологіями. Центральне місце в навчальному процесі посідають комп'ютерні класи і навчальні центри, в яких розміщені високопродуктивні робочі станції з безперебійним підключенням до мережі Інтернет. Це, в свою чергу, надає можливість працювати з будь-якого місця навчального закладу і в будь-який час на території університету. Всі бажаючі одержують мультимедійні послуги, навчальні матеріали, мають можливість брати участь у відеоконференціях, он-лайн опитуваннях та ін. Це створює певні умови переходу від класичного комп'ютерного світу до мобільного, що змінює процес навчання, впливає на емоційну і культурну сфери діяльності людини.

Під впливом цифрових технологій здійснюються нині відповідні зміни в освіті. Використання нових медіа сприяє змінам в освіті та навчанні, впливає на якість професійної підготовки фахівців.

Аналіз попередніх досліджень. У більшості країн світу здійснюється реформа освіти, що базується на впровадженні технологій електронного навчання. Так, у США прийнята нова стратегія розвитку системи освіти – перехід від навчання в класних кімнатах, кабінетах, аудиторіях до навчання через Інтернет з використанням електронних бібліотек.

У Франції головним завданням національної системи освіти є ІКТ в усіх ланках навчального процесу. У Фінляндії, Ірландії, Південній Кореї реалізуються спеціальні національні програми з електронного навчання, у Великобританії здійснюється процес оволодіння «електронною» педагогікою, в Казахстані електронне навчання визнано ключовим напрямом розвитку освіти.

Лісабонська стратегія на 2000-2010 рр. визнає електронне навчання інструментом побудови динамічної конкурентоспроможної економіки, що базується на знаннях і створенні простору навчання впродовж усього життя.

Другий етап розвитку електронного навчання пов'язаний із корпоративним навчанням, що забезпечує більш якісні і складні в розробці електронні навчальні матеріали: електронні засоби навчання, організації і супроводу навчального процесу, відпрацьовування різних моделей управління електронним навчанням, розробки підходів щодо оцінки якості ефективності електронного навчання.

Третій етап розвитку електронного навчання пов'язаний зі створенням програмних систем, що забезпечують комплексне розв'язання задач електронного навчання – систем управління контентом, доставки навчальних матеріалів, постування, інтерактивної підтримки навчального середовища, управління знаннями, управління навчанням (Learning Management Systems -LMS).

Нині електронне навчання вписується в традиційне навчання в різних організаційних формах. Дослідженнями проблем організації і здійснення електронного навчання займаються вчені: В. Биков, Д. Бернхард (DelphineBernhard), І. Гуревич (ІринаGurevych), Р. Гуревич, М-К. Мюллер (Mark-ChristophMuller), Д. Патаракин, Є. Полат та ін.; розвитку дистанційної освіти: В. Биков, В. Гриценко, М. Дубинський, С. Калашніков, В. Кухаренко, В. Луговий, Н. Морзе, В. Олійник, П. Стефаненко та ін.

Розвиток сучасної системи освіти в Україні, Росії, Німеччині, Австрії, Франції, США, Іспанії, Фінляндії та інших країнах зумовлений впливом і впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери діяльності навчальних закладів і багато в чому зобов'язаний появі вільного доступу до засобів Інтернет-технологій. Ці процеси зумовлюють значні зміни в традиційних підходах до навчального процесу.

Наприклад, у Німеччині студенти широко застосовують цифрові технології в щоденному навчанні, особливо активно E-learning використовують в технологічній і медичній освіті. Найбільш просунутою державою в Європейському Союзі в електронному навчанні є Фінляндія. Її прогресивна економічна система й освіта прийняті за базову модель. За рахунок того, що головними цільовими напрямками тут є освіта і дослідницька робота в інформаційному співтоваристві, країна без природних ресурсів набула статус лідера в ЄС.

Можна також говорити про Ірландію, що за 15 років увійшла до числа великих експортерів високих технологій і програмного забезпечення, переважно за рахунок E-learning у вищій і середній професійній освіті.

Мета статті полягає в розгляді використання електронного навчання та відповідних засобів, а також створення умов, розроблення відповідних технологій для навчання впродовж усього життя викладачами та студентами.

Виклад основного матеріалу. Система освіти в Україні в XXI столітті передбачає одержання її в загальноосвітній школі з наступним продовженням професійної освіти у відповідних закладах.

Нині, завдячуючи інтенсивному розвитку ІКТ та їхньому впровадженню в усі ланки життєдіяльності суспільства, постійній їх еволюції під впливом конкуренції та інновацій, виникає потреба в швидкій адаптації до наявних вимог, підвищення кваліфікації та ін. Значно також підвищується відповідальність за прийняті рішення, наслідки їхнього впровадження.

Відповідно до цього виникає потреба в здійсненні неперервного розвитку і навчання, володіння сучасними технологіями. Тому одним із шляхів реалізації зазначених проблем є впровадження електронного навчання за допомогою комп'ютерів, планшетних комп'ютерів, смартфонів та ін., що відкриває можливість здійснення неперервного навчання з будь-яко-

го місця і в будь-який час.

Отже, змінюються завдання для студентів і викладачів, розв'язання та використання нових освітніх технологій, їхнього ефективного використання відповідно до потреб, що виникають.

Найбільш актуальними стають поняття «мережі» і «взаємодії», що мають особливе значення для впровадження інновацій в освіту.

Сучасні ІКТ відкривають студентам і викладачам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають абсолютно нові можливості для творчості, прояву і виявлення своїх здібностей, одержання і закріплення різних навичок, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання. Це такі засоби доступу, як локальні і глобальні інформаційні мережі, телеконференції, Веб-семінари та ін.

Нині в усьому світі на перший план в освіті висувається застосування технологій E-learning. Найбільш актуальним це є у ВНЗ, де спостерігається перевага сучасних педагогічних технологій, зокрема технологій електронного навчання над традиційними.

Нині спостерігається тенденція зниження ефективності традиційного навчання, як на рівні загальноосвітньої школи, так і на рівні ВНЗ, що є наслідком авторитарності педагогічних вимог у навчальному процесі, потреби суспільства в освічених фахівцях, а, відповідно, і потреба в навчанні. Жорстка регламентація діяльності студентів на заняттях, примусовість процедур, часто призводить до нерозуміння студентами цілей своїх дій та відсутності усвідомлення необхідності того, що вивчається, його практичної значущості. Відповідно до цього в студентів спостерігається відсутність навчальної мотивації, не сформованість навичок планування своєї діяльності.

Сучасні педагогічні технології, технології електронного навчання є особистісно орієнтованими і спрямовані на розвиток індивідуальних ресурсів студентів.

На відміну від представлення знань у готовому вигляді в традиційному навчанні, за відсутності можливості розвитку студентів у процесі використання пояснювально-ілюстративного і репродуктивного методів навчання, використання E-learning передбачає підвищення рівня самостійної роботи студентів, навчання за індивідуальним темпом, можливості широкого спілкування з іншими учасниками навчального процесу, спільне планування своєї діяльності.

Вирішальну роль у розвитку електронного навчання відіграє Інтернет. Електронне навчання відкриває перед ВНЗ можливість підвищення продуктивності зменшення витрат, пов'язаних із проведенням очних занять, а також поліпшення процесу обміну знаннями і доведення до мінімуму витрат на навчання.

Застосування електронних технологій навчання у ВНЗ дозволить:

- розширити спектр освітніх послуг високої якості, що надаються ВНЗ, і забезпечення його стабільності з моменту планування навчального курсу до його завершення;
- підвищити результативність навчання;
- підвищити привабливість матеріалу, що вивчається, за рахунок поліпшення умов здобування освіти;
- розширити можливості професійного зростання і підвищення кваліфікації педагогів ВНЗ;
- надати педагогам ВНЗ більший простір для вивчення досвіду навчання;
- зменшити навчальне навантаження на студентів;
- забезпечити ефективне і своєчасне оновлення і розповсюдження навчальних ресурсів, а також збільшення їх доступності;
- забезпечити безперервність навчання студентів за рахунок зняття просторових обмежень у часі;
- забезпечити персональний графік роботи студентів і перелік навчальних курсів з урахуванням їхніх інтересів у межах освітнього стандарту;
- проводити проміжну і підсумкову атестацію в формі тестування;
- підвищити ефективність зворотного зв'язку для педагогів ВНЗ і студентів.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок про те, що застосування у ВНЗ електронних технологій навчання сприятливо позначається на психолого-педагогічному аспекті освітнього процесу, зокрема, сприяє розвитку індивідуальних ресурсів студентів і викладачів, формує навички цілепокладання, самостійного мислення, ініціативність і відповідальність за виконану роботу, а також знижує психологічне навантаження на студентів і викладачів у процесі взаємного обміну знаннями.

Розвиток і реалізація електронного навчання здійснюється через інтеграцію різних форм навчання (очне, заочне, комп'ютерне, мережеве), що спрямовано на систематичний, організований процес нагромадження знань, умінь і навичок за допомогою електронних засобів навчання. Розвиток електронного навчання в багатьох європейських країнах, зумовлений необхідністю розвитку системи підвищення кваліфікації працівників. Підвищення кваліфікації працівників освіти в області Інтернет-технологій, використання різних форм електронного навчання сприяє розвитку міжнародної співпраці в освітньому середовищі.

Організаційний компонент у процесі освітніх мережевих проєктів є

найбільш актуальним нині, оскільки він визначається нетрадиційними підходами. Розгляньмо основні завдання, що вирішуються в різних мережевих проєктах:

- збагачення змісту конкретних навчальних дисциплін новими дидактичними матеріалами, які одержали колеги;
- новий погляд на саму структуру навчальних планів і стандартів, їх відповідності загальноприйнятим у світовій практиці;
- підвищення кваліфікації викладачів у провідних ВНЗ, що дозволяє надалі використовувати набуті знання іншими викладачами кафедр;
- активне включення вчених ВНЗ у спільні науково-дослідні проєкти, використання фондів найбільших наукових бібліотек світу;
- організація обміну викладачами і студентами на постійній основі, особливо в країні, мову якої вивчають;
- забезпечення академічної мобільності викладачів і студентів.

Виокремимо переваги E-learning у порівнянні з традиційними формами навчання:

1. Більша можливість доступу – студенти, учні одержують можливість доступу через Інтернет до електронних курсів з любого місця, де є вихід у глобальну інформаційну мережу.
2. Більш низькі ціни на одержання навчально-методичної літератури через Інтернет.
3. Можливість розроблення електронних курсів, що побудовані на модульній основі.
4. Гнучкість навчання – тривалість, послідовність вивчення навчального матеріалу, можливість самостійного вибору відповідно до власних можливостей і потреб.
5. Здійснення навчання на робочому місці, вдома, в дорозі з використанням мобільного Інтернету.
6. Можливість розвитку та власного вдосконалення відповідно до вимог часу (використання сервісів Веб 2.0, Веб 3.0 та ін.).
7. Здійснення об'єктивної оцінки знань.

Нині широкого впровадження в навчальний процес набули нові сервіси, що одержали назву “соціальних сервісів” Веб 2.0 (друге покоління мережних сервісів в Інтернеті, що на відміну від першого покоління, дозволяють користувачам працювати з сервісами спільно, обмінюватись інформацією, а також працювати з масовими публікаціями) [3, с.8].

Соціальні сервіси Веб 2.0 – це сучасні засоби, мережне програмне забезпечення, що підтримує групову взаємодію.

Ці групові взаємодії включають:

- персональні дії, думки учасників (ВікіВікі), розміщення медій-

них файлів (Флікр), фотографії, відеокліпи, радіопередачі;

- створення на основі геоінформаційної системи GoogleMaps (карти Google) тематичних сервісів;
- комунікації учасників між собою.

Ураховуючи стрімкий розвиток мережних співтовариств, нині одержали розвиток у педагогічній практиці такі технології: Делішес, Флікр, енциклопедії колективного авторства на базі технології ВікіВікі, Блги, Веб-квести, Блог-квести.

Так, сервіси Делішес і Флікр можуть бути використанні в педагогічній діяльності таким чином:

- джерела навчальних матеріалів;
- сховище посилань на навчальні матеріали;
- розв'язання класифікаційних задач;
- карти знань;
- засіб для спільної навчальної діяльності.

Нині значного поширення набула технологія “Блог” - blog – походить від англійського слова, що означає дію Web-logging або блоггін – вхід до Всесвітньої Павутини або Веб, в якій людина веде свою колекцію записів, котрі нагадують щоденник [3, с.19].

Автори декількох блогів об'єднуються в соціальну мережу, зберігаючи відзиви, нотатки на полях інших щоденників.

Багато спільного з блогами мають ВікіВікі (wikiwiki) – це колекція взаємопов'язаних між собою нотатків, середовища швидкої гіпертекстової взаємодії.

У педагогічній діяльності ці технології використовуються з такою метою:

- представлення, розширення, анотування навчальних матеріалів;
- спільне створення віртуальних екскурсій;
- колективне створення творчих робіт;
- колективне створення енциклопедій;
- колективна робота над проектами.

Використання Веб 2.0 у навчальному процесі змінює розуміння користувача мережі: від читача до творця, розповсюджувача колективного спілкування до творця. Активний розвиток соціальних мереж сприяє залученню людей різного віку, фаху, відкритої передачі власних знань, їхнє одержання через інструмент спільної роботи, збереження знань за рахунок постійного моніторингу відкритих ресурсів, зручне використання простих інструментів, одержання неформальних знань, на основі яких будуються висновки.

Для успішного впровадження та здійснення електронного навчання необхідно правильно вибрати програмне забезпечення, що відповідає конкретним вимогам, котрі, в свою чергу, визначаються потребами користувача, викладача, адміністратора, і мають контролювати процес і результати навчання.

Серед основних типів таких програм виокремимо:

- авторські програмні продукти;
- системи управління навчанням;
- системи управління контентом;
- системи управління навчальним контентом.

Викладачі переважно використовують авторські продукти, що дозволяють їм самостійно розробляти навчальні матеріали. Недоліком таких програмних продуктів є можливість прослідкувати, контролювати процес навчання, успішність значної кількості учнів. Зазвичай, ці матеріали розраховані на зворотний зв'язок на уроці. Крім цього, більшість цих програм не має засобів для забезпечення контактів між усіма учасниками навчального процесу. В процесі вибору програмного забезпечення для здійснення E-learning необхідно враховувати та дотримуватися наступних характеристик:

- надійність в експлуатації;
- сумісність;
- зручність використання;
- модульність;
- забезпечення доступу.

Одержання освіти в будь-якому часі й місці, можливість безперервного навчання впродовж усього життя, а також забезпечення ефективності E-learning, необхідність врахування правил використання ІКТ, інтегрованих програм, використання мультимедійних технологій навчання, рівень компетентності студентів – все це створює умови для ефективного використання E-learning у підготовці майбутніх фахівців у ВНЗ.

Висновки. Наш досвід, як і досвід інших ВНЗ, свідчить, що використання E-learning у підготовці майбутніх фахівців у ВНЗ з урахуванням його найважливіших характеристик, умов і технологій використання дозволить підвищити ефективність навчального процесу та можливість освіти впродовж усього життя.

Список літератури: 1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2009. – 684 с. 2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / авт.-укл. М. Ю. Кадемія. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2009. – 260 с. 3. Патаракин Е.Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю : учебно-методическое пособие/ Е.Д. Патаракин – М. : Институт, 2006.

– 64 с. 4. Steimle Y., Gurevych I. and Muhlhauser M. (2007). Notetaking in University Courses and its Implications on e-learning Systems. In: Tagungsband der 5. e-learning Fachtagung Informatik, Siegen, Germany, pp. 45 – 56.

Bibliography: 1. Bikov V. Ju. Modeli organizacijnih sistem vidkritoї osviti : monografija / V. Ju. Bikov. – K. : Atika, 2009. – 684 s. 2. Kademija M. Ju. Informacijno-komunikacijni tehnologii navchannja : terminologichnij slovník / avt.-ukl. M. Ju. Kademija. – L'viv : Vid-vo «SPOLOM», 2009. – 260 s. 3. Patarakin E.D. Social'nyeservisy Veb 2.0 v pomoshh' uchitelju : uchebno-metodicheskoe posobie / E.D. Patarakin – M. : Institut, 2006. – 64 s. 4. Steimle Y., Gurevych I. and Muhlhauser M. (2007). Notetaking in University Courses and its Implications on e-learning Systems. In: Tagungsband der 5. e-learning Fachtagung Informatik, Siegen, Germany, pp. 45 – 56.

М. Ю. Кадемія

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ ВНЗ

У статті описана одна із сучасних моделей навчання e-learning, умови її використання, створення електронних засобів навчання, вимоги, переваги та недоліки їхнього впровадження в навчальному процесі ВНЗ, а також використання сервісів соціальних медіа для здійснення навчання впродовж усього життя.

Ключові слова: електронне навчання, сучасні інформаційні технології, сучасний ВНЗ.

М. Ю. Кадемія

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ ВУЗАХ

В статье описана одна из современных моделей обучения, условия ее использования, создания электронных средств обучения, требования и преимущества, а также недостатки их использования в учебном процессе ВУЗа, а также использование сервисов социальных медиа для осуществления обучения на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: электронное обучение, современные информационные технологии, современный ВУЗ.

М. Е. Kademiya

USE OF E-LEARNING IN MODERN UNIVERSITIES

This paper describes one of the current models of learning is-learning, the conditions of its use, the creation of e-learning requirements, advantages and disadvantages of their implementation in teaching universities, and the use of social media services for the implementation of lifelong learning.

Key words: e-learning, modern information technologies, modern UNIVERSITY.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2014 р

УДК 378:004

*І.Ю. Шахіна,
м. Вінниця, Україна*

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ПОРТАЛ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Постановка проблеми. Важливою і ефективною умовою прогресу будь-якого суспільства було і є створення і розширення єдиного інтерактивного інформаційного простору. Саме єдині інформаційні простори історично в значній мірі сприяли прискоренню розвитку всього людства в цілому, були вирішальним чинником вдосконалення цивілізації у всіх сферах (духовній, професійній, тілесній, культурній і інших). Обмін знаннями, об'єднання зусиль подальшого пізнання природи, розвитку науки, техніки, культури — все це сприяє ефективному підвищенню матеріального рівня. Тому створення єдиного інтерактивного інформаційного простору можна вважати стратегічною метою впровадження сучасних і перспективних інформаційних технологій у всі сфери людської діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Останнім часом збільшилися дослідження, присвячені проблемам у галузі розробки і формування інформаційного освітнього середовища навчальних закладів. Проблематика освітнього простору активно розробляється як українськими, так і зарубіжними соціологами, а саме: І. М. Гавриленко, У. Еко, М. Кастельс, Д. Л. Константиновський, В. Я. Нечаєв, О. Л. Скіндін, Ю. І. Яковенко та ін. Безпосередньо проблемами комп'ютеризації та інформатизації освіти займалися такі вчені, як: В. Ю. Биков, Р. С. Гуревич, Б. С. Гершунський, М. І. Жалдак, І. Г. Захарова, А. П. Ершов, А. А. Кузнецов, Ю. І. Машбиць, С. Пейперт, І. В. Роберт та ряд інших учених. Проблеми створення інформаційного освітнього середовища присвячені дослідження: В. Ю. Бикова, Р. С. Гуревича, М. І. Жалдака, І. Г. Захарової, М. М. Козяра, В. М. Кухаренка, Ю. І. Машбиця, Є. С. Полат, С.О. Сисоевої та ін.

Метою нашої статті є висвітлення напрямів і проблем створення та розвитку єдиного інформаційного освітнього простору; принципів формування і розвитку інформаційного освітнього середовища та його функцій; структури та можливостей використання інформаційного освітнього середовища на прикладі порталу кафедри.

Виклад основного матеріалу. Основні цілі побудови єдиного інформаційного простору в освіті пов'язані з наданням принципово нових можливостей для пізнавальної творчої діяльності людини. Це може бути досягнуто завдяки сучасному інформаційному і технічному оснащенню основних видів діяльності в освіті: навчальної, педагогічної, науково-дослідницької, організаційно-управлінської, експертної й ін.

Фахівці так формують основні напрями і проблеми створення та розвитку єдиного інформаційного освітнього простору [3, с. 28]:

1. *Технічне оснащення навчальних закладів* є одним з першочергових завдань, вирішення якого стримується в основному організаційно-економічними чинниками, пов'язаними з тим, що «мала» інформатизація виявляється неефективною, а «велика» — надмірно дорогою, такою, яка не дає відразу віддачі. Найбільш актуальною стає проблема реалізації освітніх інформаційних технологій в інваріантних середовищах і стандартах.

2. *Організація підготовки фахівців.* Нестача фахівців у галузі нових інформаційних технологій (особливо — мережевих технологій) посилюється процесами їх «вимивання» зі сфери освіти в комерційні й інші структури, що особливо характерно для країн з перехідною економікою.

3. *Організаційні заходи.* Створення єдиної системи інформаційних ресурсів неможливе без постійної координуючої участі і контролю з боку педагогічної і наукової громадськості, вираженого в тій або іншій формі.

4. *Переведення інформаційних ресурсів суспільства на електронні носії.* Тільки переведення більшої частини накопиченої людством інформації на комп'ютерні носії дозволить створити реальні можливості доступу до цієї інформації всіх членів суспільства. Вдосконалення існуючих технологій такого переведення залишається однією з актуальних проблем розвитку інформаційних технологій.

5. *Інтеграція національних інформаційних ресурсів у світове інформаційне середовище.*

Відомий науковець Захарова І. Г. виділяє систему принципів [2, с.15], що характеризують закономірності формування і розвитку інформаційного освітнього середовища (ІОС) за безпосередньої участі суб'єктів освітнього процесу:

– Принцип *відкритості* ІОС є одним з основоположних, оскільки саме взаємодія із зовнішнім (інформаційним, освітнім, ку-

льтурним, соціальним) оточенням слугує підставою його розвитку в змістовному соціокультурному контексті.

– Принцип *структурованої надлишковості* зумовлює розвиваючу дію ІОС на студентів, а разом з принципом відкритості – і реалізацію соціально-особистісно-орієнтованого освітнього процесу на основі відкритих індивідуальних освітніх траєкторій. Ресурсна надлишковість ІОС є динамічною характеристикою, зміна якої визначається як зовнішніми діями, так і діяльністю суб'єктів освітнього процесу – розвиток ІОС впливає на зміну змісту і форм діяльності студентів і викладачів, і, навпаки, ІОС розвивається завдяки активним творчим процесам, в які воно залучає і викладачів, і студентів.

– Принцип *інтегративності*, що стосується змістовного і діяльнісного компонентів ІОС, а також використовуваних ІКТ, дозволяє студентам не тільки перейти від предметоцентризму до збагнення цілісної картини світу за допомогою природних зв'язків між компонентами ІОС, але і надає викладачам і студентам можливість оптимально підібрати освітні ресурси, вибрати види діяльності – для розвитку особистих якостей кожного студента.

– Принцип *нелінійності* ІОС передбачає трирівневість його архітектури зі збереженням усіх провідних принципів для кожного рівня:

1) Перший, *інваріантний рівень* включає ресурси бібліотеки (у тому числі й електронної), лабораторій, музеїв і ін., дозволяючи відійти від вузько дисциплінарного підходу без горизонтальних зв'язків, від жорсткого розмежування гуманітарних і природничонаукових дисциплін, і функціонує на рівні всього вузу, будучи загальнодоступним.

2) Другий рівень (*спеціалізовані ІОС*) доповнює перший і формується викладачами для досягнення конкретних цілей освітнього процесу з орієнтацією на певний контингент студентів.

3) Третій рівень створюється на основі першого і другого в процесі пізнавальної діяльності самих студентів і є сукупністю *індивідуальних ІОС*.

Побудова єдиного інформаційного простору в освіті дозволить досягти:

- підвищення ефективності та якості процесу навчання;
- інтенсифікації процесу наукових досліджень в освітніх установах;
- скорочення часу і поліпшення умов для додаткової освіти й освіти дорослих;

- підвищення оперативності і ефективності управління окремими освітніми установами і системою освіти в цілому;
- інтеграції національних інформаційних освітніх систем у світову мережу, що значно полегшить доступ до міжнародних інформаційних ресурсів у галузі освіти, науки, культури і в інших сферах.

Метою успішного розвитку ІОС навчального закладу є створення автоматизованої системи цього закладу, котра об'єднує всі підструктури та ланки його діяльності та досягається завдяки створенню єдиного інформаційного простору, розвиненої комунікативної інфраструктури цієї системи; створенню та впровадженню нових форм і методів управління навчальним закладом; зменшенню часового проміжку між одержанням інформації та прийняттям рішення; впровадженню єдиного стандарту роботи з електронними документами, забезпеченню доступності до них; автоматизації, підвищення ефективності роботи з педагогічними працівниками, підструктурами; створенню інфраструктури управління корпоративними знаннями. Мережі Інтернет та Інтранет є ресурсом, що забезпечує доступ до інформаційних матеріалів, вимагає створення інфраструктури, яка дозволила б ефективне збереження, поповнення, управління інформаційними освітніми ресурсами.

Розглянемо структуру та можливості використання ІОС на прикладі порталу кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Інституту магістратури, аспірантури та докторантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (рис. 1).

Інформаційне освітнє середовище такого типу забезпечує реалізацію наступних функцій [1, с. 157]:

- інформаційну, яка надає відкритий доступ до інформації;
- створює умови для інформаційного обміну;
- інтерактивну, що дозволяє реалізовувати внутрішньо-системні зв'язки;
- комунікаційну, яка дозволяє підтримувати зв'язки «всередині», а також із «зовнішнім» інформаційним простором;
- координуючу (фіксація та представлення у взаємозв'язку змісту, який адресований різним суб'єктам);
- розвивальну (розвиток інтелекту, особистих творчих якостей);

- культуроформуючу, що пов'язана з інформаційною культурою;
- професійно-орієнтовану, орієнтовану на профіль майбутньої професійної діяльності.

Важливим інструментом створення інформаційного освітнього середовища є розробка і використання в навчальному процесі електронних навчально-методичних комплексів (ЕНМК). Необхідність розробки навчально-методичних комплексів для викладання предметів професійної підготовки пояснюється насамперед тим, що такі предмети є визначальними з точки зору кваліфікації майбутнього випускника.

Так, наприклад, електронний навчально-методичний комплекс для викладання предмету «Інформатика та обчислювальна техніка», у запропонованому нами вигляді, складається з:

- Головна сторінка;
- Методичні матеріали:
 - Анотація;
 - Навчальна програма;
 - Робоча програма;
 - Тематичний план.
- Навчальні матеріали:
 - Лекції;
 - Лабораторні роботи;
 - Література;
 - Інтернет-джерела.
- Матеріали для контролю знань:
 - Критерії оцінювання;
 - Вимоги щодо рівня знань і вмінь
 - Завдання для самостійної роботи
 - Питання до підсумкового контролю
 - Студентські роботи;
 - Комплексна контрольна робота.
- Автори.

Інформаційно-освітній портал кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті
Інституту магістратури, аспірантури та докторантури
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Нова спеціальність Дивовижні Бойчук В.М.

Головна | Абітуріенту | Програми | ЕНМК | Освітні Е-ресурси | ЕОР НП | Рейтинг | Газета

Інформація про кафедру

- Адреси та телефони працівників кафедри ІТО
- Наукові праці кафедри
- Матеріально-технічна база кафедри
- Планування роботи кафедри
- Фотогалерея кафедри
- Сторінка профспілкового комітету кафедри
- Плани та матеріали виховної і позурочної роботи

Закондавчі акти щодо вивчення ІКТ

- Постанова загальних зборів національної академії педагогічних наук України від 10 листопада 2011 року...
- Лист МОНмолодспорт №1/9-493 від 24.06.2011 "Щодо організації навчання..."
- Наказ МОНмолодспорт №8436 від 11.05.2011 "Про підготовку до початку..."
- Постанова Кабінету Міністрів України №1256 від 08.12.2010 "Про затвердження переліку проєктів із пріоритетних та напрямів соціально-економічного..."
- Указ Президента України №695/2010 від 08.09.2010 "Про заходи щодо визначення і реалізації проєктів пріоритетних напрямів..."
- Розпорядження Кабінету Міністрів України №1722-р від 27.08.2010 "Про

Навчальна робота

- Впровадження Болонської декларації в навчальний процес
- Державна атестація освітньо-кваліфікаційних рівнів
- Підготовка до екзаменів
- Дипломи і курсові роботи виконані студентами
- Практика з інформаційних технологій
- Курсове навчання з робочих професій

Діяльність кафедри

- Тематика та матеріали виступів та доповідей на методологічному семінарі
- Всеукраїнські та міжнародні конкурси
- Співпраця з авторитетними навчальними закладами
- Співпраця з зарубіжними навчальними закладами
- Відкриті заняття викладачів кафедри
- Видавнича діяльність кафедри
- Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень

Оголошення

- Запрошуємо до співпраці!!!
- 3 21 травня розпочала роботу XII Міжнародна науково-практична конференція
- ОГОЛОШЕНО НАБІР СТУДЕНТІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ТА НАВЧАННІ" (КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ)**
- Творчий конкурс "ПЕДАГОГІЧНА АЛЬМА-МАТЕР"
- Наукова конференція викладачів, молодих учених і студентів Інституту магістратури, аспірантури, докторантури «Актуальні проблеми сучасної науки і наукових досліджень» 17 квітня 2014 року
- Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничо-технічних та гуманітарних наук
- Десятий всеукраїнський конкурс «Вчитель — новатор»
- Всеукраїнський чемпіонат комп'ютерних талантів "Золотий Байт"

Наукова робота

- Напрями та матеріали науково-дослідної роботи
- Підготовка науково-педагогічних працівників
- Науково-дослідна тема кафедри
- Експериментальна робота
- Інтел-проєкти "Навчання для майбутнього"
- Підвищення кваліфікації педагогічних працівників
- Педагогічна практика студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "Спеціаліст"
- Науково-педагогічна практика студентів магістратури

Голова | Абітуріенту | Програми | ЕНМК | ЕОР | ЕОРНП | Рейтинг | Газета

Онлайн-словарь **ABBYY Lingvo-Online** | Переказати | Активний | Руський

Hot 00 | Hits: 33604 | Views: 10994 | Visitors: 13211

Погода | sfnoptik | Четвер 10.07.14, день | Температура: +23°C | Вологість: 82% | Вітер: 7,5 м/с | Діапазон: 3 м/с

Calendar: July 2014

Рис. 1. Інформаційно-освітній портал кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Інституту магістратури, аспірантури та докторантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ЕНМК дисципліни (рис. 2) розроблений у програмі Web-Site_X5_Evolution. Використовуючи ЕНМК можемо бачити динамічні об'єкти, які мають бути виваженими, щоб не відволікати увагу студентів від

змісту комплексу. У комплексі переходи до відповідних сторінок можна здійснити за допомогою відповідних кнопок, кожна з яких за допомогою гіпертекстових посилань зв'язана з відповідною сторінкою програми. Натиснення на кнопки призводить до відкриття змісту файлів у центральній частині вікна.

**Інформатика та
обчислювальна техніка**

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Інформатика та обчислювальна техніка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань «0101 Педагогічна освіта» напрямку підготовки «6.010104 Професійна освіта. Комп'ютерні технології в управлінні та навчанні».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засоби комп'ютерної техніки, інформаційні системи та комп'ютерні мережі, інформаційно-комунікаційні технології, технології комп'ютерного моделювання навчальних систем, явищ і процесів, складання алгоритмів і програмування простих програм, технологія створення та використання баз даних за допомогою систем керування базами даних (СКБД) та їх застосування у педагогічній діяльності.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Інформатика та обчислювальна техніка» є навчання студентів сучасним методам обробки інформації, навичкам алгоритмізації і програмування, створення баз даних, доступу до даних і керування базами даних, методам розв'язання педагогічних й управлінських завдань на персональному комп'ютері, формування у майбутнього фахівця знань із основ застосування персонального комп'ютера, вмінь і навичок роботи з широким спектром сучасного програмного забезпечення: операційні системи, офісні програми, комунікаційні програми, спеціальні пакети програм, мультимедійні програми, середовища програмування. Курс спрямовано на набуття студентами базових знань, на основі котрих у межах дисципліни фундаментальної, професійної і практичної підготовки у наступних семестрах будуть формуватися такі вміння й навички роботи з інформацією за допомогою комп'ютера та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які дозволяють у подальшому всебічно, усвідомлено й ефективно використовувати комп'ютер і засоби ІКТ у професійній діяльності.

Головна | Методичні матеріали | Навчальні матеріали | Матеріали для контролю знань | Автори | Мапа сайту

Автори: Шахіна І.Ю., Гордійчук Г.Б.

Рис. 2. ЕНМК дисципліни «Інформатика та обчислювальна техніка» для напрямку підготовки «Професійна освіта. Комп'ютерні технології в управлінні та навчанні»

Під час створення та використання ЕНМК необхідно дотримуватися умов, розроблених у психологічній та педагогічній літературі, які полегшують процес сприйняття студентами навчального матеріалу:

- відбір навчального матеріалу;
- структурування навчального матеріалу;

- розробка методів і засобів діагностики знань та вмій студентів;
- розробка моделі управління навчально-пізнавальною діяльністю.

Найбільш трудомістким є підбір матеріалів для проведення лекційних занять і лабораторних робіт з предметів, оскільки програмне і апаратне забезпечення постійно змінюється, тому і зміст ЕНМК з предмету має бути динамічним, а тому інформаційний блок для проведення лекційних та лабораторних занять постійно змінюється в силу зміни інформаційної революції, а також містить посилання на динамічні матеріали Інтернет.

Організація освітнього процесу в ІОС дозволяє досягти таких важливих педагогічних цілей, як розвиток особистості студента, підготовка до самостійної продуктивної діяльності в умовах інформаційного суспільства:

- розвиток конструктивного, алгоритмічного мислення, коли студент занурюється в середовище, що вимагає чіткого планування будь-яких видів діяльності, результат якої детермінований діями студента, в роботі з інформаційно-пошуковими системами і з навчальними програмами, що надають чітко структуровані знання;
- розвиток творчого мислення за рахунок зміни змісту репродуктивної діяльності, активізації пізнавального інтересу, виконання завдань евристичного, дослідницького характеру в середовищі інтелектуальних навчальних систем і моделюючих програм;
- розвиток комунікативних здібностей у процесі виконання сумісних проєктів, проведення комп'ютерних ділових ігор, завдяки розширенню можливостей взаємодії за допомогою таких технологій, як електронна пошта й електронні конференції;
- формування вмій ухвалювати оптимальні рішення і адаптації в складній ситуації в ході комп'ютерних експериментів на основі моделюючих програм, під час роботи з тренувальними програмами, що адаптуються до можливостей студентів шляхом представлення індивідуальних завдань і стимулюючими їх до покращення результатів.

Висновки. Отже, для підвищення ефективності навчального процесу необхідне створення інформаційного освітнього середовища, а також спеціалізованих електронних навчально-методичних комплексів, які не лише забезпечують навчальний процес, підвищують інтерес студентів до навчання, а й дозволяють здійснювати диференційований підхід до процесу навчання. Створення таких середовищ та ЕНМК із дисциплін професійно-орієнтованого циклу дає змогу враховувати специфіку викладання предмету для фахівців різних професій, вчити навчатися самостійно.

Список літератури: 1. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Бадюк Ю. В., Шевченко Л. С. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі (з досвіду роботи експериментального педагогічного майданчика у ВПУ №4 м. Вінниці). - Вінниця: ТОВ «Діло», 2006. - 300 с. 2. Захарова И. Г. Формирование информационной образовательной среды высшего учебного заведения / Автореф. дис. на соиск. учен. степ. докт.пед.н. – Тюмень, 2003. - 46 с. 3. Образование и 21 век. Информационные и коммуникационные технологии. - М., 1999. - С. 27-31.

Bibliography: 1. Gurevich R. S., Kademija M. Ju., Badjuk Ju. V., Shevchenko L. S. Viktoristannja informacijnih tehnologij u navchal'nomu procesi (z dosvidu roboti eksperimental'nogo pedagogichnogo majdanchika u VPU №4 m. Vinnici). - Vinnicja: TOV «Dilo», 2006. - 300 s. 2. Zaharova I. G. Formirovanie informacionnoj obrazovatel'noj sredy vysshego uchebnogo zavedenija / Avtoref. dis. na soisk. uchen. step. dokt.ped.n. – Tjumen', 2003. - 46 s. 3. Obrazovanie i 21 vek. Informacionnye i kommunikacionnye tehnologii. - M., 1999. - S. 27-31.

І. Ю. Шахіна

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ПОРТАЛ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті висвітлено напрями і проблеми створення та розвитку єдиного інформаційного освітнього простору; принципи формування і розвитку інформаційного освітнього середовища та його функції; структуру та можливості використання інформаційного освітнього середовища на прикладі порталу кафедри.

Ключові слова: інформаційні технології, інформаційно-освітній портал, ВНЗ.

И. Ю. Шахина

ИНФОРМАЦИОННО ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПОРТАЛ УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье речь идет о направлениях и проблемах создания и развития единого информационного образовательного пространства; принципах формирования и развития информационной образовательной среды и ее функциях; структуре и возможностях использования информационной образовательной среды на примере портала кафедры.

Ключевые слова: информационные технологии, информационно-образовательный портал ВУЗА.

I. Shahina

INFORMATION EDUCATIONAL PORTAL OF AN EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article deals with the directions and problems of creating and developing of the single information educational space, with the principles of formation and development of the information educational environment and its functions, with the structure and possibilities of the information educational environment usage on the example of the portal for the department.

Keywords: information technology, information-educational portal of the UNIVERSITY.

Стаття надійшла до редакції 05.03.2014 р

УДК: 159.99.404

*И.Г.Васильєва
г. Харьков, Украина*

ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ИГРОВОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОД- ГОТОВКИ БУДУЩИХ ПСИХОЛОГОВ

Постановка проблеми. Возрастание роли информации и развитие современной цивилизации с присущими ей быстрыми изменениями технологий ставят перед высшей школой XXI века задачи все большей актуализации ее содержания. Особое значение приобретают проблемы, связанные с подготовкой специалистов, адекватных по своему профессиональному уровню значимости к сложности решаемых обществом задач.

Профессиональная подготовка студентов должна отличаться высоким уровнем формирования его конкурентоспособности, поскольку обострение конкуренции на рынке труда требует от специалиста максимальной реализации его интеллектуального и творческого потенциала. В процесс профессионализации студент происходит не только освоение профессиональных норм и стандартов, но формирование и развитие личности профессионала.

В соответствии с Национальной доктриной развития образования Украины в XXI веке главным фактором обеспечения дальнейшего развития образования должна стать инновационная деятельность в учебных заведениях всех типов, уровней аккредитации и форм собственности. Приоритетом является внедрение в образовательную практику таких технологий, которые обеспечили бы эффективную подготовку одаренной и способной молодежи до вхождения в социум, формирования элиты общества, способной вывести государство из кризисного состояния. [1,2,3,4].

Формирование личности будущего специалиста можно считать успешным только в том случае, если в процессе обучения развиваются личностные особенности и качества, столь необходимы для их профессиональной деятельности, которые приобретаются именно в процессе деловых игр и игрового проектирования. Бесспорно, что обучение с использованием ин-

новационных технологий качественно превышает классическое образование и интегрирует такие процессы как: обучение, трудоустройство, планирование карьеры, непрерывное образование, которые невозможно объединить в рамках классического образования. Именно поэтому использование инновационных образовательных технологий, направленных на развитие и саморазвитие конкурентоспособной личности играют существенную роль в подготовке высококвалифицированных специалистов, готовых к решению сложных практических задач. В основе всех инновационных образовательных технологий положены методы активного обучения.

Активное обучение представляет собой такую организацию учебного процесса, которая направлена на всестороннюю активизацию учебно-познавательной деятельности студентов за счет комплексного использования психолого-педагогических средств.

Отметим, что значительный вклад в разработку типологии активных методов обучения внесли такие ученые, как Ю. С. Арутюнов, М. М. Бирштейн, В. Н. Бурков, А. А. Вербицкий, Г. Ф. Жуков, В. М. Ефимов, Л. Н. Иваненко, А. Л. Лившиц, Ю. М. Порховник, Т. П. Тимофеевский и другие. Используя активные методы обучения, следует учитывать немаловажную особенность их применения, а именно: активизацию деятельности обучающегося независимо от его субъективного желания участвовать в процессе обучения и повышение степени его мотивации и эмоциональности.

Важно также отметить, что в процессе обучения при применении активных методов возникают прямые и обратные связи между преподавателем и студентами. А поскольку активные методы обучения ориентированы на личность самого студента, на его сознательное участие в развитии собственных знаний, персональных и профессиональных навыков, что способствует приобретению навыков коллективной работы и творческого решения конкретных проблем, то в процессе работы над проектами преподаватель может совмещать педагогические и воспитательные функции. Умения и навыки, полученные при таком взаимодействии преподавателя и студента играют значительную роль в процессе профессиональной подготовки будущих психологов, потому что происходит передача профессионального опыта преподавателем непосредственно в ходе профессиональной деятельности. Это раскрывает возможности более глубокого восприятия и осмысления, а затем и исследования тех тем, которые изучаются на занятиях по курсу «Психология организации». Отметим, что кроме *метода игрового проектирования* такой эффект также достигается методами «мозгового штурма», ролевыми играми, интервьюированием и дискуссиями в малых группах и между группами, устными и письменными презентациями, анализом практических примеров, применяемых на семинарских и практических занятиях по этому курсу.

Использование в учебном процессе игрового проектирования развивает самостоятельность в профессиональной деятельности, дает возможность раскрыть творческий потенциал каждого студента, оценить степень его готовности к практической деятельности, формируется коллективная ответственность и значительно укрепляется связь "студент-преподаватель". В ходе совместной работы студента и преподавателя повышается авторитет последнего, потому что он оказывает помощь в разработке проекта, поддерживает студента, вселяет уверенность в собственные силы и способности; помогает овладеть профессиональными навыками, научить преодолевать профессиональные трудности. Таким образом, использование в педагогической практике игрового проектирования как одного из активных методов обучения во многом способствует решению проблемы профессионализации студентов в вузе.

Цель данной статьи - выявить особенности и преимущества использования метода игрового проектирования в процессе профессиональной подготовки будущих психологов.

Изложение основного материала.

В НТУ «ХПИ» игровому проектированию отводится особое место в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов. Использование игрового проектирования в учебном процессе как метода активизации познавательной деятельности студентов способствует приобретению необходимых качеств, умений, навыков в профессиональной деятельности; обеспечению эффективного формирования сознательных мотиваций, а также профессиональной компетентности будущих психологов. [5,6,7,9]

На основе анализа научной литературы, *под игровым проектированием* понимается конструирование, проектирование, разработка технологии производства работ или деятельности, проводимой в игровой форме. В исследованиях этого вопроса было предложено несколько определений понятия игрового проектирования: как группового упражнения по выработке последовательности решений в искусственно созданных условиях, имитирующих реальную обстановку; как своеобразной системы воспроизведения каких-то производственных процессов, имеющих место в прошлом или возможных в будущем, в результате которой устанавливается связь и закономерности существующих методов выработки решения на результаты производства в настоящее время и в перспективе.

По теории И. Г. Абрамовой (1988) выделяются следующие характерные признаки метода: наличие сложной социальной задачи; групповая работа; имитация заседания научного совета или комиссии, на котором авторы проекта публично его защищают. общепринято, что игровое проектирование - может быть связано с решением конструкторской задачи или разработкой технологии. При реализации этого метода преподаватель должен

сформулировать задачи и исходные условия к нему, а также он может ограничить круг поиска решений. Для игрового проектирования обязательным является введение в учебный процесс соревновательной ситуации, когда команды соревнуются между собой и знают, что первое место определит для них заслуженное вознаграждение.

Анализ принципов, разработанных в социокультурном игровом проектировании, дал возможность определить, каким образом за счет реализации системы принципов проявляются преимущества в игровом проектировании, которое берет свое начало от организационно-деятельностных и инновационных игр, имеющих сходные черты по ряду параметров. [5].

В ходе проведения игрового проектирования в группах студентов-психологов были выделены следующие принципы построения проекта психологической направленности:

- Системность;
- Самостоятельность в выборе содержания;
- Сопряженность интересов;
- Включенность игры;
- Коллективная ответственность;
- Оппозиционность игровой коммуникации.

Опираясь на анализ вышеперечисленных принципов и, исходя из личного пятилетнего опыта проведения игрового проектирования со студентами гуманитарного профиля в НТУ «ХПИ», мы разработали свою модель проведения игрового проектирования для студентов, обучающихся по специальности «Психология» в рамках дисциплины «Психология организации».

В общепринятом понимании игровое проектирование понимается как метод активизации познавательной активности студентов, который по своей структуре является первой частью деловой игры, т.е. без этапа имитационного моделирования. Объектом такого проектирования служит законченное изделие типа конструкции или технологического процесса (проектирование в узком смысле) или проект деятельности (проектирование в широком смысле). Как правило, проекционная система у студентов технических специальностей формируется в виде моделей проектных организаций (конструкторское, технологическое бюро и т.п.), которые соревнуются между собой за лучшие показатели в работе. Для этого учебная группа делится на подгруппы по 3-8 человек, в которых студенты путем самоорганизации выбирают руководителя подгруппы, распределяют функциональные обязанности между собой в соответствии с методическими указаниями преподавателя. Продолжительность игры составляет от нескольких недель до нескольких месяцев по 2-4 часа в неделю в зависимости от объема задания и графиком учебного процесса.

Для студентов психологической направленности сущностью игрового проектирования, на наш взгляд, является авторский подход к созданию проекта по решению определенных проблем или реальных психологических задач в организации, которые отражают содержание и особенности её производственной деятельности, а главное – отражают динамику отношений людей, работающих в данной организации.

Основные этапы игрового проектирования студентов-психологов также имеют свои особенности. Работа над проектом состоит в следующем: в ознакомлении с психологической проблемой организации; в составлении плана проекта и его разработке в соответствии с организационной технологией (Карамушка, 2001г.) [8]; в подборе материалов к информационному, диагностическому и коррекционному блокам проекта; в описании проекта по блокам и в апробации в одном из подразделений НТУ «ХПИ» или организации г. Харькова, в защите своих проектов, и что самое существенное - в командной работе над проектом в условиях соревнования.

Алгоритм создания игрового проекта магистрами-психологами обусловлен применением технологии, разработанной лабораторией организационной психологии Института психологии им. Г.С. Костюка (Карамушка, 2001г.), а также возможностью использования стандартизованных методик, наработок опытных психологов-практиков, которые включаются в компоненты технологии.

Характерными чертами игрового проектирования с использованием такого технологического подхода являются: инновационная практическая деятельность студентов; мотивация студентов к реальной профессиональной деятельности; обучение технологическому подходу, который включает системность и последовательность профессиональных действий; профессиональный рост студентов.

Отличительными признаками игрового проектирования для студентов-психологов являются:

системный характер проектирования;

- выделение и обоснование характерных признаков игрового проекта для студентов-психологов;

- возможность воплотить свои творческие идеи и реализовать их в учебной ситуации;

- использование теоретических знаний и основ коммуникативной компетентности при создании продуктов деятельности: методик, тестов, анкет, учебных (деловых) игр, социально-психологических тренингов, тренингов по предупреждению психологических проблем в группе;

- позитивное влияние игрового проектирования на профессиональный рост будущих психологов;

- творческая самореализация, профессиональное самосовершенствование в практической деятельности в игровой ситуации;
- Возможности использования умений и навыков, полученных в игровом проектировании в своей будущей профессиональной деятельности.

Главной отличительной особенностью игрового проектирования гуманитарной направленности является перерастание игрового проектирования в проектно-деятельную игру, в связи с тем, что игровое проектирование проводится с функционально-ролевых позиций команд и заканчивается конкурсной защитой с мультимедийной презентацией каждой команды своих разработок перед компетентной комиссией, состоящей из руководителя и членов экспертной комиссии по игровому проектированию НТУ «ХПИ», а также представителей кафедры и методического отдела, при этом защита проектов проводится в игровой форме на конкурсной основе перед экспертной комиссией по игровому проектированию НТУ «ХПИ».

Нами разработан алгоритм проведения проектно-деятельностной игры магистрами- психологами в ходе игрового проектирования , состоящий из трех этапов:

1 этап Формирование команд (микрогрупп) и выбор темы для создания проекта

2 этап Создание авторского проекта, который включает:

◆ Анализ зарубежной и отечественной литературы по выбранной проблеме и составление информационно-смысловой блок проекта;

◆ Подбор методик для изучения выбранной проблемы для диагностического блока проекта

◆ Разработка и составление программы тренинга.

◆ Апробация тренинга в одном из структурных подразделений НТУ «ХПИ» или в организации г. Харькова

◆ Составление рекомендации по результатам игрового проектирования и апробации тренингов.

3 этап Подготовка и публичная защита проектов в присутствии экспертной комиссии по игровому проектированию НТУ «ХПИ»:

◆ Оформление игровых проектов.

◆ Подготовка мультимедийной презентации

◆ Защита проекта

◆ Конкурс проектов

◆ Экспертная оценка

◆ Поощрение и награждение студентов.

В связи со спецификой проектов, направленных на работу с персоналом организации, студенты выбирают одну из тем по организационной пси-

хологии: «Психологический климат в коллективе», «Профилактика профессионального выгорания», «Стресс на работе», «Формирование команд в организации» и др., что позволяет впоследствии реализовать их на практике как в подразделениях НТУ «ХПИ», так и в организациях. После апробации проектов в отделах НТУ «ХПИ» или в организациях происходит конкурсная защита с мультимедийной презентацией каждой команды своих разработок перед компетентной комиссией, состоящей из руководителя и членов экспертной комиссии по игровому проектированию НТУ «ХПИ», а также представителей кафедры и методического отдела. Командам присуждаются призовые места, а студенты поощряются. Таким образом, можно проследить, как игровое проектирование развивается в проектно-деятельностную игру, поскольку цель проекта состоит не в имитационном моделировании, а в разработке реального тренинга и его проведении в организации, то есть в совершении реальной профессиональной деятельности, которая имеет определенные практические результаты.

Все вышеизложенное позволяет сделать выводы, что характерными чертами игрового проектирования при подготовке практических психологов являются:

- Мотивация студентов к реальной деятельности;
- Обучение технологическому подходу в организационной психологии, который включает системность и последовательность профессиональных действий;
- Профессиональный рост студентов;
- **Перерастание игрового проектирования в проектно-деятельностной игру.**

Следует отметить ещё один момент игрового проектирования для студентов психологического профиля: организация взаимодействия студентов в команде и команд между собой проходит в игровой форме соревнования, что обуславливает межличностное и межгрупповое взаимодействие между студентами с преобладанием активной деятельности студентов по изучению и усвоению новых знаний, методик, способствует формированию и становлению коммуникативной и профессиональной компетентности студентов в будущей практической деятельности.

Хотелось бы отметить те основные особенности игрового проектирования для студентов по специальности «Психология» при создании проектов по курсу:

- Системный характер проектирования;
- Положительное влияние игрового проектирования на профессиональный уровень будущих специалистов-психологов, на их творческую самореализацию, совершенствование их профессиональной деятельности;

- Выделение и обоснование студентами характерных признаков и особенностей проведения тренинга по решению проблем в организации;
- Применение студентами-психологами изученных теоретических положений и принципов коммуникативной компетентности при создании продуктов деятельности: методик, тестов, анкет и проведении учебных (деловых) игр, социально-психологических тренингов, тренингов по предупреждению психологических проблем;
- Возможности использования результатов игрового проектирования в своей будущей профессиональной деятельности.

Каждая из этих особенностей представляет огромный шаг вперед на пути профессионального становления будущих психологов, и что самое главное - огромный толчок, сдвиг в их успешном профессионализме, в осознании своей профессиональной состоятельности.

Эффективность использования игрового проектирования при изучении «Психологии организации» заключается в том, что, по мнению самих студентов, ими были получены следующие результаты: приобретение навыков принятия оригинальных коллективных решений; воспитание чувства ответственности перед членами проектной группы; дополнительное самообразование с целью устранения пробелов по отдельным разделам дисциплины «Психология организации»; развитие умений и навыков составления и проведения психодиагностики, психотехник и тренингов; наработка умений работы с персоналом организации, а также использование в работе над проектами интерактивных методов и техник арт-терапии.

Выводы. Трудно переоценить значение интерактивных методов обучения и игрового проектирования при подготовке психологов-практиков. Очевидным является тот факт, что игровое проектирование способствует формированию познавательного интереса к обучению и более глубокому усвоению знаний, повышению мотивации к профессиональной деятельности, плодотворному сотрудничеству студентов и преподавателя, раскрывается творческий потенциал, формируется как индивидуальный стиль, так и самостоятельность студентов в реальной профессиональной деятельности.

Исходя из собственных исследований этого вопроса, можем отметить, что особенность проектов, созданных будущими психологами в области организационной психологии, заключается в сочетании принципов игрового проектирования с преобладанием интерактивных методов над традиционными методами обучения, что позволяет обучать будущих специалистов в условиях, приближенных к реальным. Все это позволит будущим практическим психологам использовать организационные психологические технологии в своей дальнейшей деятельности; создавать ситуации успеха

при проведенні тренінга, самостійно визначати власний темп розробки і реалізації проекту, швидко застосовувати отримані теоретичні знання на практиці і вивчати складні професійно значимі питання в реальній ситуації тренінга, максимально швидко включатися в практичну діяльність.

Слідовательно, застосування ігрового проектування в педагогічній практиці НТУ "ХПІ" сприяють розв'язанню багатьох проблем, пов'язаних з активізацією навчальної діяльності майбутніх спеціалістів: формуванню необхідної компетентності і професійно-особистісних якостей; здатності до самостійного і ефективного розв'язання професійних завдань; розвитку професійного свідомості і самосвідомості, здатності до адекватного професійного самостворення.

Список літератури: 1. Кремень В. Образование и наука определяют авторитет государства (Выступление на семинаре-совещании главных редакторов педагогических профессиональных изданий Украины) // Профессионально-техническое образование. - 2002. - № 3. - С. 2-5; 2. Товажнянский Л.Л., Сокол Е.И., Клименко Б.В. Болонский процесс: циклы, степени, кредиты. - Харьков: НТУ "ХПІ", 2004. - 24 с.; 3. Товажнянский Л.Л., Романовский А.Г., Пономарев А.С. Концепция формирования гуманитарно-технической элиты в НТУ "ХПІ" и пути ее реализации. - Харьков: НТУ "ХПІ", 2004. - 416 с.; 4. Романовский А.Г. Качество подготовки специалистов и формирования национальной элиты как проблемы философии образования // Теория и практика управления социальными системами. - 2009. - № 1. - С.3-15; 5. М. Жежко И.В. Проектные игры в культуре // Социальное проектирование в сфере культуры: методологические проблемы. - М., 1986; 6. Положение об игровом проектировании в ХПІ. / О.П.Котляров, А.В. Горелый // Учебное издание. - Харьков, НТУ ХПІ, 1991 - 16с.; 7. Формирование готовности будущего инженера к профессиональному самосовершенствованию: теория и практика [Текст]: монография / А.А. Игнатюк. - Харьков: НТУ "ХПІ", 2009. - 432 с.; 8. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / За наук. ред. Л.М. Карамушки. — К.: Фірма «ІНКІОС», 2005. — 366 с.; 9. Активізація навчання проектуванню / Під ред. Горелого А.В. учеб. пос., УМК ВО, Киев, 1996, 253 с., 1996. - 376 с.; 10. Копняк Н.И. Применение инновационных технологий в учебном процессе / Н.И.Копняк, Т.В.Красильник // Современные информационные технологии и инновационные методики обучения в подготовке специалистов: методология, теория, опыт, проблемы. - Зб.наук.пр. - Киев-Винница: ДОО Винница, 2000. - С.379-380.

Bibliography: 1. Kremen' V. Obrazovanie i nauka opredel'ajut avtoritet

gosudarstva (Vystuplenie na seminare-soveshhanii glavnyh redaktorov pedagogicheskikh professional'nyh izdanij Ukrainy) / / Professional'no-tehnicheskoe obrazovanie. - 2002. - № 3. - S. 2-5; 2. Tovazhnyanskij L.L., Sokol E.I., Klimenko B.V. Bolonskij process: cikly, stepeni, kredity. - Har'kov: NTU "HPI", 2004. - 24 s.; 3. Tovazhnyanskij L.L., Romanovskij A.G., Ponomarev A.S. Konceptija formirovanija gumanitarno-tehnicheskoy jelity v NTU "HPI" i puti ee realizacii. - Har'kov: NTU "HPI", 2004. - 416 s.; 4. Romanovskij A.G. Kachestvo podgotovki specialistov i formirovanija nacional'noj jelity kak problemy filosofii obrazovanija / / Teorija i praktika upravlenija social'nymi sistemami. - 2009. - № 1. - S.3-15 ; 5. M. Zhezhko I.V. Proektnye igry v kul'ture / / Social'noe proektirovanie v sfere kul'tury: metodologicheskie problemy. - M., 1986; 6. Polozhenie ob igrovom proektirovanii v HPI. / O.P.Kotljarov, A.V. Gorelyj // Uchebnoe izdanie. - Har'kov, NTU HPI, 1991 - 16s.; 7. Formirovanie gotovnosti budushhego inzhenera k professional'nomu samosover-shenstvovaniju: teorija i praktika [Tekst]: monografija / A.A. Ignatjuk. - Har'kov: NTU "HPI", 2009. - 432 s.; 8. Tehnologii roboti organizacijnih psihologiv: Navch. posib. dlja studentiv vishh. navch. zakl. ta sluhachiv intiv pisljadiplom. osviti / Za nauk. red. L.M. Karamushki. — K.: Firma «INKOS», 2005. — 366 s.; 9. Aktivizacija obuchenija proektirovaniju / Pod red. Gorelogo A.V. ucheb. pos., UMK VO, Kiev, 1996, 253 s., 1996. - 376 s.; 10. Kopnjak N.I. Primenenie innovacionnyh tehnologij v uchebnoe processe / N.I.Kopnjak, T.V.Krasil'nik / / Sovremennye informacionnye tehnologii i innovacionnye metodiki obuchenija v podgotovke specialistov: metodologija, teorija, opyt, problemy. - Zb.nauk.pr. - Kiev-Vinnica: DOO Vinnica, 2000. - S.379-380.

Васильева И. Г.

ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ИГРОВОЕ ПРОЕКТИРОВАНИЕ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПСИХОЛОГОВ

В статье обосновывается актуальность и значимость внедрения игрового проектирования в учебный процесс как современной инновационной технологии. Рассматриваются возможности игрового проектирования, учитывая его характеристики. Приводится алгоритм проведения игрового проектирования по дисциплине «Психология организации», разработанный автором на основе собственного опыта. Указывается, что для обеспечения эффективного и качественного процесса подготовки будущих психологов при создании игровых проектов применяется технологический подход, разработанных ведущими учеными Института психологии им. Г.С. Костюка. Раскрывается содержание технологического подхода в организационной психологии (Карамушка Л.М., 2002). Доказывается целесообразность

использования технологического подхода в игровом проектировании в процессе профессиональной подготовки студентов, так как это способствует не только творческой самореализации, но и развитию, и совершенствованию профессиональных качеств и навыков будущих психологов.

Ключевые слова: современные инновационные технологии, игровое проектирование, процесс подготовки будущих психологов, технологический подход в психологии организации.

Васильева І. Г.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ В ІГРОВЕ ПРОЕКТУВАННІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

У статті обґрунтовується актуальність і значущість впровадження у навчальний процес ігрового проектування як сучасної інноваційної технології. Наводиться алгоритм проведення ігрового проектування по дисципліні «Психологія організації», розроблений на підставі власного досвіду автора. Вказується, що для забезпечення ефективного та якісного процесу підготовки майбутніх психологів при створенні ігрових проектів застосовується технологічний підхід, розроблений провідними вченими Інституту психології ім. Г.С. Костюка. Розкривається зміст технологічного підходу в організаційній психології (Карамушка Л.М., 2002). Доводиться актуальність використання технологічного підходу в ігровому проектуванні у процесі фахової підготовки майбутніх психологів, тому що це сприяє не тільки творчої самореалізації, але й розвитку та удосконаленню їх професійних якостей та навичок.

Ключові слова: сучасні інноваційні технології, ігрове проектування, технологічний підхід в організаційній психології, процес підготовки майбутніх психологів.

Vasileva I.G.

INTRODUCTION OF THE TECHNOLOGICAL APPROACH IN GAME DESIGNING IN THE TRAINING OF FUTURE PSYCHOLOGISTS

This article substantiates the relevance and impact of the introduction of game designing in the educational process as a modern and innovative technologies. The possibilities of the game designing, given its characteristics. The paper describes the algorithm of game designing on the discipline «Psychology of organization», developed on the basis of their own experience of the author. Indicates that to ensure effective and quality of the training

process of future psychologists when creating a game designing applies the technological approach, developed by the leading scientists of the Institute of psychology. G.S. Kostyuk. Disclosed the contents of the technological approach in psychology organization (Карамушка L.M., 2002). It is proved the expediency of use of the technological approach to game designing in the process of professional training of students, as it not only promotes the creative self-realization, but also the development and improvement of the professional qualities and skills of future psychologists..

Key words: modern innovative technology, game designing, the professional training of future psychologists, technological approach in psychology of the organization.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014 р

УДК 37.015

*О.В. Дроздова, О.А. Ігнатюк
м. Харків, Україна*

ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ І ТЕХНОЛОГІЙ НЛП У ПЕДАГОГІЧНІЙ СФЕРІ

Постановка проблеми. Основною метою педагогічної діяльності у глобальному сенсі є виховання всебічно розвинутої особистості, яке залежить від багатьох факторів. Основними з них є: рівень розвитку суспільства з притаманними йому культурними особливостями, наявність виробничих сил та виробничих, економічних та правових відносин, а також суспільних та історичних культурних традицій. Необхідно також зауважити, що цілі виховання мають історичний характер і змінюються разом з розвитком суспільства. Суспільство загалом представлено різними соціальними шарами та групами (стани, класи, духовенство, правляча, воєнна та творча еліти, політичні партії та інше) з притаманними їм особливостями, які впливають на цілі виховання.

Окрім того в різні історичні періоди цілі виховання були також різні. Так, Л.М. Толстой вважав, що існують чотири причини: сім'я, релігія, держава, суспільство, які є насиллям в існуючій освіті і під впливом яких знаходиться кожне підрастаюче покоління. Сім'я, релігія, держава та суспільство існували з давніх-давен та будуть існувати і надалі і позбавитись впливу цих аспектів неможливо, але можна змінити негативний їх вплив на позитивний і врешті-решт проголосити основною ціллю освіти – виховання щасливої людини.

В процесі навчання та виховання взаємодіють як мінімум дві сторони: педагог та студент. Педагог для налагодження нормальних стосунків зі студентами повинен не тільки володіти професійною компетенцією і мати високий рівень культури, а й бути гарним психологом. Все частіше в сучас-

сних педагогічних працях іде мова про те, що необхідно враховувати особливості кожного студента та використовувати різні психологічні аспекти для поліпшення навчально-виховного процесу (І.Д. Бех, Г.О. Балл, І.А. Зязюн та інші).

Одним з таких засобів є використання прийомів нейролінгвістичного програмування (НЛП). Нейролінгвістичне (грецьк. *neurion* – нерв і лат. *lingua* – мова) програмування (нім. *programmieren* – складати програми) – система опису структури суб'єктивного досвіду, що пояснює специфіку кодування набутої інформації; модель спілкування, яка ґрунтується на виявленні та використанні стандартів мислення; комплекс технік і операційних принципів (контекстуально залежних переконань), на основі яких моделюються ефективні стратегії мислення й поведінки [3].

Отже НЛП це: «мова мозку», тобто нейрологічні процеси, що відповідають за зберігання, переробку й передачу інформації; опис особливостей механізмів мислення та поведінки, організація комунікацій; "програмування", яке визначає системність розумових процесів та поведінки. Мета використання НЛП у педагогічній сфері – намагання за допомогою технологій проникнути у підсвідомість і, змінивши чи трансформували думки, погляди, ідеали, зумовити таку поведінку окремої людини, групи, мас, яка б максимально сприяла підвищенню морально-культурного рівня та професійної компетентності. Унікальність, полягає в тому, що студентів не нав'язують певну думку, а штучно створюють інформаційний контекст, який стимулює "цілком самостійне" формування необхідних думок та висновків, які мають довготривалий ефект.

Сучасна психологія створила багато технологій та моделей НЛП, які ефективно допомагають вирішувати особисті проблеми людини, а також налагоджувати процес міжособистісного спілкування, зокрема процес виховання та навчання. Проблема полягає у тому, що їх кількість дуже велика, і на теперішній час, не існує єдиної систематизованої класифікації. Також можна говорити про те, що на даному етапі, моделі та технології НЛП перебувають на етапі розробки, удосконалення та систематизації. Цей процес обумовлений їх використанням не в "лабораторних" умовах, а в реальному житті, і подальша їх життєздатність визначається ефективністю. Ще одна проблема полягає у тому, що раніше їх почали використовувати не тільки в психології та психотерапії, а й у галузях пов'язаних з комерцією, та в засобах масової інформації, де вони довели свою ефективність, але в переважній більшості використовувались зовсім не в позитивних цілях. В педагогіці НЛП технології почали застосовуватись недавно. Окрім того педагогічні стереотипи викладачів, їх надмірна обачність не дозволяє інтенсивно розвиватись данні сфері, хоча треба зауважити, що велика кількість викладачів використовують технології НЛП несвідомо.

Метою даної статті є дослідження найефективніших моделей та технологій НЛП, зокрема чотирьохмірної системи Уїлла МакВінні, а також дослідження використання даних технологій в навчальному процесі для полегшення спілкування викладача та студента.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що система, створена Уїллом МакВінні в рамках педагогіки розглядається вперше, як окремо, так і в поєднанні з системами Тімоті Лірі та Роберта Антона Уїлсона, Лоренса Кольберга.

Виклад основного матеріалу. Переважна більшість ефективних технологій мають чотирьохмірну структуру. Існують декілька основних способів, за допомогою яких ми сприймаємо оточуючий світ: зір, слух, відчуття, запах, смак. Це так звані «ключі доступу», які визначають репрезентативні системи людини: візуальну, аудіальну, кінестетичну, дискретну. Кожна людина користується всіма системами, але одна з них є основною. Тому при роботі зі студентами необхідно викладати матеріал таким чином, щоб кожен учень міг сприйняти матеріал «улюбленою» системою світосприйняття. На перший погляд, це зробити складно, але сучасні засоби навчання надають нам можливість складне зробити простим, наприклад, при проведенні лекції-презентації, інформація показується – для візуалів, розказується – для аудіалів, використовуються різноманітні схеми та графіки – для дискретиків. З кінестетиками складніше, у школі ці діти складають «групу ризику». До всього їм треба доторкнутись та на зауваження в усній та письмовій формі вони фактично не звертають уваги, це не входить в їх систему світосприйняття. Але за час навчання у школі такі діти вимушені навчитись «прискорювати» свою систему світосприйняття.

Як пише Майкл Гріндер «будь-яка інформація, яка йде через їх нервову систему, повинна попередньо транслюватися в єдину провідну модальність пам'яті, розуміння. Коли інструкція (інформація) збігається з їх провідною модальністю (репрезентативною системою), вони справляються чудово і добре запам'ятовують цю частину уроку. Коли вчитель переключається з провідної модальності учня на іншу, учень змушений транслювати інформацію назад в свою модальність. Така трансляція вимагає тимчасового відключення від реальності (учень в цей час не чує вчителя). В результаті в учня з'являється серія прогалин в інформації, що виявляється найчастіше при повторенні та на контрольних роботах» [1].

Окрім того одночасно у кожної людини існують так звані репрезентативні зони: візуальна, аудіальна, кінестетична, які вказують на те, що людина звертається до тієї чи іншої репрезентативної системи. Ще в стародавньому світі звернули увагу на те, що коли людина мріє її погляд направлений вгору, а коли сумує то вниз. Отже вгорі знаходиться візуальна зона, аудіальна зона розташована по горизонталі, а кінестетична вниз. По-

гляди в праву сторону говорять про те, що людина згадує минулі події: картинки, звуки, почуття залежно від куту погляду. Погляди в ліву сторону, говорять про те, що людина фантазує та конструює візуальні, аудіальні та кінестетичні образи.

Коли ми спілкуємось з людиною, зокрема зі студентом, намагаючись донести інформацію, необхідно слідкувати за рухами очей співрозмовника, це дає змогу виявити послідовність зон сприйняття інформації, та шлях кодування її в свідомості людини. Наприклад, при спілкуванні погляд співрозмовника переміщався наступним чином: вгору вліво, потім вправо, вниз вліво, потім вправо, потім в горизонтальну площину вліво. Ця складна комбінація говорить про те, що отриману інформацію студент перетворив на візуальний образ, потім пригадав щось з минулого схоже на створений образ, згадав почуття викликані спогадами, уявив, які почуття викличе створений образ, і в решті-решт, у студента виникла потреба висловити свої думки, або щось спитати у викладача. Тому коли при опитуванні, студент піднімає погляд вгору, це зовсім не означає, що він «замріявся», йому просто треба трохи часу щоб уявити, «переварити», а тільки потім, заговорити.

Нажаль, незнання цих моделей НЛП, спричиняє думки про «відсутність» студента на занятті та викликає конфліктні ситуації, які негативно впливають і на викладача і на студента. І навпаки знання цих моделей, може надати змогу подолати прогалини в знаннях та підібрати найкращий спосіб викладання навчального матеріалу. На перший погляд ця модель складна, але опанувати її легко. Є тільки один суттєвий «недолік», цей підхід найефективніше застосувати при індивідуальному навчанні.

При спілкуванні зі студентами необхідно також звертати увагу на рівень підготовки та особливості мислення індивідуума. Спосіб життя, родина, школа, соціум різною мірою формують світогляд людини. Світогляд - це система поглядів на світ і місце людини, суспільства і людства в ньому, на ставлення людини до світу і до самої себе, а також відповідні цим поглядами основні життєві позиції людей, їх ідеали, принципи діяльності, ціннісні орієнтації. Світогляд є не сумою всіх поглядів і уявлень про навколишній світ, а їх граничним узагальненням.

Поняття світогляду близьке до поняття «загальна картина світу», «світовідчуття», «світосприйняття», «світогляд», «світорозуміння». Громадський світогляд змінюється від епохи до епохи і складається під впливом культури епохи як цілого, а не в результаті впливу тих чи інших сторін соціального життя і тим більше не під впливом популярних в конкретну епоху ідей. Суттєвою складовою світогляду, як відображення світу (насамперед – світу культури) та ціннісного ставлення до нього є стиль мислення історичної епохи, який визначає загальні принципи теоретичного

освоєння світу і визначає горизонт мислення епохи. Важливу роль у формуванні світогляду відіграє філософія [4].

Однією з основних функцій філософії є світоглядна функція, спрямована на створення у індивіда правильного сприйняття навколишнього світу. Багато науковців стверджують, що «думка матеріальна», а у Старому завіті сказано «Буття визначає свідомість». Світосприйняття залежить певною мірою від сімейного виховання, а як наслідок, від типу родини, який можна визначити як: авторитарний, ліберальний, демократичний, унікальний.

Тімоті Лірі та Роберт Антон Уїлсон у книгах «Квантова психологія» та «Прометей повсталий. Психологія еволюції» визначили концепцію, яка дозволяє від початку до кінця зрозуміти, що трапляється з дитиною в процесі батьківського виховання, а також дає можливість визначити, ким стала дитина в результаті сумнівних педагогічних експериментів батьків та деяких «викладачів-вихователів». Мова в цих книгах іде не стільки про виховання скільки про програмування. Адже крім традиційного виховання існує ще як мінімум *три схеми навчання-програмування*, що застосовуються дорослими і світом стосовно дітей, а саме:

- *імпринтинг* – миттєве відображення інформації (переживання, хвилювання, що фіксується в якості життєвого досвіду раз і назавжди);
- *умовні рефлексії* – навчання полягає в інтенсивному підкріпленні стимулів, що відбуваються з великою частотою протягом короткого відрізка часу;
- *оперантне обумовлення* (кондиціонування) – підкріплюються не штучно прив'язаними до нього стимул чи дія, а самостійно знайдена поведінка.

Відповідно до вищезазначених схем, десь в глибинах нашої свідомості всі ми маємо, як мінімум, *чотири контури* несвідомого, характер заповнення яких визначає наше життя і долю.

Перший контур – біовиживання, відображений досвід раннього дитинства у період від 0 до 1,5 років, обумовлюється ставленням матері до новонародженої дитини. Коли мати любить дитину та піклується про неї імпринтинг та кондиціонування відбуваються успішно, і зовсім мала дитина доходить висновку, що світ це найцікавіше, безпечне та приємне місце. Формується базова довіра до життя та світу. В разі негативного ставлення матері формується протилежне, так би мовити негативне відношення до життя та світу, який буде здаватись ворожим, небезпечним та малоприємним місцем.

Другий контур – емоційно-територіальний, від 1,5 до 4 років, у цей період дитина починає більш-менш впевнено ходити і визначає своє місце в сім'ї та найближчому оточенні. Обумовлюється ставленням оточуючих людей

до особи дитини, коли дитину поважають та визнають як суб'єкта, який має певні права, дитина починає демонструвати сильне «Я», впевненість в собі та бажання домінувати. При негативному ставленні все складається навпаки.

Третій – семантичний взаємозв'язаний контур, формується з 4 до 8 років, тобто у дошкільні та перші шкільні роки, та визначає схильність людини до навчання та логічного осягнення світу.

Четвертий – морально-соціальний контур, імпринтується у свідомість людини з першим виникнення та задоволенням стадевого потягу, на цей фундамент накладаються різні норми та табу суспільства або найближчого оточення, в результаті чого виникає локальна (внутрішня) мораль. Вдале імпринтування і кондиціонування цього контуру породжує гнучких і терпимих в цінностях і моральних орієнтаціях людей, які неухильно дотримуються, вищих моральних принципів (типу десяти заповідей або індійської Ями), які для них давно стали не зовнішнім догматом, але внутрішньою власною системою оцінки Добра і Зла [2].

У кожної людини є свій найулюбленіший контур-система світосприйняття, і як наслідок своя концепція оцінки світу. Люди, які при виникненні проблеми починають злитися та гніватись, шукати винного, або намагаються перекласти розв'язання проблеми на іншу особу – це представники, які «застрягли» на першому контурі – «нарцисисти». Люди другого контуру – «емоціоналісти» – починають, як пише Р. Уїлсон: «загрозливо роздуватися і ричати, як це роблять ссавці» відганяючи від себе проблему. «Рационалісти» – представники третього контуру, навпаки, будуть плановано та аналітично намагаються вирішити проблему, але якщо проблема має ірраціональне рішення, успіху вони не досягнуть. Представники цього типу проявляють так звану ліберальну поведінку. Чесне та моральне рішення будуть шукати «моралісти» – представники четвертого контуру.

Отже, можна сказати, що умови та спосіб життя формують спосіб мислення, буття визначає свідомість, ментальність формує реальність і навпаки, реальність – образ мислення та душевний стан – формує ментальність. Цей аспект відзначив Уїлл МакВінні. Використовуючи принцип «стоячи на плечах гігантів», він узагальнив існуючі системи і створив чотириохмірну модель реальностей. В її основу покладено принцип подібності-відмінності та принцип зовнішнього примусу, або внутрішнього детермінізму, крім того в основі моделі використана «Теорія морального розвитку і діагностування моральної свідомості», запропонована Лоренсом Кольбергом. В своїх працях він визначив *три рівні розвитку людини та суспільства: доконвенційний, конвенційний, постконвенційний*. Уїлл МакВінні переформував та доповнив ці рівні до чотириохмірної системи, яка представлена: унітарною (доконвенційною), досоціальною (сенсорною), соціальною та постсоціальною (міфічною) реальностями [5].

Від початку, ця модель створювалась як спосіб опису основних параметрів суб'єктивного буття людини у даному більш-менш об'єктивному світі. Основними концепціями виявились орієнтації людини на різні аспекти буття, наприклад, для «унітарної реальності» цими аспектами виявляються принципи та правила, представники даної реальності керуються гаслами типу: «Ті хто не з нами, ті проти нас» або «Все підпорядковане правилам та законам», «Тільки так і ніяк інакше». Окрім того представники «унітарної реальності» нетерпимо ставляться до не дуже розумних людей, домагаються своєї цілі за будь-яких умов в межах правил та законів, в стресових та критичних ситуаціях в більшості випадків займають позицію обвинувача, полюбляють стиль залякування та тиску в спілкуванні [5].

Студенти, які є представниками «унітарної реальності», в переважній більшості виховувались в клерикальних сім'ях, або у сім'ях з авторитарною системою виховання. Для них вкрай необхідно з першого заняття встановити основні умови процесу навчання, тобто чітко визначити правила, принципи та ролі.

Представники «сенсорної реальності» перевагу надають фактам та логіці, можливість логічного пояснення буття та його закономірностей для них виявляється головною, вони живуть за принципами: «Все повинно пояснюватись логікою», «Так робити простіше та розумніше», «Можна розглядати всі варіанти та знаходити найрозумніший». На відміну від своїх попередників, «сенсорики» небагатослівні, намагаються керуватися не принципами та правилами, а холодним розумом, завжди враховують всі «за» та «проти» в стресах і конфліктах. Для даного типу студентів, на початку навчального процесу треба логічно обґрунтувати всі переваги вивчення предмету. Це дасть змогу покращити сприйняття матеріалу, успішність його засвоєння, вмотивованість та взаєморозуміння між викладачем та студентом.

Представники третього компонента, тобто «соціальної реальності», цінують почуття та цінності. Основні принципи їхнього життя: «Всі думки повинні враховуватися», «Головне - суцільний добробут», «Ніхто не повинен бути обділеним». «Соціали» намагаються відчувати людей, слідкують за реакцією людини, в житті керуються почуттями, а не розумом, намагаються уникнути конфліктних та стресових ситуацій. І в разі виникнення подібних явищ опиняються в ролі жертви. Студенти, які є представниками «соціальної реальності», в переважній більшості вимагають індивідуального підходу. Вони дуже цінують відвертість та людяність у викладачеві, можуть надавати перевагу чуйному, але не дуже компетентному педагогу, але не авторитарному професіоналу викладачу.

Представники четвертої «Міфічної реальності» живуть

за принципом «Життя - це гра», проявляють оригінальність та експансивність, іноді сарказм. Основоположними елементами поведінки для них виявляються ідеї та мистецтво. Підлітки даного типу в переважній більшості обирають творчі професії, їм притаманне креативне мислення, і вони знаходять нестандартні рішення для проблемних, здавалось б, безвихідних ситуацій. Вони є генераторами ідей, але на жаль на втілення в життя цих ідей у них не вистачає терпіння.

Чотирьохмірна модель Уїлла МакВінні по суті являє собою унікальну модель, яка дозволяє розглядати майже всі аспекти, які пов'язані з буттям, людиною та суспільством. Дану модель можна використовувати в різних галузях, в тому числі і в педагогіці. Виявивши основні уподобання учня або студента, можна визначити його належність до тієї чи іншої «реальності», а значить, при спілкуванні з ним враховувати основні критерії його світосприйняття, і як наслідок, підвищити рівень взаєморозуміння. Знання цієї системи допомагає також уникнути конфліктних ситуацій. Справа в тому, що існують діаметрально протилежні реальності: унітарна та соціальна, сенсорна та міфічна. Представники цих реальностей постійно перебувають у конфліктному стані один відносно одного, основою конфліктів стають непорозуміння, які виникають через різницю у пріоритетних цінностях: правила та принципи ніколи не дозволяють домінувати почуттям та цінностям і навпаки, а ідеї та можливості неможливо в повному обсязі збагнути за допомогою логіки та фактів. Крім того, за допомогою тесту Сьюзан Деллінгер можна визначити до якої реальності належить кожна людина. Наприклад, «унітарщики» обирають квадрат, «сенсорники» – трикутник, «соціали» – коло, «мешканці міфічної реальності» – зигзаг.

Поєднання усіх розглянутих моделей НЛП представлені на рисунку 1.

Рисунок 1 – Об'єднані моделі НЛП

В ході психолого-педагогічного дослідження, проведеного на базі Харківського музичного училища імені Б.М. Лятошинського, була доведена ефективність використання моделі Уилла МакВинни в поєднанні з іншими моделями НЛП. Застосування поєднаних моделей НЛП дозволило покращити рівень взаєморозуміння між викладачами та студентами, знайти спільну мову з так званими «проблемними» студентами і як наслідок підвищити рівень успішності та знизити кількість конфліктних ситуацій.

Існує ще одна чотирьохмірна модель. Вона полягає в тому, що викладачеві теж потрібно пройти чотири етапи педагогічного життя: інструментальний, інтенціональний, змістовний, трансцендентний. Існує байка про чотирьох каменярів, які будували храм. Коли у першого спитали що ти робиш, він відповів: «я дроблю це паскудне каміння» – інструментальний етап. Другий відповів, що заробляє на хліб – інтенціональний, третій відповів, що він буде храм – змістовний етап, а четвертий сказав, що він буде служити Богу в храмі, який будується.

Педагог на початку своєї професійної діяльності, повинен озброїтися різними технологіями та методами навчання, поступово досягти педагогічної майстерності і в решті-решт зрозуміти, що саме в його руках знаходиться доля людини, і наскільки ефективним, благополучним та успішним буде студент в своєму подальшому житті в значній мірі залежить від педагога. Леонардо Орр визначив, що в кожній людині існує дві складові «Той, хто думає» та «Той, хто доводить все те, про що інший думає». Тому якщо педагог вважає студента проблемним, нерозумним та ставиться до нього з неповагою, то і справді самий талановитий та розумний студент буде виявляти такі негативні якості, запрацьовуватиме так

би мовити зворотній зв'язок. Тому педагог повинен бачити в кожному студенті розумну, творчу, талановиту особистість.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, майже всі перераховані моделі мають чотириохмірну структуру і можуть бути об'єднані в єдину систему, а в свою чергу знання цієї системи значно допоможе викладачеві покращати рівень спілкування, уникнути конфліктних ситуацій, що призведе до взаєморозуміння, і як наслідок підвищення ефективності навчального процесу. Теоретичні знання щодо розглянутого питання можуть знайти своє практичне використання у подальших дослідженнях щодо побудови технологій педагогічного співробітництва у навчально-виховному процесі професійної підготовки сучасних фахівців в умовах вищої школи.

Список літератури: 1. *Гріндер М.* Исправление школьного конвейера / М. Гріндер – Минск: Институт обще-гуманитарных исследований, 2001. – 120 с. 2. *Ковалев С.В.* Мы родом из Страшного Детства, или Как стать хозяином своего прошлого, настоящего и будущего. / С.В. Ковалев – Ростов на Дону: Феникс, 2006. – 224 с. 3. *Петрик В.М.* Сугестивні технології маніпулятивного впливу: Навчальний посібник / За загальною редакцією Є. Д. Скулиша / В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева та інші. – 2-ге вид. – К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. – 248 с. 4. *Философия: Энциклопедический словарь* / Под редакцией А.А. Ивина. – М.: Гардарики, 2004. – 673 с. 5. *Янг П.* Метафоры и модели изменения. Постигаем искусство НЛП / П. Янг / Перевод с англ. Н. Будынина. – М.: Эксмо, 2003. – 430 с.

Bibliography (translated): 1. *Grinder M.* Ispravlenie shkol'nogo konvejera / M. Grinder – Minsk: Institut obshhe-gumanitarnyh issledovanij, 2001. – 120 s. 2. *Kovalev S.V.* My rodom iz Strashnogo Detstva, ili Kak stat' hozjainom svoego proshlogo, nastojashhego i budushhego. / S.V. Kovalev – Rostov na Donu: Feniks, 2006. – 224 s. 3. *Petryk V.M.* Sugestyvni tehnologii manipuljatyvnogo vplyvu : Navchal'nij posibnik / Za zagal'noju redakcieju E. D. Skulisha / V. M. Petrik, M. M. Prisjazhnyuk, L. F. Kompanceva ta inshi. – 2-ge vyd. – K.: ZAT «VIPOL», 2011. – 248 s. 4. *Filosofija: Jenciklopedicheskij slovar'* / Pod redakciej A.A. Ivina. – M.: Gardariki, 2004. – 673 s. 5. *Jang P.* Metafori i modeli izmeneniya. Postigaem iskusstvo NLP /P. Jang / Perevod s angl. N. Budynina. – M.: Jeksmo, 2003. – 430 s.

О.В. Дроздова, О.А. Ігнатюк

ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ І ТЕХНОЛОГІЙ НЛП У ПЕДАГОГІЧНІЙ СФЕРІ

У полі зору статті перебуває комплекс технік і операційних принципів, на основі яких моделюються ефективні стратегії мислення й поведінки. Розглянуто основні моделі НЛП, за допомогою яких можна, в значній мірі покращити рівень взаєморозуміння викладача та студента.

Окрім того, вперше в рамках педагогіки розглядається чотирьохмірна система створена Уіллом МакВінні. Обговорюються результати психолого-педагогічних досліджень щодо застосування моделей і технологій НЛП у навчально-виховному процесі в умовах Харківського музичного училища імені Б.М. Лятошинського. Доведено ефективність їх запровадження на практиці.

Ключові слова: викладач, взаєморозуміння, модель, методи навчання, мислення, нейролінгвістичне програмування, педагогічна діяльність, поведінка, технологія, студент

О.В. Дроздова, О.А. Игнатюк

ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ И ТЕХНОЛОГИЙ НЛП В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ СФЕРЕ

В поле зрения статьи находится комплекс техник и операционных принципов, на основе которых моделируются эффективные стратегии мышления и поведения. Рассмотрены основные модели НЛП, с помощью которых можно, в значительной степени улучшить уровень взаимопонимания преподавателя и студента. Кроме того, впервые в рамках педагогики рассматривается четырехмерная система созданная Уиллом МакВинни. Обсуждаются результаты психолого-педагогических исследований по применению моделей и технологий НЛП в учебно-воспитательном процессе в условиях Харьковского музыкального училища имени Б. Лятошинского. Доказана эффективность их внедрения на практике.

Ключевые слова: преподаватель, взаимопонимание, модель, методы обучения, мышление, нейролингвистическое программирование, педагогическая деятельность, поведение, технология, студент

O.V. Drozdova, O.A. Ignatyuk

SPECIFICATIONS MODEL AND TECHNOLOGY NLP IN PEDAGOGY

In view of the article is a complex of techniques and operating principle, on the basis of which are modeled effective strategies of thinking and behavior. The basic model of NLP, which can substantially improve the level of understanding of the teacher and the student. In addition, for the first time in the framework of pedagogy is considered a four-dimensional system established Will McWhinney. The results of psychological and educational research on the application of models and techniques of NLP in the educational process in terms of the Kharkov Music School named B. Lyatoshinsky. The effectiveness of their implementation in practice are proved

Keywords: teacher, understanding, model, methods of teaching, thinking, neurolingvistic programming, teaching activities, behavior, technology, student

Стаття надійшла до редакції 11.05.2014 р.

УДК 371.38+37.04

Дяченко Л. Б.
м. Харків, Україна

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ

«Не в кількості знань полягає освіта,
а в повному розумінні й
майстерному застосуванні в
житті всього того, що знаєш.»
Фрідріх Дістер-
вег

Актуальність і постановка проблеми. Підвищення інтелектуально-го потенціалу нації і розвиток творчої особистості є однією з найактуальніших цілей освіти. Необхідно формувати творчу особистість, яка була б здібна вирішувати нестандартні завдання як в учбовому процесі, так і в майбутній професійній діяльності. Досягнення цієї мети можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

Змінюється сьогодні і дидактична функція викладача. Вона полягає не в передачі знань студенту, а у формуванні навичок здобути їх. Форми роботи викладача на занятті повинні захоплювати студентів, підвищувати їх пізнавальну активність, пробуджувати інтерес, навчати самостійного мислення та дій, сприяти інтенсифікації заняття за вкрай обмеженим обсягом навчального часу.

Мета статті полягає в аналізі існуючих інтерактивних методів, які б можна було застосувати на практиці в умовах ДВНЗ «Харківський коледж текстилю та дизайну» з метою розкриття творчого потенціалу студентів на заняттях хімії.

Основний зміст роботи. Проблема розкриття творчого потенціалу студентів під час навчання була і залишається актуальною у теорії і практиці підготовки сучасних фахівців. У зв'язку з цим серед традиційних форм та методик навчання у педагогічній практиці все частіше використовуються інтерактивні методи. Слово “інтерактив” походить від англійського слова “interact”. “Inter” – це взаємний, “act” – діяти. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому що навчальний процес відбувається тільки шляхом постійної активної взаємодії всіх студентів (рис.1).

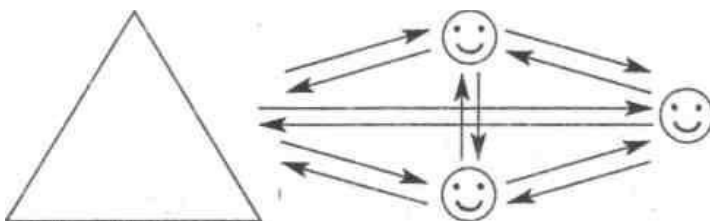

Рис.1 Інтерактивна модель навчання

Це і співнавчання, і взаємонавчання, де і студент, і викладач є рівноправними, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють. В центрі навчального процесу є, звичайно, особистість - студент не з енциклопедично розвинутою пам'яттю, а з гнучким розумом і з швидкою реакцією на все нове, з повноцінними, розвинутими потребами подальшого пізнання [1,4]. Викладач в інтерактивному навчанні виступає як організатор процесу навчання, консультант, який ніколи не «замикає» навчальний процес на собі, не займає домінуюче положення в групі.

Він не є тією людиною, що дає готові розв'язання і формули, а лише тим, хто може допомогти знайти істину за допомогою обговорення постановки запитань, опрацювання додаткового матеріалу. Під час такого навчання студент постійно перебуває в стані пошуку, він хоче отримати відповідь на запитання, потребує інформації, щоб розв'язати проблему або разом з іншими розмірковує над способом виконання завдання.

Дослідження, проведені Національним тренінговим центром США (штат Меріленд) у 1980-х роках, показують, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття та волю. Результати цих досліджень були відображені у схемі, що отримала назву «Піраміда навчання», зображена на рис.2.

Рис. 2 Піраміда навчання

З піраміди видно, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання (лекції — 5%, читання — 10%), а найбільших — інтерактивного (дискусійні групи — 50%, практика через дію — 75%, навчання інших чи негайне застосування — 90%). Це, звичайно, середньостатистичні дані, і в конкретних випадках результати можуть бути дещо іншими, але в середньому таку закономірність може простежити кожен педагог.

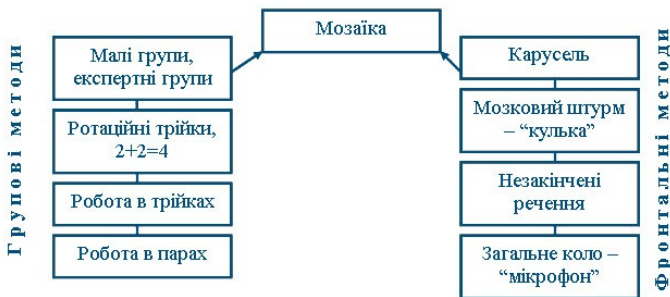
Особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що студенти навчаються ефективній роботі в колективі. Студенти не здатні, оскільки не вміють, а не вміють тому, що їх не навчили співпрацювати. А саме ці навички будуть корисними і постійно застосовуваними в дорослому житті. При правильному, спланованому і систематичному застосуванні інтерактивних методів цю проблему можна розв'язати.

У процесі застосування інтерактивного навчання постійно виникали різні проблеми та труднощі. Отже, типові проблеми:

1. Головна проблема: студент часто не має власної думки, а якщо і має, боїться її висловлювати її відкрито.
2. Часто студенти не вміють слухати інших, об'єктивно оцінювати їх думку, рішення.
3. Студент не готовий в процесі обговорення змінювати свою думку, йти на компроміс.
4. Студентам важко бути мобільними, змінювати обстановку, методи роботи.
5. Труднощі в малих групах: лідери намагаються "тягнути" групу, а слабші студенти відразу стають пасивними.
6. Часто трапляється висловлення відверто антисупільних думок з метою завоювання "авторитету", привертання уваги. При обговоренні замість аргументувати свою думку, студент починає демагогію.

Проте за умови вмілого провадження інтерактивні методи навчання дозволяють залучити до роботи всіх студентів, сприяють виробленню соціально важливих навиків роботи в колективі, взаємодії, дискусії, обговорення.

Впровадження інтерактивних методів навчання може відбуватися за логікою "від простого до складного", паралельно застосовуючи як фронтальні, так і групові методи за такою схемою:

Методи інтерактивного навчання можна поділити на дві великі групи: групові та фронтальні. Перші передбачають взаємодію учасників малих груп (на практиці від 2 до 6-ти осіб), другі – спільну роботу всієї групи. Час обговорення в малих групах – 3-5 хвилин, виступ – 3 хвилини, виступ при фронтальній роботі – 1 хвилина.

Групові методи:

1. *Робота в парах.* Студенти працюють в парах, виконуючи завдання. Парна робота вимагає обміну думками і дозволяє швидко виконати вправи, які в звичайних умовах є часомісткими або неможливими. Після цього один з партнерів доповідає про результати.

2. *Робота в трійках.* По суті, це ускладнена робота в парах. Найкраще в трійках проводити обговорення, обмін думками, підведення підсумків чи навпаки, виділення несхожих думок.

3. *Змінювані трійки.* Цей метод трохи складніший: всі трійки групи отримують одне й те ж завдання, а після обговорення один член трійки йде в наступну, один в попередню і ознайомлює членів новостворених трійок з набутком своєї.

4. *2+2=4.* Дві пари окремо працюють над вправою протягом певного часу (2-3 хвилини), обов'язково доходять до спільного рішення, потім об'єднуються і діляться набутиим. Як і в парах, необхідним є консенсус. Після цього можна або об'єднати четвірки у вісімки, або перейти до групового обговорення.

5. *Карусель*. Студенти розсаджуються в два кола – внутрішнє і зовнішнє. Внутрішнє коло нерухоме, зовнішнє рухається.

Можливі два варіанти використання методу – для дискусії (відбуваються "попарні суперечки" кожного з кожним, причому кожен учасник внутрішнього кола має власні, неповторювані докази), чи для обміну інформацією (студенти із зовнішнього кола, рухаючись, збирають дані).[2]

6. *Робота в малих групах*. Найсуттєвішим тут є розподіл ролей: "спікер" – керівник групи (слідкує за регламентом під час обговорення, зачитує завдання, визначає доповідача, заохочує групу до роботи), "секретар" (веде записи результатів роботи, допомагає при підведенні підсумків та їх виголошенні), "посередник" (стежить за часом, заохочує групу до роботи), "доповідач" (чітко висловлює думку групи, доповідає про результати роботи групи). Можливим є виділення експертної групи з сильніших студентів. Вони працюють самостійно, а при оголошенні результатів рецензують та доповнюють інформацію.

7. *Акваріум*. У цьому методі одна мікрогрупа працює окремо, в центрі класу, після обговорення викладає результат, а решта груп слухає, не втручаючись. Після цього групи зовнішнього кола обговорюють виступ групи і власні здобутки.

Фронтальні методи:

1. *Велике коло*. Студенти сидять по колу і по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажання висловитися. Викладач може взяти слово після обговорення.

2. *Мікрофон*. Це різновид великого кола. Студенти швидко по черзі висловлюються з приводу проблеми, передаючи один одному уявний "мікрофон".

3. *Незакінчені речення*. Дещо ускладнений варіант великого кола: відповідь студента – це продовження незакінченого речення типу "можна зробити такий висновок...", "я зрозумів, що..."

4. *Мозковий штурм*. Загальновідома технологія, суть якої полягає в тому, що всі студенти по черзі висловлюють абсолютно всі, навіть алогічні думки з приводу проблеми. Висловлене не критикується і не обговорюється до закінчення висловлювань.

5. *Аналіз дилеми (проблеми)*. Студенти в колі обговорюють певну дилему (простіше) чи проблему (складніше). Кожен каже варіанти, що складаються внаслідок вибору. Найкраще давати завдання вибору з особистісним сенсом.

6. *Мозаїка*. Це метод, що поєднує і групову, і фронтальну роботу. Малі групи працюють над різними завданнями, після чого переформовуються так, щоб у кожній новоствореній групі були експерти з кожного аспекту проблеми.

Інтерактивні методи навчання дають позитивний ефект при вивченні хімічних дисциплін, бо дають можливість працювати студентам в парах, мікро групах або малих групах, маніпулювати предметним матеріалом шляхом спостережень, хімічних дослідів та випробувань різних можливостей для розв'язання поставленої задачі чи проблеми, це навчання, яке дає можливість студентам опрацьовувати навчальний матеріал розмовляючи, дискутуючи та обговорюючи різні точки зору [3].

Слід поєднувати взаємонавчання з іншими методами роботи – самостійним пошуком, традиційними методами. Неможливо побудувати весь процес навчання виключно на інтерактивних методах. Це один з багатьох прийомів, які допомагають досягнути мети і приносять результат тільки в поєднанні з іншими методами роботи [5].

Організація інтерактивного навчання передбачає використання методів, які створюють ситуацію пошуку, сумніву, ризику, успіху, аналізу та самооцінки своїх дій.

Таким чином, у своїй роботі на заняттях з хімії прагну використовувати активні і інтерактивні методи на різних етапах заняття: під час вивчення нового матеріалу, закріплення, формування вмінь та навичок. Викладач повинен виступати лише як керівник розумової діяльності студентів, спрямовуючи її, допомагати, послуговуючись фактами, дійти певних висновків.

Залучаючи студентів до діяльності, скеровую їх на пізнання світу і себе в ньому і, дозуючи допомогу, реалізую важливий принцип виховання: “Допоможи мені, щоб я зробив це сам”.

Список літератури: 1. Г.О. Сиротинко Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання- Х.: «Основа», 2003 р. – 240с. 2. Г.Мальченко, О.Каретникова.: Інтерактивне навчання на уроках хімії.- К.: «Редакції загально педагогічних газет», 2004р. – 301с. 3. В.Д.Шарко : Сучасний урок /посібник для вчителів і студентів/ .-К., 2006р. – 98с. 4. Ю.К. Бабанський: Оптимізація навчально-виховного процесу. – М., 1982. -192с. 5. О.І. Пометун, Л.В. Пироженко: Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посіб. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

Bibliography: 1. G.O. Sirotyntko Suchasnij urok: Interaktivni tehnologii navchannja- X.: «Osнова», 2003 r. – 240s. 2. G.Mal'chenko, O.Karetnikova.: Interaktivne navchannja na urokah himii.- K.: «Redakcii zagal'no pedagogichnih gazet», 2004r. – 301s. 3. V.D.Sharko : Suchasnij urok /posibnik dlja vchiteliv i studentiv/ .-K., 2006r. – 98s. 4. Ju.K. Babans'kij: Optimizacija navchal'novihovnogo procesu. – M., 1982. -192s. 5. O.I. Pometun, L.V. Pirozhenko: Suchasnij urok. Interaktivni tehnologii navchannja: Nauk. metod. posib. – K.: Vidavnictvo A.S.K., 2004. – 192 s.

Л.Б. Дяченко

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ХІМІЇ

В даній роботі розглянуто різні інтерактивні методи навчання, які застосовуються на заняттях з хімії. Використання технологій інтерактивного навчання на заняттях з хімії значною мірою підвищує ефективність навчального процесу, сприяє високому інтелектуальному розвитку студентів, забезпечує оволодіння навичками саморозвитку особистості, можливістю думати та розкривати творчий потенціал студентів.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, мозковий штурм, пізнавальна активність студентів, піраміда навчання, творчий потенціал.

Л.Б. Дяченко

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВО РАСКРЫТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА СТУДЕНТОВ НА ЗАНЯТИЯХ ХИМИИ

В данной работе рассмотрены различные интерактивные методы обучения, применяемые на занятиях по химии. Использование технологий интерактивного обучения на уроках химии в значительной степени повышает эффективность учебного процесса, способствует высокому интеллектуальному развитию студентов, помогает овладеть навыками саморазвития личности, возможностью думать и раскрывать творческий потенциал студентов.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, мозговой штурм, познавательная активность студентов, пирамида обучения, творческий потенциал.

L. Dyachenko

INTERACTIVE TRAINING METHODS AS A MEANS OF DISCLOSURE CREATIVE POTENTIAL OF STUDENTS TO CLASSES IN CHEMISTRY

The different interactive methods of studies, which can be used on employments after chemistry are considered in this article. The use of technologies of interactive studies on employments after chemistry is to a great extent promoted by efficiency of educational process, assists high intellectual development of students, provides the capture of samorozvitku of personality skills, by possibility to think and expose creative potential of students.

Keywords: interactive methods of studies, cerebral assault, cognitive activity of students, pyramid of studies, creative potential.

Стаття надійшла в редакцію 12.05.2014

УДК 378+37.02

О.А. Ігнатюк, Н.В. Борисова

м. Харків, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Постановка проблеми. Використання інформаційних технологій у технічних університетах посідає важливе місце у процесі підготовки майбутніх фахівців, надає можливість інтенсифікувати навчальний процес, підвищити якість професійних знань, поглибити знання як з циклу дисциплін професійно-орієнтованої гуманітарної та соціально-економічної підготовки, так і циклу дисциплін природничо-наукової, професійної та практичної підготовки (В.Ю. Биков, Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія, В.М. Кухаренко, О.П. Мещанинов, В.В. Олійник та інші). Варто зазначити, що за умов інформатизації суспільства перед викладачами, які здійснюють професійну підготовку, постають важливі завдання, що полягають у вдосконаленні всього процесу навчання, у впровадженні нових педагогічних та інформаційних технологій, які мають сприяти поліпшенню викладання та засвоєння навчального матеріалу студентами.

Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес дає змогу підвищити якість професійних знань, посилити мотиваційний аспект та пізнавальний інтерес у студентів до підвищення рівня фахової підготовки та опанування навичками роботи із сучасними засобами комп'ютерної техніки, збільшити ступінь інформаційного забезпечення дисциплін при підготовці майбутніх фахівців, у тому числі з прикладної лінгвістики, забезпечити швидкий зворотний зв'язок і безперервний контроль рівня професійних знань, умінь та навичок студентів.

Забезпечення зворотнього зв'язку між суб'єктами освітнього процесу є головною функцією контролю у вищій школі. Саме під час контролю з'ясовується ступінь відповідності досягнутих результатів функціонування навчальної системи прогнозованій меті. Контроль – це спосіб виявлення та оцінювання результатів спільної діяльності студента і викладача (Н.В. Голубева, В.О. Дурєєв, С.М. Бондаренко, М.М. Мурін та інші) [2].

Отже, основною функцією системи контролю є управління якістю професійної підготовки фахівців (О.Е. Коваленко, В.В. Олійник, О.Г. Романовський, Л.Л. Товажнянський, І.Ф. Прокопенко, Ф.Я. Якубов та інші). Проте, не дивлячись на значний інтерес науковців до цієї проблеми у процесі підготовки майбутніх фахівців, це питання потребує подальшого вивчення.

Тому, **метою статті** вбачаємо показати теоретичні та практичні аспекти застосування інформаційних технологій при організації контролю професійних знань студентів вищих навчальних закладів на прикладі спеціальності «Прикладна лінгвістика».

Виклад основного матеріалу. Визначення професійних знань,

умінь та навичок майбутнього фахівця з прикладної лінгвістики дозволило сформувати систему контролю професійних знань студентів за допомогою інформаційних технологій, яка охоплює первинний або вхідний контроль, контроль за поточною навчальною діяльністю, контроль за виконанням завдань для самостійної роботи, тематичне тестування, семестрове тестування, підсумкове тестування.

Під системою контролю ми будемо розуміти комплекс заходів, за допомогою яких викладач виявляє і оцінює рівень професійних знань, набутих студентом під час вивчення навчальної дисципліни. В умовах модульно-рейтингової організації процесу професійної підготовки з використанням інформаційних технологій рейтинговий контроль дозволяє активізувати, урізноманітнити форми самостійної діяльності студентів, сприяє підвищенню мотивації до професійної підготовки, забезпечує індивідуалізацію навчання.

Правильно організована система контролю знань забезпечує можливість управління процесом навчання, що базується на принципі зворотнього зв'язку і досягненні в кінцевому результаті поставлених цілей навчання (В.С. Аванесов, Н.В. Голубєва, В.О. Дурсєв, С.М. Бондаренко, М.М. Мурін та інші) [1,2 та інші]. Керування процесом навчання, у нашому випадку, передбачає процес порівняння знань, необхідних для здійснення професійної діяльності, з поточними знаннями студента [5].

На початковому етапі організації різнорівневого рейтингового контролю професійних знань студентів необхідно розробити контрольні тестові завдання, за допомогою яких можна визначити ступінь і рівень досягнення дидактичної мети. На основі переліку умінь та навичок, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця з прикладної лінгвістики, був виділений перелік типових практичних та професійно-орієнтованих завдань для того, щоб з'ясувати, якому рівню якості повинні відповідати знання, вміння та навички студента з окремого модуля дисципліни, дисципліни в цілому.

При виборі виду контролю (вступний, поточний, підсумковий) значна увага приділялась змісту питань, за допомогою яких визначався рівень професійних знань, рівень сприйняття та свідомого засвоєння студентом матеріалу, вміння застосовувати набуті теоретичні знання на практиці та відповідно до функцій контролю: навчальної, контролюючої, розвиваючої, організуючої, виховної [5].

Так, *навчальна функція* полягає в тому, що під час контролю вдосконалюються набуті знання та вміння, зростає рівень самоосвіти, активізується самостійна робота студентів, розвиваються пізнавальні інтереси, забезпечується підвищення якості процесу професійної підготовки.

Контролююча функція забезпечує перевірку ступеня оволодіння методами пізнання та теоретичного мислення.

Розвиваюча функція полягає у вдосконаленні психологічних процесів і властивостей студентів – уваги, пам'яті, мислення.

Організуюча функція сприяє виробленню раціонального режиму самостійної роботи студентів.

Відображаючи результати контролю студента та оприлюднюючи їх, контроль здійснює *виховну функцію*.

Модульно-рейтингова організація навчального процесу забезпечує систематичне і самостійне оволодіння студентом навчальним матеріалом. За такої системи організації навчального процесу студенти працюють не лише перед сесією, а впродовж всього семестру, що забезпечує міцність професійних знань, відповідність знань оцінці.

В умовах застосування інформаційних технологій однією з форм сучасного контролю знань, на нашу думку, є комп'ютерне тестування, що дає можливість визначити досягнення студентами цілей та завдань професійної підготовки.

За результатами досліджень (В.С. Аванесов, Н.В. Голубєва, В.О. Дурєєв, С.М. Бондаренко, М.М. Мурін та інші) [1,2,4 та інші] більше третини викладачів вищих навчальних закладів постійно використовують тести для контролю професійних знань, інша частина – епізодично або взагалі не використовують. Взагалі більшість викладачів працює за авторськими тестами, при цьому вони орієнтуються на стандартні тестові методи, що, як правило, передбачають закриті тести з одиничним вибором. Запитання мають випадковий характер, відображаючи емпіричне узагальнення і формування вміння діяти за зразком. Тобто, недоліки традиційного розумово-емпіричного навчання розповсюджуються і на зміст тестування.

Можна погодитись із думкою А.М. Майорова, М.Б. Челишкової, фахівців з питань теорії і практики конструювання педагогічних тестів, які відзначають, що обираючи комп'ютерні тестові програми для здійснення контролю професійних знань, умінь та навичок студентів, необхідно враховувати можливості комп'ютерної програми та основні вимоги до неї, а саме:

- забезпечення програмою активної участі студентів у процесі тестування;
- виділення необхідного часу на читання умови завдання та формулювання відповіді;
- чіткість питань та команд;
- здатність студента працювати самостійно;
- зворотній зв'язок.

Оцінюючи зворотній зв'язок у тестових комп'ютерних програмах

необхідно враховувати наявність засобів заохочення правильних відповідей, забезпечення допомоги після певного числа спроб відповісти на питання, реакції програми на неправильні відповіді. Таким вимогам здійснення контролю професійних знань студентів цілком задовольняє комп'ютерна тестова програма MyTestX.

Тест (test) – слово англійського походження, що означає іспит, спробу, випробування.

Нам імпонує думка В.С. Аванесова [1], що тест – це стандартизоване завдання, за результатами якого роблять висновок про знання, уміння, навички, здібності, професійну придатність, обдарованість того, кого випробовують. У сучасній теорії та практиці тестового контролю нараховується понад 20 різновидів тестів: залежно від мети, характеру та функцій контролю, характеру, форми відповіді. Отже, цілком очевидно є необхідність не тільки більш широкого та активного використання тестових методів у викладанні професійно-орієнтованих дисциплін, а й розробки методичних матеріалів.

Враховуючи той факт, що тест як система завдань специфічної форми і відповідного змісту є науково обґрунтованим інструментом оцінювання професійних знань, умінь і навичок студентів, допомагає здійснювати індивідуальний контроль результатів навчання кожного з них, тож можна мобільно керувати процесом професійної підготовки. Порівняно з традиційними формами контролю знань (контрольна робота, колоквіум тощо) тестування нерідко виявляється більш ефективним. Адже недостатньо оцінити рівень знань, треба прогнозувати, як студент зможе ці знання використати.

Відповідно до змісту дисципліни «Педагогічний контроль в системі освіти» (магістерська програма спеціальності «Педагогіка вищої школи») і набутих відповідних до мети і завдань цієї навчальної дисципліни теоретичних і практичних знань організацію тестового контролю професійних знань студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» здійснювалася в декілька етапів. Так, на першому етапі визначалися завдання контролю відповідно до мети навчання. При виборі способів, засобів контролю враховуються можливості комп'ютерних тестових програм щодо забезпечення цілеспрямованого збору, збереження, обробки і представлення інформації, необхідної для визначення рівня знань, умінь та навичок студентів. Наступний етап передбачає складання тестових завдань для проведення контролю, осмислення їх змісту та методики застосування, а також рецензування тестових завдань.

На підставі отриманих результатів проведеного дослідження було визначено переваги тестування над іншими формами контролю знань. Серед них, такі:

по-перше, упродовж досить обмеженого часу може бути перевірена

якість професійних знань, умінь та навичок у значній кількості студентів;
по-друге, можливий контроль професійних знань, умінь, навичок на необхідному, заздалегідь запланованому рівні;
по-третьє, реальним є самоконтроль;
по-четверте, знання оцінюються об'єктивно;
по-п'яте, увага студента фіксується не на формуванні відповіді, а на осмисленні її суті;
по-шосте, створюються умови для постійного зворотного зв'язку між студентом і викладачем.

Спираючись на диференційовану за рівнями підготовки систему різнорівневого рейтингового контролю, використану Є. Немковою [3], та пристосувавши її до умов нашого дослідження, при укладанні професійно-орієнтованих тестових завдань, що забезпечують визначення рівня професійних знань студентів, нами добиралися ті завдання, що дозволяють оцінити уміння студентів використовувати знання на практиці, враховуючи міжпредметний зв'язок, рівень самостійності здобуття знань, що носять діяльнісний характер. Серед таких завдань було запроваджено:

- зрізове завдання, яке дозволяє визначити якість поточної успішності студента за матеріалами прослуханих лекцій, виконаних практичних робіт, самостійного опрацювання матеріалу;
- ретроспективне завдання, маючи практичну спрямованість, визначає повноту, міцність та практичну значущість знань;
- оригінальне завдання, що містить недостатню кількість інформації або її надлишок, дозволяє визначити здатність студента використовувати міжпредметні зв'язки для відповіді на питання, виявити рівень творчого мислення;
- завдання із заздалегідь включеною помилкою дає можливість визначити ступінь стійкості наявних у студента професійних знань, умінь, навичок, виявити впевненість студента у знаннях, критичність мислення;
- нестандартне завдання вимагає від студента пошуку шляху виконання завдання, дозволяє визначити уміння студента використати набуті знання, уміння та навички у нестандартних умовах;
- ініціативне завдання визначає якість засвоєння програмного і додаткового навчального матеріалу, що опрацьовувався студентом самостійно;
- конструктивне завдання дозволяє визначити здатність студента визначати проблеми і розв'язувати проблемні ситуації.

Запропонована система завдань дозволяє в умовах застосування інформаційних технологій при модульно-рейтинговій організації навчального процесу створити чітку систему різнорівневого рейтингового контролю, активізувати пізнавальну діяльність студентів.

При розробці тестів, нами було враховано вимоги [1]:

- короткостроковість (виконання за невеликий проміжок часу);
- однозначність (недопущення багатозначного тлумачення завдання тесту);
- правильність (недопущення формулювання багатозначних відповідей);
- інформаційність (забезпечення можливості співвідношення кількісної оцінки за виконання тесту з порядковою шкалою виміру);
- зручність (придатність для швидкої обробки результатів);
- стандартність (придатність для широкого практичного застосування).

Важливими критеріями діагностичних тестів є валідність, надійність (правильність), диференційність (В.С. Аванесов, А.М. Майоров, М.Б. Челишкова та інші дослідники).

Поняття валідності розглядаємо у сукупності з поняттям репрезентативності, тобто при укладанні тесту необхідно вивчити матеріал всіх модулів навчальної програми, навчальних посібників, визначити мету і завдання навчання, що забезпечить валідність тесту для визначеної категорії студентів. Важливою умовою валідності тесту є чітке формулювання питання в межах засвоєних знань. У випадку, якщо зміст тестового питання виходить за межі засвоєного змісту або не відповідає йому, то він не буде валідним для тих студентів, для яких він призначений.

Важливим при проведенні тестового контролю є дотримання організаційного моменту (пояснення мети, порядку виконання та оформлення тесту, визначення часу на його виконання, забезпечення кожного студента бланком відповідей стандартного зразка, що значною мірою заощаджує час як студента, так й викладача).

Після тестування, а воно може охоплювати матеріал окремої теми, розділу або курсу в цілому, обов'язково треба аналізувати його результати. Аналіз необхідний для того, щоб студент зміг перевірити, наскільки адекватно він оцінює свої знання, скоригувати свою підготовку. Викладач не лише фіксує факт помилок і називає правильні відповіді, а й докладно пояснює студентам причини помилкових дій. Робота над помилковими відповідями, усвідомлення помилки, її причини, визначення помилкової ланки в ланцюгу розумових дій значно зменшують ймовірність запам'ятовування помилкових знань, «витіснення» правильних відповідей.

Отже, ми повністю погоджуємося із думкою (В.С. Аванесов, А.М. Майоров, М.Б. Челишкова та інші дослідники) [1 та інші] відносно до того, що необхідно враховувати усі умови, які зводили би до мінімуму випадковий вибір правильної відповіді.

Нова освітня ситуація вимагає інтенсифікації процесу встановлення оптимальних зв'язків між змістом і цілями освіти, з одного боку, та формами

організації й методами навчання, з іншого. Зокрема, більш детального дослідження ця проблема потребує в контексті запровадження необхідного навчально-методичного, матеріально-технічного та сучасного інформаційно-технологічного забезпечення модульно-рейтингової організації навчального процесу, однією із важливих складових якої є тестові програми [5].

Важливим етапом впровадження та використання тестів у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з прикладної лінгвістики є їх створення в електронній формі за допомогою спеціальних програм.

Важливою умовою тестування як універсального педагогічного інструмента є частота його проведення, яка залежить від дисципліни, її ролі і місця в навчальному плані, особливостей засвоєння професійних знань. Ефективним, на нашу думку, буде тестування при вивченні спеціальних навчальних дисциплін циклу природничо-наукової, професійної та практичної підготовки, зокрема, основ програмування, автоматизованої обробки природної мови, технології розробки Інтернет-застосунків та систем аналізу та обробки інформації. Тож, слід зробити тестування звичною і зручною формою постійного контролю професійних знань студентів. Контрольно-оцінювальна функція навчання – це лише елемент добре організованого і технологічно продуманого навчально-виховного процесу. Якщо студенти матимуть міцні знання, то їх оцінювання не становитиме особливих труднощів, в якій би формі воно не проводилось.

Контролюючий блок тестової програми забезпечує контроль вхідних, поточних, вихідних та підсумкових знань. Педагогічний контроль як система науково обґрунтованої перевірки результатів навчання має на меті виявлення, вимірювання і оцінку знань, умінь і навичок. Оцінка в цій ситуації – це числовий еквівалент знань, ступеня засвоєння будь-якої інформації.

Для проведення тестування з дисципліни «Основи інформатики і комп'ютерної техніки» в якості одного із важливих елементів методичного забезпечення дисципліни в умовах застосування інформаційних технологій доречною була розробка тестів для перевірки знань студентів з модулів та дисципліни в цілому.

Навчальний матеріал дисципліни складався з двох модулів, кожен з яких завершується модульним контролем у вигляді тесту. Кожен модуль складається з тем: модуль 1 з п'яти тем, модуль 2 з чотирьох тем. З метою актуалізації базових знань перед кожною темою студенти здійснюють вступне самотестування. Кожна тема завершується поточним тестуванням у вигляді коротких різнорівневих тестів, які дозволяють студентам здійснювати поступову систематичну підготовку до підсумкового модульного контролю знань. У модульних тестах з дисципліни «Основи інформатики і комп'ютерної техніки» для студентів I курсу напрямку підготовки

6.020303 «Філологія» використовувались завдання декількох типів, а саме: дайте відповідь на питання; дайте визначення поняття; чи згодні Ви з твердженням (з двома варіантами відповіді Так і Ні); вставте пропущені слова, цифри, вирази; оберіть правильні відповіді із запропонованих варіантів; встановіть вірну послідовність; знайдіть відповідність. Усі тести було створено за допомогою програмного засобу MyTestX.

Адекватність оцінки знань забезпечувалась репрезентативністю, доречністю, об'єктивністю, специфічністю, оперативністю. При складанні тестів необхідно передбачити заходи, які б мінімізували можливість випадкового вибору правильної відповіді. Виконання цих вимог дозволяє здійснити тестова програма перевірки знань студентів MyTestX.

Тестування, яке широко використовується в умовах застосування інформаційних технологій, передбачає знання та використання певних методичних основ. Відповідно до виду контролю регламентується кількість і зміст питань. Усі види контролю: вступний, поточний, модульний та підсумковий проводилися за допомогою програми MyTestX. У цій програмі використовується система реєстрації ходу перевірки та її результатів, зокрема, таких показників, як час виконання тестового завдання, кількість помилкових і правильних відповідей, підсумкова оцінка. Тести закритої форми з одиничним вибором, що використовуються при поточному тестуванні з метою діагностики знань, дають можливість студентам підготуватися до модульного тесту, оскільки студент може виконувати тест певну кількість раз. Модульне та підсумкове тестування виконується один раз в присутності викладача. В обох випадках студент отримує результати відразу після виконання тестування.

У випадку використання комп'ютерних тестових програм найскладнішим завданням є автоматична перевірка відповідей на тестові завдання відкритої форми, тому що можна задати правильну відповідь і перевіряти відповідь студента на повну відповідність «відповіді-еталону», але студент у своїй відповіді може використати синонім до слова, або поміняти порядок слів, зміст відповіді не зміниться, відповідь залишиться правильною, але комп'ютерна тестова програма яка працює за принципом порівняння відповіді з еталоном, не визначить таку відповідь як правильну. Тому до комп'ютерної тестової програми MyTestX було підключено додатковий модуль аналізу природномовної інформації, використання якого дозволило автоматично аналізувати відповіді студентів на тестові завдання відкритої форми. У якості математичного забезпечення цього модуля використано моделі відношень між природномовними об'єктами різних рівнів та моделі формалізації знань, розроблені з використанням апарату алгебри скінченних предикатів і предикатних операцій, а також метод компараторної ідентифікації, використаний для опису інтелектуальних фу-

нкцій людини. Модуль було розроблено у межах дисертаційного дослідження Борисової Н.В. «Методи та інформаційні технології інтелектуальної обробки предметних знань при створенні лексикографічних ресурсів».

Після проходження тестування з кожної теми студент набирає відповідну кількість балів, що є підставою для виставлення рейтингу з модуля. Якщо студент набрав недостатню кількість балів для отримання бажаної оцінки, то він проходить модульний контроль, який формується на матеріалі всього модуля.

У бесідах студенти відмічали, що комп'ютерне тестування спонукає їх працювати систематично та інтенсивно, воно зацікавлює своєю нестандартністю, новизною, значно скорочує час очікування оцінки, що є суттєвим психологічним фактором. Також суттєвою перевагою такої форми контролю студенти вважають те, що їм надається можливість самостійно без участі викладача перевірити та оцінити рівень знань з конкретної теми, модуля, що є ефективним індикатором для самостійного опрацювання теоретичного матеріалу. Отже, тестові завдання є своєрідним методом оцінки того, наскільки студент досягнув попередньо поставлених цілей.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, застосування інформаційних технологій для забезпечення контролю професійних знань студентів в технічному університеті сприяє підвищенню якості професійної підготовки та розвитку креативного мислення студентів; рівня самостійності студентів в оволодінні професійними знаннями та навичок самостійної роботи; активізації процесу професійної підготовки; вдосконаленню навичок роботи з персональним комп'ютером, забезпечує можливість управління процесом професійної підготовки відповідно до принципів зворотного зв'язку та діяльнісного підходу. Питання, що розглянуто в означеній площині не претендують на завершеність і можуть знайти подальший розвиток у напрямку визначення шляхів підвищення ефективності контролю якості знань майбутніх фахівців.

Список літератури: 1. *Аванесов В.С.* Композиція тестових завдань / В. С. Аванесов. – М.: Изд-во Центра тестирования Минобразования РФ, 2002. – 239 с. 2. *Голубева Н.В.* Комп'ютерне тестування як одна з форм сучасного контролю знань / Н. В. Голубева, В. О. Дурсєв, С. М. Бондаренко, М. М. Мурін // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: Збірник наукових праць. – Львів, 2006. – Вип. 1. – С. 309–313. 3. *Немкова С.* Рівнорівневий рейтинговий контроль у структурі кредитно-модульної організації процесу навчання / С. Немкова // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Чернівці, 2003. – Вип. 183. – С. 73-77. 4. *Подласый И.П.* Педагогика / И. П. Подласый – М.: ВЛАДОС, 2003. – 576 с. 5. *Товажнянский Л.Л.* Основы педагогики высшей школы: Учебное пособие / Л. Л. Товажнянский, А. Г. Романовский,

В. В. Бондаренко, А. С. Пономарев, З. А. Черванева. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2005. – 600 с.

Bibliography (transliterated): 1. *Avanesov V.S.* Kompozicija testovyh zadanij / V. S. Avanesov. – M.: Izd-vo Centra testirovanija Minobrazovanija RF, 2002. – 239 s. 2. *Golubeva N.V.* Komp'juterne testuvannja jak odna z form suchasnogo kontrolju znan' / N. V. Golubeva, V. O. Dureev, S. M. Bondarenko, M. M. Murin // Informacijno-telekomunikacijni tehnologii v suchasnij osviti: dosvid, problemi, perspektivi: Zbirnik naukovih prac'. – L'viv, 2006. – Vip. 1. – S. 309–313. 3. *Nemkova E.* Riznorivnevij rejtingovij kontrol' u strukturi kreditno-modul'noi organizacii procesu navchannja / E. Nemkova // Naukovij visnik Chernivec'kogo universitetu: Zbirnik naukovih prac'. – Chernivci, 2003. – Vip. 183. – S. 73-77. 4. *Podlasyj I.P.* Pedagogika / I. P. Podlasyj – M.: VLA-DOS, 2003. – 576 s. 5. *Tovazhnjanskij L.L.* Osnovy pedagogiki vysšej shkoly: Uchebnoe posobie / L. L. Tovazhnjanskij, A. G. Romanovskij, V. V. Bondarenko, A. S. Ponomarev, Z. A. Chervaneva. – Har'kov: NTU «HPI», 2005. – 600 s.

О.А. Игнатюк, Н.В. Борисова

ОРГАНИЗАЦИЯ КОНТРОЛЮ ПРОФЕСИЙНИХ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Статтю присвячено проблемам підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців в технічному університеті. Обґрунтовано доведено, що використання інформаційних технологій посідає важливе місце у процесі фахової підготовки сучасних фахівців. У центрі уваги статті знаходяться теоретичні та практичні аспекти застосування інформаційних технологій при організації контролю професійних знань студентів вищих навчальних закладів на прикладі спеціальності «Прикладна лінгвістика». Обговорюються результати досліджень. Встановлено, що застосування інформаційних технологій для забезпечення контролю професійних знань студентів надає можливість управління процесом професійної підготовки відповідно до принципів зворотного зв'язку та діяльнісного підходу.

Ключові слова: діяльнісний підход, інформаційні технології, комп'ютерні програми, навички, педагогічний контроль, професійні знання, професійно-орієнтовані тестові завдання, професійна підготовка, студенти, якість підготовки

О.А. Игнатюк, Н.В. Борисова

ОРГАНИЗАЦИЯ КОНТРОЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ С ПОМОЩЬЮ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УСЛОВИЯХ ТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Статья посвящена проблемам повышения качества

професійної підготовки майбутніх фахівців в технічному університеті. Обґрунтовано доведено, що використання інформаційних технологій займає важливе місце в процесі професійної підготовки сучасних фахівців. В центрі уваги статті знаходяться теоретичні і практичні аспекти застосування інформаційних технологій при організації контролю професійних знань студентів вищих навчальних закладів на прикладі спеціальності «Прикладна лінгвістика». Обговорюються результати досліджень. Встановлено, що застосування інформаційних технологій для забезпечення контролю професійних знань студентів надає можливість керувати процесом професійної підготовки в відповідності з принципами зворотного зв'язку і діяльнісного підходу.

Ключові слова: діяльнісний підхід, інформаційні технології, якість підготовки, комп'ютерні програми, навички, педагогічний контроль, професійні знання, професійно-орієнтовані тестові завдання, професійна підготовка, студенти

O. Ignatyuk, N. Borysova

MONITORING STUDENTS' PROFESSIONAL KNOWLEDGE USING THE INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE TECHNICAL UNIVERSITY

The article is devoted to improving the quality of training of future professionals in the technical university. The use of information technology has an important place in the process of training modern specialists reasonably are proved in the article. The theoretical and practical aspects of information technology in organizations control occupational knowledge of university students as an example "Applied Linguistics" are in the focus of the article. The results of research are discussed. Found that the use of information technology to monitor students' professional knowledge provides the ability to manage the process of training in accordance with the principles of feedback and active approach.

Keywords: activity approach, information technologies, quality of training, software, skills, pedagogical supervision, professional knowledge, professional-oriented test tasks, professional training, students

Стаття надійшла до редакції 11.05.2014 р.

УДК 378.147.091.313:004.77

*Коваль С. М.,
м. Львів,*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВЕБ-КВЕСТ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Постановка проблеми. Глобальна інформатизація суспільства, як відомо, є однією з домінуючих тенденцій цивілізації ХХІ століття. Перед системою освіти постала проблема підготовки підростаючого покоління до самостійного ухвалення рішень і відповідальних дій, а також до життя і професійної діяльності у високорозвиненому інформаційному середовищі, ефективного використання його можливостей і захисту від негативних дій.

Навчання в школі, ПТНЗ і ВНЗ має забезпечити формування в людей інформаційних та інформатичних компетентностей, знань і вмій, способів інформаційної діяльності, котрі знадобляться їм у майбутньому житті та професійній діяльності. Основою для формування таких компетентностей, розвитку навичок інформаційної діяльності є освітня галузь «Інформатика і інформаційні технології».

Формування навичок інформаційної діяльності – завдання не лише і навіть не стільки змісту освіти, скільки технологій навчання, що використовуються. Таких сучасних педагогічних технологій нині є досить багато.

Загалом їх можна назвати інноваційними, інтерактивними, інформаційно-комунікаційними технологіями (дистанційне навчання, ділові ігри, роботи в групах, портфоліо, кооперативне навчання, проектна діяльність тощо). У рамках цих технологій можна виокремити і нові методи, методики навчання. Останнім часом широке застосування одержує метод проектів. Його використовують у школі і ПТНЗ, технікумах і коледжах, вищих навчальних закладах. Є декілька класифікацій проектів. За домінуючою в процесі роботи над проектом видом діяльності розрізняють: дослідницькі, творчі, пригодницькі (ігрові), інформаційні, практико-орієнтовані проекти тощо.

Як вибрати проект, як його використати в навчальній діяльності – це проблема, що виникає перед педагогом на початку й упродовж його професійної діяльності.

Розвиток комп'ютерної техніки і технології – останнім часом привів до значних змін у розумінні ролі інформаційних технологій у житті суспільства і можливостей застосування засобів обчислювальної техніки в навчанні. Сфера застосування комп'ютерної техніки в освіті постійно розширюється: від використання комп'ютера та супутніх йому інформаційних технологій як об'єкту вивчення предмета інформатики акценти нині переносяться на широке використання його як засобу інтенсифікації навчально-

го процесу.

Ці зміни не могли не вплинути на освітню сферу як з точки зору змісту завдань освіти, так і відносно використання технологічних можливостей, що відкрилися для досягнення цілей освіти. Представлення навчального матеріалу за допомогою технічних засобів навчання використовується давно. Нині найбільш уражаючими є досягнення в області презентації навчального матеріалу, що відносяться до таких галузей науки, як фізика, хімія, біологія, історія тощо.

Організація навчального процесу у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУБЖД) вже понад двадцять років узгоджена зі структурою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Тому викладання природничо-математичних, спеціальних і соціально-гуманітарних дисциплін доцільно було проводити в поєднанні з елементами інформатики, що і склало проблему дослідження.

Аналіз попередніх досліджень. Питання застосування ІКТ у навчальному процесі украї багатогранне. Тут можна виділити декілька напрямів їх застосування [1;3]:

- забезпечення процесу наукових досліджень;
- забезпечення загальнодоступності наукової інформації;
- інформатизація процесу навчання з усіх дисциплін.

Суттєвий внесок у розвиток проблеми використання ІКТ у навчальному процесі зробили такі науковці: А. Т. Ашеров, В. Ю. Биков, Б. С. Гершунський, Р. С. Гуревич, М. І. Жалдак, В. І. Ключко, Г. О. Козлакова, М. М. Козяр, О. С. Меньяйленко, Н. В. Морзе, Е. С. Полат, О. В. Співаковський та ін.

В їхніх працях розглянуті проблеми сутності та структури інформаційної діяльності студентів ВНЗ, формування інформаційної культури майбутніх фахівців, інформатизації освіти, готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців в умовах інформаційного суспільства тощо.

Останнім часом у педагогічній і методичній літературі [2;5-7] з'явилися праці, в яких представлений один із найефективніших способів використання ІКТ, зокрема мережі Інтернет, для впровадження рольових ігор у навчання. Це, так звані, Веб-квести (Web-quest). Засновниками цього феномену в педагогіці є американські викладачі Б. Додж [Dodge B.] [8], Т. Марч [March T.] [9]. Цікаві думки з організації Веб-квестів та їх використання наведені в працях російських учених М. В. Андреевої,

Я. С. Биховського, Н. В. Ніколаєвої, Е.С. Полат і ін.. Зазначимо, що їхні праці, як правило, присвячені викладанню іноземних мов.

Мета статті. Розглянути сутність і структуру, можливості Веб-квестів з указаних дисциплін і їх застосування як інноваційної технології навчання.

Виклад основного матеріалу. Quest у перекладі з англійської мови – тривалий, цілеспрямований пошук, що може бути пов'язаний з пригодою або грою; також слугує для позначення одного з різновидів комп'ютерних ігор. Веб-квест у педагогіці – проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси мережі Інтернет. Порівняно з іншими завданнями на основі ресурсів Інтернету, як тематичний список посилань (Hotlist), мультимедійний альбом (MultimediaScrapbook), пошук скарбів (Treasure/ScavengerHunt) і колекція прикладів (SubjectSampler), веб-квест є найскладнішим як для учнів (студентів), так і для викладача (вчителя). Веб-квест спрямований на розвиток в учнів навичок аналітичного та творчого мислення; викладач, який створює веб-квест повинен мати високий рівень предметної, методичної та інфокомунікаційної компетенцій.

Отже, веб-квест поєднує в собі ідеї проектного методу та ігрових технологій у середовищі WWW засобами веб-технологій.

Нині у ВНЗ практично всі студенти користуються ІКТ, що спрощує для них процес пошуку інформації, обробки її представлення в різноманітних презентаційних формах. Використання комп'ютера як інструменту творчої діяльності сприяє досягненню таких цілей:

- підвищення мотивації до самоосвіти;
- формування нових компетенцій;
- реалізація креативного потенціалу;
- підвищення особистісної самооцінки;
- розвиток особистісних якостей.

Веб-квест – це захоплююча подорож мережею Інтернет, яка передбачає запити в різних пошукових системах, одержання досить значного об'єму інформації, її аналіз, систематизацію і подальшу презентацію. Це технологія, що дозволяє працювати в групах (від 3-х до 5-ти осіб), розвиває конкурентність і лідерство. По суті, веб-квест – це інтерактивний процес, під час якого студенти самостійно здобувають необхідні знання. Роботу за технологією «веб-квест» можна використовувати скрізь, де є вихід в Інтернет, і залежно від навчального

предмета, що вивчається.

Досвід використання свідчить, що веб-квест має шість складових. По-перше, викладач задає тему та створює проблемну ситуацію. Це найбільш відповідальний момент, оскільки необхідно досить чітко і доступно визначити ролі учасників. Наприклад, викладач апріорі задає ролі студентам або сценарій веб-квеста, пропонує попередній план роботи й здійснює огляд усього веб-квеста. По-друге, викладач вербалізує конкретне завдання у рамках вибраної теми, яке зрозуміле, цікаве і здійснимо. При цьому він чітко визначає підсумковий результат самостійної роботи студентів, задає серію запитань, на які треба винайти відповіді, прописує проблему, яку треба вирішити, визначає позицію, яка має бути захищеною, і вказує іншу діяльність, що спрямована на перероблення і представлення результатів, виходячи із зібраної інформації. По-третє, викладач заздалегідь підбирає і пропонує студентам список посилань на Інтернет-ресурси. Вони можуть бути в будь-якому вигляді: в електронному – на компакт-дисках, відео- й аудіоносіях, у паперовому вигляді, посилання на ресурси в Інтернет, адреси Веб-сайтів за темою тощо). Кожне посилання повинне мати анотацію. На наступному етапі студенти починають саме процес пошуку необхідної інформації в Інтернеті, користуючись при цьому описом процедури роботи, яку необхідно виконати кожному з них під час самостійного виконання завдання (етапу). Після цього студенти мають підготувати презентацію знайденої й обробленої інформації, що може бути реалізованою вбудь-якому вигляді (слайди, Інтернет-сторінки і т. п.).

На п'ятому етапі викладач може скласти керівництво до дії (як організувати і представити зібрану інформацію), що може бути представленою у вигляді спрямовуючих питань, які організують навчальну роботу (наприклад, пов'язаних з визначенням часових рамок, загальною концепцією, рекомендаціями щодо використання електронних джерел, представлення «заготівок» – веб-сторінок, щоб уникнути технічних труднощів у процесі створення самостійних сторінок як результату вивченого ними матеріалу та ін.).

Завершальною шостою складовою веб-квесту є оцінка виконаної роботи самими студентами. Критерії оцінки можуть бути різними (наприклад, за часом презентації, оригінальністю, інноваційністю і т.п.). Посуті, воцінці підсумовується досвід, який був одержаний студентами в процесі виконання самостійної роботи за допомогою технології «веб-квест». Іноді корисно включити на завершення риторичні запитання, що стимулюватимуть активність студентів у позанавчальний час. Основою веб-квестів є

проектна методика, що орієнтована на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, групову, парну, котра здійснюється за певний проміжок часу. Цей метод органічно поєднується з груповим підходом до навчання (cooperative learning). Проектна діяльність найбільш ефективна, якщо її вдається пов'язати з програмним матеріалом, значно розширюючи і поглиблюючи знання студентів у процесі роботи над проектом. Метод проектів завжди передбачає розв'язання проблеми. Розв'язання значимої проблеми сприяє тому, що вдається переключити увагу студентів з форми вислову на її зміст. Студенти зайняті тим, як розв'язати проблему, які знайти раціональні способи її розв'язку, де знайти переконливі аргументи, що доводять правильність обраного шляху.

Науковці виділили три критерії класифікації веб-квестів:

1. За тривалістю виконання: короткострокові та довгострокові.
2. За предметним змістом: монопроекти, міжпредметні веб-квести.
3. За типом завдань, які виконують учні: переказ, компіляційні загадки, журналістські, конструкторські, творчі, переконуючі, розв'язок спірних проблем, самопізнавальні, аналітичні, оцінні, наукові [2;5].

Завдання на **переказ** є самими примітивними і становлять найпростіший приклад використання Інтернет як джерела інформації та вважається веб-квестом за умови:

- формат і форма доповідей студентів відрізняється від оригіналів матеріалів; матеріал тексту не є простим копіюванням тексту з Інтернету в текстовий редактор;
- студенти вільні у виборі того, про що розповідають і яким чином організують знайдену інформацію;
- студенти використовують навички збирання, систематизації та обробки інформації [2].

Сутність **компіляційного** завдання полягає в тому, що студенти мають взяти інформацію з різних джерел і привести її до єдиного формату. Підсумкова компіляція може бути опублікована в мережі Інтернет або представлена у вигляді нецифрового продукту, наприклад, книгою.

Веб-квест, сформульований на основі завдання-загадки, потребує синтезу інформації з набору джерел і створення головоломки, яку неможливо розв'язати простим пошуком відповіді на сторінках Інтернету. Навпаки, необхідно придумати загадку, розв'язок якої потребує:

- засвоєння інформації з множини джерел;

- складання інформації в єдине ціле за допомогою висновків, узагальнень з різних джерел інформації;
- виключення хибних відповідей, які спочатку уявлялися правильними, а в процесі розгляду стали хибними.

У **журналістських веб-квестах** студенти мають зібрати факти та організувати їх у жанрі репортажу новин, інтерв'ю і т. ін.

Конструкторський веб-квест потребує від студентів створення продукту або плану з виконання раніше визначеної мети в певних межах.

Творчий веб-квест вимагає від студентів створення продукту в заданому форматі. Творчі проекти схожі на конструкторські, проте є вільними і непередбачуваними в своїх результатах. У процесі оцінки таких проєктів необхідно більше уваги приділяти творчості й самовираженню студентів.

Веб-квестиз розв'язання спірних проблем передбачають пошук і представлення різних, а інколи суперечливих думок з однієї проблеми і спробу привести їх до консенсусу.

Переконуючий веб-квест має на меті створення продукту, здатного переконати будь-кого. Таке завдання виходить за межі звичного перекладу і вимагає від учнів розробки аргументів на користь будь-якого твердження, думки, варіанту розв'язку проблеми на основі матеріалів, одержаних у процесі роботи з квестом. Кінцевим продуктом такого проєкту може бути лист, стаття, прес-реліз, постер, відеозапис, мультимедійна презентація, веб-сторінка і т. ін.

Веб-квести, які орієнтовані на самопізнання мають на меті краще пізнати самих себе, що може здійснюватися через дослідження он-лайн і офф-лайн.

Аналітичний веб-квест досліджує взаємозв'язок речей реального світу в межах заданої теми. Такі завдання дають підґрунтя для одержання учнями знань в умовах, за яких вони мають уважно вивчати речі, знаходити спільне і різне, а також знаходити скриті схожі явища, зрозуміти зв'язок причин і наслідків, обговорюючи їх значення.

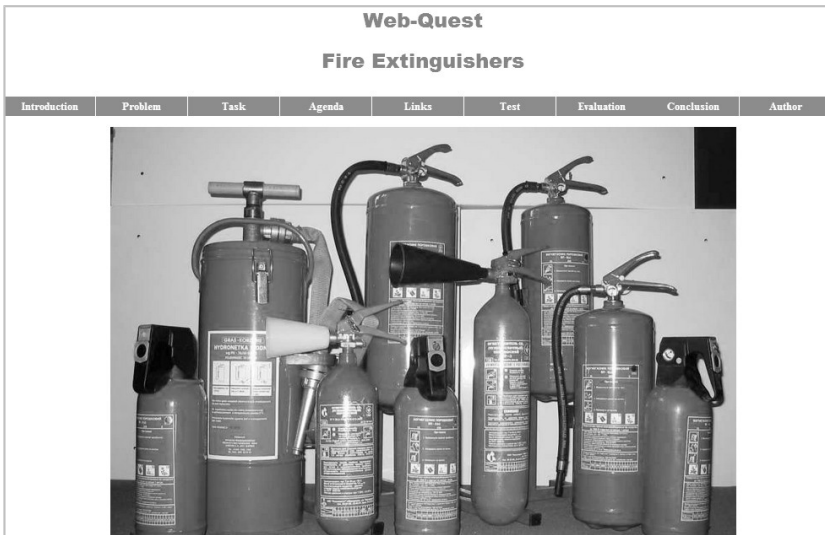
Наукові веб-квести слугують для знайомства та залучення студентів до наукових досліджень у різних галузях знань. Інтернет містить історичну та свіжу інформацію, яка може бути корисною в будь-якій галузі науки.

Оцінні веб-квести представляють студентам низку предметів із запрошенням до їх оцінки або класифікації, вибору розв'язку з обмеженого списку або оцінки результатів проведених досліджень.

Є.С. Полат вважає, щовеб-квест повинен мати наступну структуру:

- вступ (формулювання теми, опис головних ролей учасників, сценарій квеста, план роботи або огляд усного квеста);
- центральне завдання (завдання, питання, на які студенти мають знайти відповідь в межах самостійного дослідження, який підсумковий результат має бути досягнутий);
- список інформаційних ресурсів, які можна використати під час досліджень, у тому числі ресурси Інтернет;
- опис основних етапів роботи; керівництво до дії;
- висновки (підсумки дослідження, питання для подальшого розвитку теми).

Для прикладу наведемо Веб-квест, який розроблено викладачем ЛДУБЖД Дідух Л. І. на тему «Вогнегасники / Fire Extinguishers» у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням:

Розглянута інтерактивна методика використання веб-квестів учить знаходити необхідну інформацію, здійснювати її аналіз, систематизувати і вирішувати поставлені задачі; її використання є нескладним, не потребує завантаження додаткових програм або отримання специфічних технічних знань та навичок – необхідним є лише комп'ютер з доступом до Інтернету

[5, с. 45].

Висновки. Отже, інформаційні технології в сучасній Україні починають активно проникати в сферу освіти. Вони мають усі ознаки соціально-технічної інновації і вимагають від усіх учасників освітнього процесу зусиль адаптивного характеру та сприяють підвищенню якості підготовки фахівців.

Одним із прикладів такого роду технологій і їх впровадження є використання технології «веб-квест». Вона активізує самостійність студентів у процесі пошуку нових знань і повною мірою відповідає не лише потребам інформаційного українського суспільства, а й сучасним вимогам до підготовки фахівців.

Уважаємо Веб-квести своєчасним і корисним інструментом щодо впровадження елементів гри в навчання. При цьому воно буде більш цікавим, підвищується мотивація навчальної діяльності учнів і студентів. Сучасні викладачі, які використовують Веб-квести, замінюють традиційні методи навчання на більш перспективні. Ми переконані, що процес навчання з використанням Веб-квестів обов'язково знайде послідовників всюди, де є Інтернет. Крім того, Веб-квести є чудовим засобом для створення міжнародних проєктів, розвитку міжкультурних комунікацій і порозуміння між націями. Граючи, учні шкіл, ПТНЗ, студенти ВНЗ із різних країн можуть знайти розв'язки та рішення багатьох проблем реального світу.

Список літератури: 1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія]/ В.Ю. Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684с. 2. Быховский Я.С. Образовательные Веб-квесты [Електронний ресурс] / Я. С. Быховский // Материали міжнародної конференції «Інформаційні технології в освіті» (ІТО-99). – Режим доступу: <http://ito.bitpro.ru/1999/>. 3. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і наукових дослідженнях: навчальний посібник/Р.С.Гуревич, М.Ю. Кадемія. – Київ: Освіта, 2006. – 366с. 4. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: словник-госарій/М.Ю. Кадемія, М. М. Козяр, Т.Е. Рак. – Львів: Сполом, 2011. – 327 с. 5. Николаева Н. В. Образовательные квест-проект как метод и средство развития навыков информационной деятельности учащихся [Електронний ресурс]/Н. В. Николаева//Вопросы интернет-образования. – 2002. – №7. – Режим доступу:<http://vio.fio.ru/vio07>. 6. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пос./Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Ю. Петров; под ред. Е.С. Полат. – М.: Академія, 2001. – 271 с. 7. Шевцова О.Г. Веб-квест – один из наиболее эффективных

ktivnyh sposobov primeneniya Interneta dlya vnedreniya rolevykh igr v obucheniye [Elektronniy resurs] / O.G. Shevcova // XVIII Mezhdunarodnaya konferenciya – vystavka «Informacionnyye tehnologii v obrazovanii (ITO – 2008) [sb.trudov]. – Rezhim dostupa: <http://ito.edu.ru/2008/Moscow/>. 8. Dodge B. Somethoughts about Webquests [Elektronniy resurs] / B.Dodge. – Rezhim dostupa: http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html. 9. March T. Criteria for assessing best WebQuests. 2002-2003 [Elektronniy resurs] / T.March. – Rezhim dostupa: <http://www.bestwebquests.com/bwq/matrix.asp>.

Bibliography: 1. Bikov V.Ju. Modeli organizacijnih sistem vidkritoї osviti: [monografija] / V.Ju. Bikov. – K.: Atika, 2008. – 684s. 2. Byhovskij Ja.S. Obrazovatel'nye Veb-kvesty [Elektronnij resurs] / Ja. S. Byhovskij // Materialy mezhdunarodnoj konferencii «Informacionnyye tehnologii v obrazovanii» (ITO-99). – Rezhim dostupa: <http://ito.bitpro.ru/1999/>. 3. Gurevich R.S. Informacijno-komunikacijni tehnologii v navchal'nomu procesi i naukovih doslidzhennjah: navchal'nij posibnik / R.S.Gurevich, M.Ju. Kademija. – Kiїv: Osvita, 2006. – 366s. 4. Kademija M. Ju. Informacijno-komunikacijni tehnologii navchannja: slovnik-glosarij / M.Ju. Kademija, M. M. Kozjar, T.E. Rak. – L'viv: Spolom, 2011. – 327 s. 5. Nikolaeva N. V. Obrazovatel'nyye invest-proekty kak metod i sredstvo razvitiya navykov informacionnoj dejatel'nosti uchashhijhsja [Elektronnij resurs] / N. V. Nikolaeva // Voprosy internet-obrazovanija. – 2002. – №7. – Rezhim dostupa: <http://vio.fio.ru/vio07.6>. 6. Polat E.S. Novyye pedagogicheskie i informacionnyye tehnologii v sisteme obrazovanija: ucheb.pos. / E.S. Polat, M.Ju. Buharkina, M.V. Moiseeva, A.Ju. Petrov; pod red. E.S. Polat. – M.: Akademija, 2001. – 271 s. 7. Shevcova O.G. Veb-kvest – odin iz naibolee effektivnyh sposobov primeneniya Interneta dlja vnedrenija rolevykh igr v obucheniye [Elektronnij resurs] / O.G. Shevcova // XVIII Mezhdunarodnaya konferenciya – vystavka «Informacionnyye tehnologii v obrazovanii (ITO – 2008) [sb.trudov]. – Rezhim dostupa: <http://ito.edu.ru/2008/Moscow/>. 8. Dodge B. Somethoughts about Webquests [Elektronnij resurs] / B.Dodge. – Rezhim dostupa: http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html. 9. March T. Criteria for assessing best WebQuests. 2002-2003 [Elektronnij resurs] / T.March. – Rezhim dostupa: <http://www.bestwebquests.com/bwq/matrix.asp>

С. М. Коваль

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕБ-КВЕСТ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті представлена інноваційна інтерактивна технологія навчання – Веб-квест. Наведена структура технології Веб-квест. Показане викори-

стання нової технології на навчальних заняттях.

Ключові слова: веб-вест, інформаційні технології, інтерактивні технології.

С. М. Коваль

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ВЕБ-КВЕСТ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

В статье представлена инновационная интерактивная технология обучения – Веб-квест. Приведена структура технологии Веб-квест. Показано использование новой технологии на учебных занятиях.

Ключевые слова: веб-вест, информационные технологии, интерактивные технологии.

S. M.Koval

USE TECHNOLOGY WEB QUEST IN THE LEARNING PROCESS

The article presents an innovative interactive technology training - Web quest. The structure technology web quest. Shows how to use new technologies in training sessions.

Keywords: web West, information technology, interactive technologies.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014 р

УДК 378.147.091.313:001.895

*Козяр М. М.
м.Львів, Україна*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ

Постановка проблеми. У квітні 2004 року в Льєжі (Бельгія) під егідою Європейської Комісії відбулася міжнародна конференція з проблем науково-дослідницької та інноваційної діяльності в університетах. Близько 1000 учасників, співробітники і керівники академічних організацій, промислових компаній, політики і представники урядових кіл Європи, США, Австралії, країн Африки та Азії взяли участь у цьому науковому форумі, що визначив перспективи розвитку науки й інноваційної діяльності в Європі на найближчі 15 років.

На форумі був представлений абсолютно новий формат визначення поняття «інновація» як конверсії нового знання в економічні та соціальні блага. Інновація нині розглядається як продукт винятково наукового дослідження або технології. Результат інноваційної діяльності нині залежить від організаційних, соціальних, економічних та інших чинників. Отже, природа

інновації змінюється, власне як і сама економіка, що претендує нині на статус економіки знань.

Сьогоднішня соціальна вимога до університетів – бути не тільки більш динамічними і «гнучкими», а й більш відкритими системами, а це означає, що вищим навчальним закладам необхідно більш точно і активно позиціонувати свій внесок в інноваційний процес і соціальний розвиток.

Аналіз попередніх досліджень. Експерти Європейської комісії зробили висновок про неадекватність традиційного лінійного підходу (лінійна модель інновації): фундаментальні дослідження – прикладні дослідження – розробка і впровадження в сучасних умовах.

У відкритій інноваційній моделі інновація залежить від конкретної взаємодії технічних, соціологічних, дизайнерських та інших креативних елементів у цілісній системі. В інформаційному суспільстві економічні результати залежать від ефективного управління системою в цілому. Принципово важливо підготувати відповідних фахівців, починаючи з бакалаврського рівня.

У цьому контексті очевидна і виникає необхідність у формулюванні нових кваліфікаційних вимог, таких, як знання в галузі управління, комунікації, права інтелектуальної власності, інформаційних технологій. Виникає необхідність розвитку компетенцій у сучасного молодого фахівця як в області лідерства, так і власне функціонувань компетенцій, серед яких були названі: управління знаннями; креативність та інноваційність; здатність до вирішення виникаючих проблем; «архітектурний» стиль мислення; персональна ефективність; здатність впливати на обраний напрям бізнесу.

Отже, є очевидною проблема невідповідності між вимогами, що висуваються до фахівця, і освітньою технологією конкретного навчального закладу, що діє в даний момент часу, з урахуванням змін зовнішнього соціального середовища. Усунення цієї невідповідності можливе лише у разі відповідного коригування інформаційного поля та інформаційно-педагогічних потоків цього поля, спрямованих на підвищення продуктивності освітньої технології.

Під освітньою технологією розуміється сукупність засобів, форм і методів навчання, спрямованих на формування необхідних знань, умінь, навичок, представлених за відповідною спеціальністю [1; 3; 4; 5; 6].

Мета статті полягає в сучасних підходів до побудови системи вищої освіти, інноваційних моделей навчання у вищій школі.

Виклад нового матеріалу. Інноваційна освіта в цілому – це не якась певна освітня технологія, а принцип адекватного використання по-

тенційних можливостей відомих елементів системи навчального процесу, що знову відкриваються. Інноваційний підхід в освіті визначається не через використання певної моделі, а через здатність проектувати і моделювати необхідний ВНЗ навчальний процес з використанням різних освітніх технологій.

Необхідно відзначити, що в рамках такого конструювання доцільно використовувати змішані моделі [2; 3; 4]. Так, у системі дистанційної освіти ефективні принципи модульного навчання в поєднанні з моделлю повного засвоєння знань: зміст навчання зручно структурувати в навчальні модулі, а умови навчання (темп засвоєння, кількість повторів, проведення тестових процедур тощо) варіювати на основі моделі повного засвоєння знань. У таблиці 1 наведено порівняльну характеристику інноваційних моделей навчання за двома параметрами.

Таблиця 1

Порівняння характеристик інноваційних моделей навчання

Інноваційні моделі навчання	Ключові особливості	Розвивається характеристика традиційної моделі
Контекстне навчання	Інтеграція різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної. Створення умов, максимально наближених до реальних.	Збільшення частки практичної роботи студента (з акцентом на прикладну).
Імітаційне навчання	Використання ігрових і імітаційних форм навчання.	Збільшення частки активних методів навчання (імітації і імітаційні ігри).
Проблемне навчання	Ініціювання самостійного пошуку (студентом) знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу.	Зміна характеру навчального завдання і навчальної праці (з репродуктивного на продуктивний,

Модульне навчання	Зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом.	Специфічна організація навчального матеріалу в найбільш стислому і зрозумілому для студента вигляді.
Повне засвоєння знань	Розробка варіантів досягнення навчальних результатів (на основі зміни параметрів умов навчання) для студентів з різними здібностями.	Увага на фіксації результатів навчання
Дистанційне навчання	Широкий доступ до освітніх ресурсів, гранично опосередкована роль викладача та самостійна й автономна роль студента.	Використання новітніх інформаційно-комунікаційних засобів і технологій.

У сучасних умовах в усьому світі визнана зростаюча роль знань та освіти - як для кожної людини, так і для всього суспільства. Особливе завдання покладено на вищу освіту, що є найважливішим елементом розвитку людських ресурсів - для будь-якої країни і світу в цілому. Дослідженнями Світового банку підтверджується, що вища освіта забезпечує формування потенціалу особистості і розвиток аналітичних навичок, що, в свою чергу, сприяє просуванню національної економіки. Знання нині є одним із головних чинників виробництва, а накопичення і застосування знань набуває все більшого значення як головна конкурентна перевага країни. Таким чином, визнається, що в осяжному майбутньому і для держави, і для особистості все вирішуватиме рівень освіти, обсяг і ступінь використання одержаних, знань.

Це положення зумовлене низкою об'єктивних умов, що впливають на сферу освіти в цілому і на ситуацію у вищій школі, зокрема. Серед них - зростання наукомістких виробництв; інтенсивне зростання обсягу наукової та технічної інформації; швидка зміна технологій, розвиток сфери досліджень, що здійснюється на стикові різних наук та ін.

Перераховані реалії сучасного життя є умовами для розвитку сфери вищої освіти. Оскільки саме в цій сфері відбувається завершення освітнього циклу і формується фахівець, то можна виділити деякі головні, узагальнені вимоги до підготовки сучасного фахівця. Для того, щоб бути

готовим вирішувати сучасні завдання, йому необхідно мати:

- 1) великі й одночасно фундаментальні знання, причому в поєднанні з вміннями їх застосовувати в різних умовах професійної діяльності;
- 1) вміння працювати колективно;
- 2) здатність швидко освоювати нові технології;
- 3) навички самоосвіти;
- 4) здатність здійснювати творчу і дослідницьку діяльність.

У свою чергу, перераховані якості стають провідними цілями і орієнтирами для побудови сучасної системи вищої освіти. Найбільш важливими питаннями розвитку вищої освіти в світі, як показала Всесвітня конференція ЮНЕСКО з вищої освіти (Париж, 1998р.), є її адекватність завданням сучасності, якість і доступність.

Особливо наголошується, що нові горизонти розвитку вищої освіти пов'язані з технологіями, що сприяють створенню знань, управлінню ними, їх поширенню, доступу до них і контролю за їх засвоєнням. Розв'язання цих завдань вимагає зміни підходів до підготовки фахівців на вищому ступені освіти, використання нових моделей навчання. При цьому найбільшу актуальність нині мають підходи, пов'язані з розвитком критичного мислення і творчих здібностей людини.

Дослідники проблем вищої школи відзначають низку перспективних напрямів у розвитку сфери вищої освіти [3; 5]. Так, підкреслюється перехід від інформативних до активних методів і форм навчання - через включення в навчальну діяльність елементів проблематизації, наукового пошуку, різноманітних форм самостійної роботи.

Розглянуті тенденції та напрями розвитку вищої освіти приводять донеобхідності пошуку та аналізу різних сучасних моделей навчання у вищій школі.

Аналіз літератури [1-7] показує, що інноваційні моделі навчання засновані на концепції розвивального навчання (в річищі особистісно орієнтованого підходу), і інтенсивніше спираються на активну пізнавальну позицію студента (у річищі діяльнісного підходу).

Орієнтовно узагальнена модель інноваційного навчання передбачає:

- 1) активну участь студента в процесі навчання;
- 2) можливості прикладного використання знань в реальних умовах;
- 3) представлення концепцій і знань у найрізноманітніших формах (а не тільки в текстовій);
- 4) підхід до навчання як до колективної, а не індивідуальної дія-

льності;

5) акцент на процес навчання, а не на запам'ятовування інформації.

Далі, на основі узагальненої інноваційної моделі навчання, представимо деякі її варіанти, найбільш поширені в сучасній вітчизняній вищій школі.

1. Контекстне навчання

Ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної.

Ключовий момент - використання поєднань різних форм організації діяльності студентів: навчальна діяльність академічного типу, навчально-професійна діяльність, квазіпрофесійна діяльність.

Переваги - все це має сприяти введенню студентів у контекст майбутньої професії вже в процесі навчання у ВНЗ; створення умов, максимально наближених до умов реальної професійної діяльності.

2. Імітаційне навчання

У його основі лежить імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі. Ключовий момент - опора на використання ігрових та імітаційних форм навчання.

Переваги - можливість відобразити в навчальному процесі різні види професійного контексту і формувати професійний досвід в умовах квазіпрофесійної діяльності. В імітаційному навчанні перевага віддається різноманітним практикам.

3. Проблемне навчання

Воно нагадує науковий пошук. Здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку студентом знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу. Потребує особливої організації та майстерності викладача в постановці проблемної задачі. Практично не піддається регламентації, тому краще застосовувати фрагментами, котрі необхідно вводити обґрунтовано - за умов адекватному характеру навчального матеріалу.

Ключовий момент - опора на постановку і розв'язання проблемного завдання. Переваги - передбачає творче засвоєння знань і способів діяльності.

4. Модульне навчання

Становить різновид програмованого навчання, сутність якого полягає в тому, що зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, супроводжуючись

обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом. Ключовий момент – організація навчального матеріалу в найбільш стислому і зрозумілому для студента вигляді. Модулі - це автономні організаційно-методичні блоки щодо кожного фрагменту структурованого навчального матеріалу. Переваги - зміст та обсяг модулів можуть змінюватися в залежності від профільної і рівневої диференціації учнів і від дидактичних цілей. Забезпечує:

- а) обов'язкове опрацювання кожного компонента дидактичної системи;
- б) чітку послідовність викладу навчального матеріалу і систему оцінки і контролю засвоєних знань;
- в) адаптацію навчального процесу до індивідуальних можливостей і запитів учнів.

5. Повне засвоєння знань

Розробляється на основі ідей Дж. Керролла і Б.С. Блума - про необхідність зробити фіксованими результати навчання, оптимально змінюючи при цьому параметри умов навчання в залежності від здібностей учнів. Ключовий момент - викладач, виходячи з необхідності досягти повного засвоєння знань кожним, хто навчається, складає перелік конкретних результатів навчання, тести для перевірки досягнень, розробляє різні способи опрацювання навчального матеріалу для учнів з різними здібностями. Переваги - в учня є можливість вибору найоптимальніших для себе умов навчання і досягнення максимального результату.

6. Дистанційне навчання

Різновид (досить самостійний) заочного навчання, з опорою на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і засобів. Ключовий момент - припускає гранично опосередковану роль викладача і самостійну роль студента у виборі індивідуального темпу навчання, кількості повторів під час використання навчальних засобів і продуктів у виборі рівня засвоєння курсу (стандартний, скорочений або поглиблений). За умови використання можливостей електронної пошти та Інтернету передбачає високий рівень інтерактивності, що відповідає вимогам сучасності. Переваги -забезпечує широкий доступ до освітніх ресурсів, незважаючи на географічну віддаленість від них.

Кожна модель навчання розвиває певний елемент системи навчального процесу, приділяючи особливу увагу практичній його частині, методичному інструментарію, характеру діяльності учня і викладача, способу організації навчального матеріалу, досягненню максимального ре-

зультату або використання специфічних навчальних засобів і технологій. У всіх випадках кожна з розглянутих інноваційних моделей змінює характеристику традиційного вузівського навчального процесу, розкриваючи не використаний потенціал.

Інноваційний підхід в освіті визначається не через використання якоїсь однієї моделі, а через здатність проектувати і моделювати потрібний ВНЗ навчальний процес з використанням різних освітніх технологій - на основі знання їх потенційних можливостей і переваг - «сильних сторін». Саме така здатність і робить процес навчання у ВНЗ технологічним, тобто прогнозованим і максимально наближеним до запланованих результатів.

Фундаментальним положенням інноваційності в освіті є установка на індивідуальність у відносинах того, хто навчається, на ціннісне сприйняття особистості та світу. Інноваційна діяльність в освітній сфері тим більш складна і відповідальна, що пов'язана з високою значущістю людського чинника. В педагогіці, як відомо, головна суперечність виникає в сфері розвитку особистості. Інновації в освіті починаються з поваги до індивідуальності студента і трансформації традиційної моделі стосунків «учитель-учень», «викладач-студент» у модель «людина-людина», що накладає свого роду табу на уявлення про студента як посудину, що має бути наповненою, як «сукупності психічних процесів», котрі належить розвивати.

На основі досліджень, проведених у різних ВНЗ країни, були виявлені основні напрями, за якими рекомендується впроваджувати інновації в освітній процес у цілях підвищення якості професійної підготовки студентів :

- використання ЕКТС для контролю знань студентів;
- організацію обмінних програм студентами між ВНЗ;
- залучення в навчальний процес працюючих фахівців із галузей, пов'язаних з конкретною дисципліною;
- підвищення кваліфікації викладачів;
- зв'язок ВНЗ з працедавцями;
- сучасне оснащення навчального процесу;
- розвиток сфер бізнесу в області основних і додаткових освітніх програм;
- розширення ринків збуту освітніх програм, за допомогою залучення додаткових споживачів;
- поглиблення міжнародної співпраці з іншими ВНЗ і бізнес співтовариствами.

Висновки. Досвід інноваційної діяльності українських ВНЗ підтверджує їх здатність адаптуватися до вимог ринку і випускати інноваційну продукцію, що має попит, використовуючи результати цього виробництва для вдосконалення своєї освітньої і наукової роботи. Нині в регіонах України йде процес формування навчально-науково-інноваційних комплексів типу «сिलіконової долини», що покликані забезпечити інтеграцію ВНЗ з реальним сектором економіки для вирішення соціально-економічних проблем регіонів і реалізації державних, цільових і галузевих інноваційних програм, пов'язаних, передусім з технологічним розвитком галузей економіки.

Список літератури: 1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с. 2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. науки України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 3. Загвязинский В. И. Теория обучения: современная интерпретация : учебное пособие / В. И. Загвязинский – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 192 с. 4. Педагогічні технології: теорія та практика : навч.-метод. посібник ; за ред. проф. М. В. Гриньової ПДПУ ім. В. Г. Короленка. – Полтава : АСМУ, 2006. – 230 с. 5. Пехота О. М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с. 6. Савельев А.Я. Технологии обучения и их роль в реформе высшего образования / А.Я.Савельев //Высшее образование в России.– 1994.– № 2. – С. 36. 7. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учебное пособие / Г. К.Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 589 с.

Bibliography: 1. Goncharenko S. U. Ukraïns'kij pedagogichnij slovník / S. U. Goncharenko. – K. : Libid', 1997. – 376 s. 2. Enciklopedija osviti / Akad. ped. nauki Ukraïni ; gol. red. V. G. Kremen'. – K. : Jurinkom Inter, 2008. – 1040 s. 3. Zagvjazinskij V. I. Teorijaobuchenija: sovremennajainterpretacija : uchebnoeposobie / V. I. Zagvjazinskij – M. : Izdatel'skij centr «Akademija», 2001. – 192 s. 4. Pedagogichni tehnologii: teorija ta praktika : navch.-metod. posibnik ; za red. prof. M. V. Grin'ovoï PDPU im. V. G. Korolenka. – Poltava : ASMU, 2006. – 230 s. 5. Pehota O. M. Osvitni tehnologii : navch.-metod. posib. / O. M. Pehota, A. Z. Kiktenko, O. M. Lju-bars'ka ta in. ; za zag. red. O. M. Pehoti. – K. : A.S.K., 2002. – 255 s. 6. Sa-vel'ev A.Ja. Tehnologii obuchenija i ih rol' v reforme vysshego obrazovani-ja / A.Ja.Savel'ev //Vyssee obrazovanie v Rossii.– 1994.– № 2. – S. 36. 7. Selevko G. K. Sovremennye obrazovatel'nye tehnologii : uchebnoe posobie / G. K.Selevko. – M.: Narodnoe obrazovanie, 1998. – 589 s.

М. М.Козяп

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ

У статті розглядається проблема створення і реалізації інноваційної моделі ВНЗ та відповідного впровадження сучасних підходів до здійснення навчального процесу, що сприятиме забезпеченню інтеграції ВНЗ з сучасним ринком праці та відповідним вимогам до кваліфікації майбутніх фахівців.

Ключові слова: впровадження сучасних технологій, кваліфікація майбутніх фахівців.

М. Н.Козяр

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В ДЕЯ- ТЕЛЬНОСТИ ВУЗОВ

В статье рассматривается проблема создания и реализации инновационной модели ВУЗа и соответствующего внедрения современных подходов к осуществлению учебного процесса, что будет способствовать обеспечению интеграции ВУЗа с современным рынком труда и требованиям к квалификации будущих специалистов.

Ключевые слова: внедрение современных технологий, квалификация будущих специалистов.

М. М.Kozyar

INNOVATIVE TECHNOLOGY TRAINING IN ACTIVITY UNIVERSITIES

The article deals with the problem of creating and implementing innovative model student and the corresponding introduction of modern approaches to the learning process that will help to ensure the integration of the university with a modern labor market and qualification requirements of future specialists.

Key words: introduction of modern technologies, skills of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014 р

УДК 004.77:377.091.313-052

А. П. Кобися,

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОЕКТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Постійне збільшення можливостей Інтернет, зростання економіки вимагають такої освіти, яка могла б готувати майбутніх фахівців до повноцінного життя в умовах змін. Адаже перехід до інформаційного суспільства зумовлює підвищення вимог до комунікативної та інформаційної компетентностей особистості, зростання професійної мобільності фахівців.

Відповідно до цього відбувається досить активний процес інформатизації освіти в Україні. Сучасна освітня парадигма вимагає переходу від пасивних до активних технологій навчання. Однією з таких технологій є проектна, яка базується на методі проектів. В основі методу лежить дослідницька, пошукова та творча діяльність учнів, що має прикладне значення. Метод проектів - це особливий шлях пізнання, спосіб організації процесу пізнання, спосіб досягнення мети через детальну розробку проблеми, яка повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином. Метод проектів сприяє інтенсифікації та оптимізації навчального процесу і дозволяє учням аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу, зробити засвоєння знань більш доступним, конструювати свої знання тощо.

Особливості роботи за методом проектів у сучасному інформаційному суспільстві здійснюється засобами телекомунікаційних мереж. Проектна діяльність включає в себе використання сукупності різноманітних методів, засобів навчання, а саме низку технологій, за допомогою яких здійснюється спілкування між учасниками навчального процесу, обговорюються різноманітні проблеми, здійснюється обмін досвідом та інформацією.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі використання соціальних сервісів Інтернет у навчальній діяльності приділяється значна увага вченими: В. Биковим, М. Бухаркіною, І. Захаровою, Є. Куликом, Є. Патаракіним, Є. Полат, С. Сисоєвою, Є. Ястребцевою та ін., в той же час використання методу проектів у навчальній діяльності висвітлено у роботах Н. Гуціної, Н. Дементієвської, Е. Коллінгс, О. Кузьмінської, М. Лебедевої, Н. Морзе, Т. Нанаєвої, Н. Пахомової, А. Причиненко, А. Раппопорт, Л. Савченко, О. Шилової та ін. Дослідженню ефективності та умов застосування методу проектів присвятили свої праці такі науковці як І. Бім,

В. Гузєєв, І. Єрмаков, І. Зимня, М. Кадемія, А. Кікненко, О. Пехота, Є. Полат, М. Селевко, Т. Сахарова, та ін.

Мета статті полягає в аналізі можливостей використання сервісів Інтернет, засобів комунікацій та сучасних програмних продуктів під час роботи учнів у телекомунікаційному навчальному проєкті.

Виклад основного матеріалу. Інформатизація суспільства вимагає удосконалення змісту підготовки фахівців, оновлення змісту навчальних дисциплін. Переважна більшість педагогів усвідомлює швидке зростання ролі інформаційних технологій у житті сучасного суспільства, зокрема в освіті. Вони розуміють, що використання комп'ютерів, доступ до сучасних джерел інформації є важливою складовою частиною освіти і культури XXI століття [1, с. 5].

Інформаційно-комунікаційні технології проникають у навчальний процес, сприяючи зміні технологічних аспектів навчання. Нові інструменти мережі (соціальні мережеві сервіси) дають можливість користувачу використовувати максимально комфортно інформацію не використовуючи стаціонарні робочі місця.

Соціальні сервіси Веб 2.0 – сучасні засоби, що розвиваються не за вказівкою згори, а складаються знизу-вгору із незначними зусиллями формально незалежних учасників.

Розвиток навчання у віртуальному середовищі, брак уваги до цієї проблеми призвів до того, що студенти користуються глобальною мережею на власний розсуд, а взаємодіючи з нею, створюючи соціальну освітню мережу, особливості якої необхідно вивчати та виявляти можливості для підвищення якості навчання.

Глобальна мережа пропонує значну кількість інструментів (мережєвих сервісів), які здатні змістовно та інструментально збагатити навчальну діяльність. Серед них можна виділити такі типи: сервіси обміну знаннями, сервіси для збереження документів, сервіси Інтернет-спілкування, сервіси для збереження фото-, аудіо- та відеоматеріалів, геоінформаційні системи та сервіси для зберігання закладок.

Інтернет і мережеві сервіси дають можливість працювати з величезною кількістю інформації, але користувач повинен фільтрувати цей потік. І цьому його має навчити викладач. Крім цього, перед викладачем постійно постає проблема: включити в урок усю необхідну інформацію з максимальною користю для студентів. Для вирішення даної проблеми педагог зобов'язаний уявляти собі педагогічні можливості мережєвих сервісів,

навіть не дивлячись на те, що з самого початку дані інструменти не мали освітньої спрямованості.

Можна виділити такі особливості інструментів мережі [2]:

- організаційні: динамічність, візуалізація інформації, інтерактивність, доступність, відкритість, види взаємодії (он-лайн, офф-лайн), децентралізація, екологічні стратегії, саморозвиток мережі, горизонтальні зв'язки, автономність вузлів мережі, тегів система, відносність простору і часу, простота використання мережних технологій.

- психологічні: у фізичній галузі – сприйняття, спільне мислення, критичність мислення, письмовий характер комунікації, мотиваційна складова; в когнітивній – інтелектуальність, творчий потенціал, самостійність користувачів як Інтернет-активність, самовизначення та швидкий перегляд і селекція інформації; у соціальній – толерантність, самовираження, віртуальність, анонімність, психологічна безпека, соціальна нерівність, добровільність контактів.

- педагогічні особливості мережних сервісів: мультимедійність (інтерактивність) як реалізація принципу наочності, комунікативність, продуктивність, індивідуальність, активізація пізнавальної, рефлексивної та самостійної діяльності, варіативність навчальних завдань, позааудиторної роботи, виховний ефект (акуратність, розвиток уваги, гнучкість мислення, уміння планувати діяльність, стимулювання творчої діяльності), види взаємодії (викладач – студент, студент – студент, студент – сервіс).

Аналіз контенту Інтернету свідчить, що мережеві соціальні сервіси нині не достатньо поширені у педагогічній практиці.

Телекомунікаційний навчальний проект – це спільна навчально-пізнавальна, творча або ігрова діяльність учнів-партнерів, організована на основі комп'ютерної телекомунікації, яка має єдину мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовані на досягнення спільного результату [3, с. 77].

Метод проектів виник на початку ХХ століття в США. Його також називали методом проблем. Основоположники методу проектів – Дж. Дьюї і В. Х. Килпатрик [4, с. 12].

Дж. Дьюї запропонував будувати навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, співвідносившись з його особистою зацікавленістю саме в цьому знанні. Надзвичайно важливо показати дітям цю їх особисту зацікавленість в отриманих знаннях. Для цього потрібна проблема, узятя з реального життя. Викладач може підказати джерела інформа-

ції, а може просто направити думку учнів в потрібному напрямі для самостійного пошуку.

Усю роботу в освітньому телекомунікаційному проєкті поділяють на 4 етапи:

1. *Підготовчий етап*: формування команд, розподіл ролей, узгодження термінів розробки.

2. *Пошуковий етап*: пошук в Інтернеті статей та інших матеріалів, що пов'язані із напрямком навчального дослідження.

3. *Етап розрахунку та аналізу*: на основі соціологічного опитування проведення розрахунків та побудово діаграми співвідношень;

4. *Завершальний етап* – представлення результатів:

- презентування результатів досліджень на занятті й в мережі;
- ознайомлення з дослідженнями інших учнів, обговорення отриманих результатів.

Найпершим завданням для вчителя-керівника проєкту є формулювання теми проєкту. Розглянемо один з розроблених нами проєктів – «Вінниця – туристична перлина Поділля», який сприяє всебічному розвитку учнів, їх активності, розкриттю здібностей і талантів, зростанню ініціативи, самостійності; задоволення потреби учнів у самоствердженні, самовираженні, самоуспіху. Проєкт дозволяє продемонструвати учням можливості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні та самостійній дослідницькій діяльності, створений проєкт потрібний і цікавий для мешканців України та іноземних громадян.

Наступне завдання полягає у створенні позитивної мотивації в учнів. Щоб зацікавити та заінтригувати учнів, учитель має скласти ключові, тематичні та змістові питання. Ключове питання нашого проєкту – «Чи може Вінниця бути туристичним містом?» широкоохватне, здійснює зв'язок між навчальними предметами, інтригує учнів.

Інформаційно-комунікаційний навчально-виховний проєкт «Вінниця – туристична перлина Поділля» – це проєкт, який спрямовано на самостійне дослідження учнями визначних архітектурних споруд, пам'ятників, музеїв, відомих постатей, які внесли значний вклад у розвиток і розквіт рідного міста. Під час роботи у проєкті учні були поділені на три групи: «Архітектори майбутнього», «Науковці майбутнього» та «Охоронці краю», які відповідно працювали над дослідженням архітектури, діючих музеїв, відомих постатей та пам'ятників міста Вінниці. Протягом реалізації проєкту учні ефективно почали освоювати технології Веб 2.0. Інформа-

ційно-комунікаційні технології використовувалися для створення повного комплексу інформаційних, дидактичних і методичних матеріалів, а також для організації спільної роботи учнів.

Засобами інформаційно-комунікаційних технологій учнями досліджено значний обсяг історичних, архівних відомостей, розроблено інтерактивні, сучасні карти знань, сайт, буклети, мультимедійні презентації, відеоролики, інтерактивні тести та кросворди, а також багато цікавої і корисної пізнавальної інформації розробленою українською та англійськими мовами. Учні приклали багато зусиль для того, щоб ще більше дізнатися про м. Вінницю, а також привернути увагу мешканців інших міст України та інших країн до незабутніх історично важливих місць Перлини Поділля.

Основними цілями є розширення кругозору учнів, формування навичок самостійної дослідницької діяльності, аналізу та синтезу великого обсягу архівної та сучасної інформації, виховання любові до рідного міста, поваги до відомих постатей, а також шанобливого ставлення до архітектурних споруд, пам'ятників, гордості за історичне минуле і сьогодення рідного міста з метою поширення інформації про Вінницю, як туристичну перлину Поділля.

Проектна діяльність дозволяє поглибити знання учнів з історії України, всесвітньої історії, людини і суспільства, географії, англійської мови, інформатики, навчити аналізувати, візуалізувати, систематизовувати навчальну інформацію, давати власну оцінку фактам, подіям та явищам, доводити власну думку та відстоювати власну позицію, виховати почуття патріотизму та шанобливе відношення до власної історії.

Обов'язковою умовою проектної технології є кінцевий матеріальний результат. Під час роботи у проекті учні створили однойменний сайт проекту «Вінниця – туристична перлина Поділля», який повинен привернути увагу мешканців інших міст України та інших країн до незабутніх історично важливих місць Перлини Поділля.

Для реалізації проекту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій було розроблено велику кількість методичного та дидактичного матеріалу з використанням інтерактивних технологій та методик навчання, сучасного програмного забезпечення. Розглянемо далі оптимальні, з нашої точки зору, ресурси й сервіси Інтернет для супроводу та підтримки вище перерахованих етапів навчального проекту.

В ході роботи над проектом матеріалу зібрано багато. Він цікавий, пізнавальний, розвиваючий. Як поділитися своїми знаннями з іншими? Звичайно, допоможуть різні сервіси! Наприклад, для зберігання фото-

графій, їх обговорення та архівування, учні використали популярні веб-сайти, один з яких є фотосервісом Yahoo! – Flickr та Panoramio, де також створили фотогалерею цікавих місць рідного краю. Крім того, на сервісі БобрДобр була створена добірка закладок з теми проекту. Цей сервіс відносять до групи призначених для зберігання закладок. Закладки дозволяли провести систематизацію отриманих в результаті пошуку матеріалів з метою подальшого їх використання без повторного пошуку. Це спрямовувало учнів на створення власних закладок з різноманітних тем в мережі Інтернет. І, звичайно, фотоальбом створювався за допомогою сервісу Picasa. Були використані також інші соціальні сервіси: Google Docs, Google Maps, Google Sites, Google-Blogger, для розміщення презентацій - SlideShare.

Під час реалізації проекту, учні навчилися користуватись сервісом Google Maps, на якому вони створили [карту пам'ятників міста Вінниці](#) та [карту музеїв міста Вінниці](#), на яких відображено короткі відомості, адреси розташування, фотогалереї. Крім того, учнями розроблено маршрути проїзду до зазначених на карті місць від основних транспортних вузлів м. Вінниці: центрального та західного автовокзалів та залізничного вокзалу. Це дозволить будь-якому туристу, маючи при собі мобільний гаджет (планшет, смартфон тощо) вільно і швидко дістатись до потрібного місця.

Учнями розроблено та створено за допомогою сервісу Mindmeister інтерактивні карти знань (ментальні карти): “[Музеї міста Вінниці](#)”, “[Пам'ятники міста Вінниці](#)”, “[Архітектура міста Вінниці](#)”, які містять гіперпосилання на фотосервіси, Вікіпедію та інші ресурси Інтернет. Усі зазначені вище карти знань містять назви музеїв, визначних місць, відомих постатей та пам'яток архітектури, короткі історичні відомості, місце знаходження, фотогалереї, ціни на екскурсії, що дозволить усім бажаючим спланувати туристичний маршрут і ознайомитись із основними визначними місцями нашого міста засобами глобальної мережі. Проект містить велику кількість цікавих, пізнавальних мультимедійних презентацій з використанням інтерактивних елементів, які розроблено за допомогою тригер-технологій.

В ході реалізації проекту учні:

- оволоділи навичками роботи в сучасних соціальних сервісах з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, а також програмним забезпечення компанії Microsoft;
- набули навичок формулювати, висловлювати та доводити власну думку, робити вибір і пояснювати позицію;
- навчилися опрацьовувати велику кількість сучасної та архівної

інформації;

- вдосконалили навички пошуку інформації, вміння аналізувати її;
- підвищили рівень знань з історії рідного краю, англійської мови, інформатики, географії, історії України;
- сформували навички спільної колективної роботи з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- навчилися систематизувати та класифікувати великий об'єм теоретичного матеріалу і представляти його у вигляді ментальних карт;
- удосконалили навички аргументовано доводити власну думку, вміння ілюструвати ідеї, думки, дослідження, висновки;
- отримали знання і вміння використовувати відповідний етикет електронного спілкування.

Разом з тим необхідно відзначити і ряд труднощів, які виникають в процесі використання соціальних сервісів Інтернет у проектній діяльності учнів:

- потреба в сучасних комп'ютерах і високошвидкісному каналі зв'язку, а також спеціальній підготовці учнів і викладачів спільної роботи;
- низький рівень розуміння значення колективної творчості, в процесі роботи;
- відсутність уміння критично переосмислювати зібраний матеріал;
- відсутність навичок мережевого спілкування;
- відсутність навичок роботи в команді;
- відсутність умінь використання чужих напрацювань і створення на їх основі матеріалів, які були б корисні іншими членами спільноти;
- проблема довіри до інформації;
- труднощі вираження емоцій за допомогою текстового каналу комунікації;
- проблеми, пов'язані з особистими даними, інтелектуальною власністю, авторським правом і т. ін.

Висновок. Отже, використання сучасних програмних засобів та засобів телекомунікацій дозволяє підвищити інтерес учнів до творчої діяльності. А за допомогою методу проектів відбувається підвищення інтересу до предмету, розвиток самостійності, інформаційних умінь, дослідницьких якостей, а також виявило проблемні моменти, які потребують подальших досліджень. Сучасні інформаційно-комунікаційних технології повністю забез-

печують реалізацію принципів дидактики. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє значно розширити можливості навчального процесу

Література. 1. Гевал П. Інформаційні технології в навчальному процесі / П. Гевал // Завуч. – 2002. – № 10. – С. 5-6. 2. Мигович С. М. Вхідження соціальних сервісів Веб 2.0 в освітню діяльність / С. М. Мигович. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-vssod.pdf. 3. Дементієвська Н. П. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів / Н. П. Дементієвська, Н. В. Морзе // Інформаційні технології і засоби навчання: зб. наук. праць / За ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука. – К.: Атіка, 2005. – С. 76-95. 4. Морзе Н. В. Intel. Навчання для майбутнього / Н. П. Дементієвська, Н. В. Морзе. – К.: Нора-прінт, 2005. – 528 с.

Bibliography: 1. Geval P. Informacijni tehnologii v navchal'nomu procesi / P. Geval // Zavuch. – 2002. – № 10. – С. 5-6. 2. Migovich S. M. Vhodzhennja social'nih servisiv Veb 2.0 v osvitnju dijal'nist' / S. M. Migovich. [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-vssod.pdf. 3. Dementievs'ka N. P. Komp'juterni tehnologii dlja rozvitku uchniv ta vchiteliv / N. P. Dementievs'ka, N. V. Morze // Informacijni tehnologii i zasobi navchannja: zb. nauk. prac' / Za red. V. Ju. Bikova, Ju. O. Zhuka. – K.: Atika, 2005. – S. 76-95. 4. Morze N. V. Intel. Navchannja dlja majbutn'ogo / N. P. Dementievs'ka, N. V. Morze. – K.: Nora-print, 2005. – 528 s.

А. П. Кобися

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОЕКТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В статті, на прикладі телекомунікаційного навчального проекту «Вінниця – туристична перлина Поділля» розглянуто можливості формування вмінь використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у проектній діяльності учнів, охарактеризовані різноманітні соціальні сервіси та програмні продукти для організації спільної роботи учнів та відображення її результатів.

Ключові слова: телекомунікаційний навчальний проект, інформаційно-комунікаційні технології, проектна діяльність, туризм, Вінниця.

А. П. Кобися

ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫЕ УЧЕБНЫЕ ПРОЕКТЫ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ УМЕНИЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье на примере телекоммуникационного учебного проекта «Винница - туристическая жемчужина Подолья» рассмотрены возможности формирования умений использования средств информационно-коммуникационных технологий в проектной деятельности учащихся, охарактеризованы различные социальные сервисы и программные продукты для организации совместной работы учеников и отражение ее результатов.

Ключевые слова: телекоммуникационный учебный проект, информационно-коммуникационные технологии, проектная деятельность, туризм, Винница.

A. P. Kobysja

TELECOMMUNICATIONS TRAINING PROJECTS AS A MEANS OF FORMATION SKILLS USING ICT

In the article on the telecom training project "Vinnitsa - tourist pearl Podillya" the possibilities of the use of ICT in project activities students described a variety of social services and software products for organizations working together students and display the results.

Keywords: telecommunications training program, information and communication technologies, the project activity, tourism, Vinnitsa.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2014 р

УДК37.091.313:004.9

*В. М. Кобися,
м. Вінниця, Україна*

НАВЧАЛЬНИЙ ПОРТАЛ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Постановка проблеми. Інформатизація освіти і зростаючі вимоги до якості і кількості висококваліфікованих фахівців призводять до необхідності розроблення та впровадження інноваційних освітніх методик і технологій, які сприяють формуванню нових форм навчання, що не обмежені просторово-часовими рамками. Цим вимогам відповідає ідея електронного навчання, яке дозволяє отримувати якісну освіту через

Інтернет незалежно від географічного місцеположення учня, без відриву від роботи і з урахуванням індивідуальної освітньої траєкторії.

Аналіз попередніх досліджень. У вітчизняній і зарубіжній практиці системи керування навчальним процесом як елементи віртуального освітнього середовища використовуються вчителями та викладачами у дистанційному навчанні, для спілкування та обміну досвідом, в очному навчанні студентів і описані у роботах багатьох науковців: А.А. Андреева, В. Ю. Бикова, М. Ю. Кадемії, В.П.Тихомирова, А. В. Хугорського, І.В. Холодкової, А.Taurisson, A.Senteni, M.Kaszap, D.Jeffrey, G.Lemire та ін.

Мета статті – розглянути можливість використання навчального порталу для керування підготовкою майбутніх педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. Багато що в практичному використанні інформаційно-комунікаційних технологій і соціальних сервісів у педагогічній діяльності дає підстави порівнювати поняття системи керування навчанням (LMS) і «навчального порталу» («банку знань», «навчального ресурсу», «навчального сайту»). Все ж між цими незалежними концепціями є фундаментальна різниця і потреба в кожній з них виникає з абсолютно різних наборів вимог.

Система керування навчальним процесом створюється під завдання адміністрування, управління розкладом, відстежування виконання завдань. Незалежно від архітектури та реалізації LMS: автономна, клієнт-серверна система, побудована окремому персональному комп'ютерові саморобка з електронними табличками – основний сенс LMS полягає в тому, щоб знати – хто, що і коли робив, хто, що і коли може зробити, чи будуть всі робити те, що їм належить зробити. Контроль відповідності освітнього рівня студентів вимогам нормативних актів, відстеження процесу навчання, приведення до відповідності – як результат. Це не високі завдання – це опис фундаментальної метафори, що характеризує принципи розроблення LMS. Контроль відповідності дуже важлива річ у світі бізнесу. Багато компаній розробників систем керування навчальним процесом виконали величезну роботу для того, щоб LMS отримала користувацький інтерфейс подібний до Веб-порталу і в цьому значно більше проявляється необхідна користувачеві суть LMS, ніж в заснованому на Веб-концепції навчальному середовищі, що відповідає всім сподіванням користувача.

Навчальний портал не повністю виконує функції системи керування навчальним процесом, але в багатьох випадках його поєднання з деякими додатковими сервісами дозволяє ефективно використовувати їх у на-

вчальному процесі, навіть якщо відстеження рівня засвоєння навчального матеріалу і активності користувача здійснюється на ньому за допомогою інтегрованого елемента LMS. Насправді, у багатьох випадках, таких як навчання замовників, або якщо навчальний портал створений з метою навчання чогось вузько специфічного, кращою системою керування навчальним процесом може виявитися навчальний Веб-портал у поєднанні з GoogleAnalytics. Інформація про результати може також відслідковуватися в панелі моніторингу на Salesforce.com, яка здатна проводити порівняння даних різних користувачів.

Сучасний навчальний портал – це для користувача «служба одного вікна», де він може поставити запитання, отримати доступ до бази знань, переглянути свіжі навчальні матеріали (курси, уроки, замітки, статті, скрінкасти, відео з Youtube, і т. ін.), взаємодіяти з однокласниками та з іншими користувачами, тому в багатьох випадках його називають інформаційним освітнім середовищем[1, с. 35].

Користувач повинен бути впевнений в тому, що може отримати все, що йому потрібно для роботи без стомлюючого пошуку, копання в вікі-сайтах, і проходження кількох етапів реєстрації заради перегляду двохвилинного навчального відеоролика. Концепціям «реєстрації» та протистояння формального і неформального навчання теж настав кінець. Навчальний портал – це унікальне джерело перевіреної інформації зібраної в одному місці, до якого користувач може звернутися за потрібними йому матеріалами. При цьому він повинен мати можливість перервати навчання і потім відновити його в будь-який момент, коли йому буде зручно. Користувач повинен мати можливість одержувати потрібні знання без зайвих трудовитрат, стільки, скільки буде потрібно йому в рамках певної поточної діяльності (вивчення певної теми, конкретного проекту, дослідження і т. ін.). У процесі розроблення Веб-порталу навчального призначення важливо звертати увагу на те, що немає єдиного формату для надання всіх даних для вивчення – варто використовувати комбінації зі специфічних навчальних підходів, кожен зі своїм специфічним навчальним контентом. Це може бути сторінка в facebook, присвячений даній темі канал в Twitter і зручне для пошуку вікі-сховище новітньої та кращої інформації і знань, що містить перевірені дані, розділені за категоріями.

За таким принципом розроблений Веб-портал кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (рис. 1).

Веб-портал повністю освітлює усі аспекти роботи працівників кафедри. Його основою є база знань, організована у вигляді набору електронних навчально-методичних комплексів дисциплін, які викладають працівники кафедри. Навчальна і наукова роботи представлені у вигляді банків курсових та дипломних робіт, звітів про проходження практики, студентськими навчальними і науковими проектами, виконаними за останні сім років.

Організоване таким чином інформаційне освітнє середовище:

- містить інформаційний зміст та комунікативні можливості локальних, корпоративних і глобальних комп'ютерних мереж, формуються і використовуються для освітніх цілей усіма учасниками навчального процесу;

- розроблене і розвивається для ефективної комунікації всіх учасників навчального процесу;

- відрізняється від освіти, отриманої традиційним способом, характером навчальної комунікації, що здійснюється як опосередковано – на відстані, так і традиційно.

Запропоноване інформаційне освітнє середовище характеризується такими параметрами:

- наявність зворотного зв'язку (рівень інтерактивності);

- численність можливостей для відповідного відгуку різного характеру;

- мовне різноманіття (засоби вираження);

- персональна спрямованість.

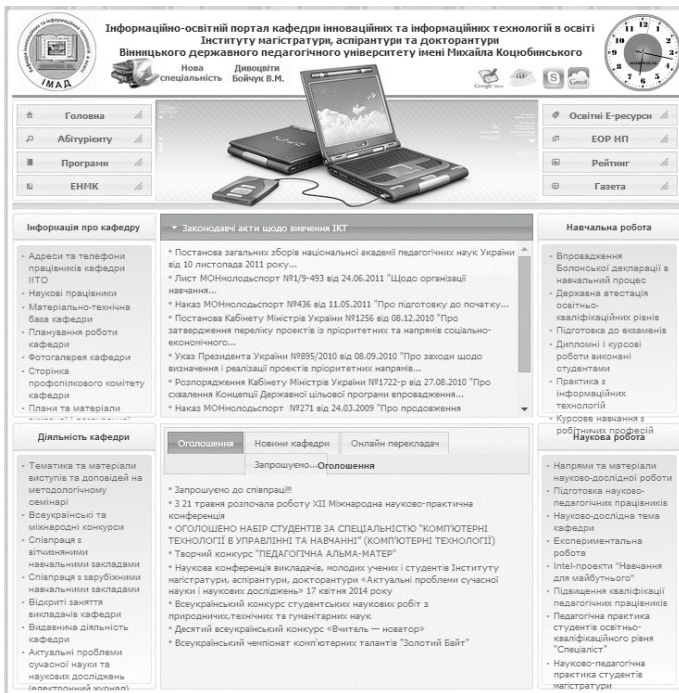

Рис. 1. Структура Веб-порталу кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті

З технологічної точки зору розглянуте інформаційне освітнє середовище –це інформаційний простір взаємодії учасників навчального процесу, що породжується технологіями інформації та комунікації та містить комплекс комп'ютерних засобів і технологій, що дозволяє здійснювати управління вмістом навчального середовища та комунікацію учасників.

В організаційно-комунікативному аспекті таке інформаційне освітнє середовище – це складна самоналагоджувальна (передбачає коригування поведінки, дій учасників процесу комунікації відповідно до ситуації, що змінюється) і самовдосконалюється (передбачає поступове встановлення ефективного взаємозв'язку, її вдосконалення в міру засвоєння більш складних типів взаємозв'язків) комунікативна система, що забезпечує прямий і зворотний зв'язок між студентами та іншими учасниками навчального процесу.

Розроблене інформаційне освітнє середовище швидко розвивається, це багаторівнева і багатофункціональна система, яка об'єднує [2]:

- інноваційні та традиційні технології, специфічні для взаємодії учасників навчального процесу в рамках відкритої моделі асинхронного індивідуального навчання;

- інформаційні ресурси: бази даних і знань, бібліотеки, електронні навчальні матеріали тощо;

- сучасні програмні засоби: програмні оболонки, засоби електронної комунікації.

Серед основних функцій інформаційного освітнього середовища можна виділити такі:

- інформаційно-освітня (представлена в різноманітних формах навчальна інформація);

- комунікаційна (навчання проходить в діалозі з учасниками навчального процесу);

- контрольно-адміністративна (проводяться комплексні заходи з контролю рівня знань, умінь і навичок та адміністрування).

Інформаційне освітнє середовище підтримує роль викладача як [2]:

- організатора навчального процесу, пізнавальної діяльності та творчої активності студента; спільної діяльності студентів; навчально-педагогічної діяльності у інформаційному освітньому середовищі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (проведення занять; інтернет-консультування; участь у форумах, блогах, Веб-квестах, чатах; навчання створенню власного середовища навчання та ін.);

- автора і розробника електронного навчального курсу;

- консультанта, який організовує професійну педагогічну підтримку навчального процесу і самопідготовки;

- віртуального психолога, який створює комфортні умови для навчання;

- проектувальника (проекує форми організації навчального процесу та види діяльності, що найбільше відповідають цілям і змісту досліджуваного курсу, нерідко – свій власний курс; включає передбачення результатів власних дій, визначення їх послідовності у процесі навчання, формування стратегії і тактики освітньої діяльності, розробку або вибір адекватної технології та форми навчання);

–колеги і співробітника (яскраво виражена під час орієнтованого на професіоналів-викладачів навчання інноваційної діяльності з використанням інформаційного освітнього середовища);

–учня в ході педагогічного процесу, оскільки самонавчання і взаємонавчання викладача і студента є атрибутивною особливістю інноваційного навчання в рамках відкритої моделі безперервної освіти.

Аналіз роботи в інформаційному освітньому середовищі дозволяє визначити його переваги, зокрема студент має можливість[3]:

–займатися в зручному для себе місці, оскільки весь цикл навчання здійснюється за допомогою Інтернет-технологій, тому відстань від місця знаходження студента доуніверситету не є перешкодою для ефективного освітнього процесу;

–займатися в зручний для себе час. У кожної людини свій біологічний «годинник», і залежно від нього він може вибирати і варіювати час занять: один продуктивніше займається рано вранці, а інший – пізно вночі;

–займатися у своєму власному темпі і ритмі;

–коригувати навчальний процес, конструюючи свою власну дидактику: читати (пояснюючи собі) розділ лекції, семінару, перевіряти себе, звернувшись до збережених матеріалів попередніх занять і т. ін.

–сконцентруватися на певних розділах, приділяти кожному розділу, модулю і блоку стільки часу, скільки потрібно. Таким чином, студент отримує можливість заощадити час, займаючись швидше;

–взаємодіяти з викладачем індивідуально завдяки технічній та змістовній інтерактивності процесу, навчання в інформаційному освітньому середовищі дозволяє реалізувати імператив антропоцентричності і суб'єкт-суб'єктності в освіті.

–з набору незалежних курсів-модулів формувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним або груповим потребам; модулі розроблені нами з урахуванням віку, досвіду, рівня кваліфікації, кваліфікаційних потреб вчителів.

Висновок. Навчальний портал, це насправді набагато менше, ніж LMS, він повністю присвячений навчання майбутніх педагогічних працівників. Зручність і швидкість користування, контекст, ранжування та релевантність інформації набагато важливіше, ніж догматичне слідування навчальним стандартам, ID і можливість використання в інших умовах. Навчальний портал і LMS можуть бути не інтегровані взагалі, а можуть бути у високому ступені інтегровані, та працювати як дві сторони однієї монети.

Таким чином, використання освітнього середовища, організованого на основі Веб-порталу кафедри у підготовці педагогічних кадрів являє собою абсолютно нову модель здійснення навчального процесу і безперервного підвищення кваліфікації, яка спирається на функціональну ефективність технологій інформації та комунікації, формує культуру і формується на основі особливої культури навчання, включає як студента, так і викладача.

Література: 1. Вайндорф-Сысоева М.Е. Виртуальная образовательная среда: категории, характеристики, схемы, таблицы, глоссарий: учебн. пособие / М. Е. Вайндорф-Сысоева. – М.:МГОУ, 2010. – 102 с. 2. Чумак А.С. Інформаційно-освітнє середовище вищого навчального закладу / А. С. Чумак. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://informatika.udpu.org.ua/?page_id=1331. 3. Караван Ю.В.Єдине інформаційно-освітнє середовище як важливий елемент якості підготовки фахівців / Ю. В. Караван. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer26/56.pdf>.

Bibliography: 1. Vajndorf-Sysoeva M.E. Virtual'naja obrazovatel'naja sreda: kategorii, harakteristiki, shemy, tablicy, glossarij: uchebn. posobie / M. E. Vajndorf-Sysoeva. – M.:MGOU, 2010. – 102 s. 2. Chumak A.S. Informacijno-osvitne seredovishhe vishhogo navchal'nogo zakladu / A. S. Chumak. [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: http://informatika.udpu.org.ua/?page_id=1331. 3. Karavan Ju.V.Єdine informacijno-osvitne seredovishhe jak vazhlijivij element jakosti pidgotovki fahivciv / Ju. V. Karavan. [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: <http://www.sworld.com.ua/konfer26/56.pdf>.

В. М. Кобися

НАВЧАЛЬНИЙ ПОРТАЛ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

У статті розглянуто використання Веб-порталу кафедри як інформаційного освітнього середовища для організації і підтримки навчального процесу з підготовки майбутніх педагогічних працівників у ВНЗ, описані особливості, функції і параметри інформаційного освітнього середовища і роль викладача у ньому.

Ключові слова: Веб-портал, інформаційне освітнє середовище, система керування навчальним процесом, інформаційно-комунікаційні технології.

В. М. Кобься
**УЧЕБНЫЙ ПОРТАЛ КАК ИНФОРМАЦИОННАЯ-
БРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА**

В статье рассмотрено использование Веб-портала кафедры как информационной образовательной среды для организации и поддержки учебного процесса по подготовке будущих педагогов в вузе, описаны особенности, функции и параметры информационной образовательной среды и роль преподавателя в ней.

Ключевые слова: Веб-портал, информационно-образовательная среда, система управления учебным процессом, информационно-коммуникационные технологии.

V.M Kobysja
**EDUCATIONAL PORTAL AS INFORMATION EDUCATIONAL
ENVIRONMENT**

The article deals with the use of web-portal of the Department of Education as an information environment for the organization and support the learning process for the preparation of future teachers in high school staff described the features, functions and settings in formation educational environment and the role of the teacher in it.

Keywords: Webportal, information-educational environment, the control system of educational process, information and communication technology.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2014 р

До уваги авторів щоквартального збірника наукових праць

“ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ”:

Головна мета видання – надати можливість опублікувати наукові праці та статті викладачам, науковим співробітникам, аспірантам і здобувачам наукового ступеня, а також поширити можливості обміну науково-практичною інформацією з філософії, психології, педагогіки, соціології та теорії і практики соціального управління.

До друку приймаються статті за такими науковими напрямками:

- проблеми формування національної управлінської гуманітарно-технічної еліти;
- сучасна філософія освіти;
- освіта і культура;
- педагогічна майстерність;
- синергетика соціальних процесів;
- психолого-педагогічні проблеми формування особистості;
- гуманітарні та культурологічні аспекти підготовки фахівців;
- проблеми професійної освіти;
- формування педагога вищої школи XXI століття;
- сучасні технології підготовки майбутніх фахівців;
- проблеми формування політичної еліти;
- теорія і практика соціального управління;
- проблеми формування особистості менеджера вищого та середнього рівнів.

Матеріали, подані до друку, повинні бути підготовлені на IBM сумісному комп'ютері і подаватися у друкованому вигляді на диску CD-RW, CD-R. Текст повинен бути набраний у редакторі MS Word for Windows.

Допускається пересилка статей електронною поштою.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

- загальний обсяг – від 4 до 7 сторінок;
- розмір аркуша – А-4 (210 x 297 мм);
- ліве, верхнє, праве та нижнє поля – 25 мм;
- рекомендований шрифт – Times New Roman Cyr;
- розмір шрифту – 12;
- міжрядковий інтервал – 1.

ПОРЯДОК РОЗТАШУВАННЯ МАТЕРІАЛУ

- безпосередньо під верхньою межею зліва **ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ НАПІВЖИРНИМ ШРИФТОМ ДРУКУЄТЬСЯ** УДК статті;
 - через рядок по правому краю друкуються курсивом прізвища авторів та ініціали, через кому з нового абзацу місто та країна;
 - через рядок по центру напівжирним шрифтом **ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ** друкуються назва статті;
 - через рядок з відступом (1,25 см) друкуються текст статті, відформатований по ширині рядка;
 - перед і після формул і рівнянь має бути пропущений один рядок від тексту з інтервалом 1;
 - номери формул і рівнянь мають бути вирівняними по правому краю;
 - розмір шрифту формул і рівнянь для основного тексту – 14 пт.;
 - рисунки, схеми і графіки мають бути виконані у чорно-білому варіанті;
 - через один рядок друкуються список літератури, оформлений згідно з вимогами ДСТУ та відповідно до Бюлетеню ВАК № 3,2008;
 - через рядок з відступом (1,25 см) друкуються анотації: українською, російською й англійською мовами. Порядок анотацій:
 - ініціали та прізвища авторів (посередині рядка);
 - через рядок з відступом (1,25 см) великими літерами посередині назва статті;
 - через рядок з відступом (1,25 см) друкуються текст анотації.
- До статей, що надсилаються до друку, повинна додаватись рекомендація (рецензія).
- Статті, що рекомендовані до друку членами редколегії збірника, рецензії не потребують.

УМОВИ ПУБЛІКАЦІЇ

Статті, оформлені згідно з Правилами, надсилаються авторами на адресу: 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21, НТУ “ХПІ”, редколегія збірника «**Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти**». Головному редакторові проф. О.Г. Романовському.

Електронна адреса: romanovskiy_khpi@mail.ru
podbutskaya_nina@ukr.net

Телефон: (057) 700-40-25, (057) 707-68-60, (057) 707-64-90

050-98-56-304 – канд. пед. наук, доц.. Підбуцька Ніна Вікторівна

Про прийняття рішення щодо публікації статті та умови оплати автори повідомляються після їхнього запиту.

Статті, оформлені з порушеннями Правил, редколегією не розглядаються.

ЗМІСТ	
I РОЗДІЛ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ	
Пономарьов О.С. Оцінка студентами педагогічного впливу викладачів як проблема філософії освіти	3
Ігнатюк О.А. Формування готовності до науково-педагогічної діяльності магістрантів спеціальності «педагогіка вищої школи»	14
Долгарев А.В. , Мирошніченко И.С. Творческое мышление - основа успешного управления	21
II РОЗДІЛ ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ	
Фурманець Б.І. Концептуальне визначення особистості студента як майбутнього фахівця в умовах навчальної діяльності	29
Болдирев К.В. Основні засоби формування професійної компетентності викладача іноземної мови	36
Рочняк А.Ю. Формирование мотивации студентов к здоровому образу жизни и занятию спортом	45
Байдак Т.М., Болотова В.О., Малявін Є.В. Оцінка студентською молоддю державної молодіжної політики	52
III РОЗДІЛ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	
Андрицой Клаудия Стратегия использования средств понимания значений	63
Кадемія М.Ю. Використання електронного навчання в сучасних ВНЗ	75
Шахіна І.Ю. Інформаційно-освітній портал навчального закладу	84
Васильева И.Г. Внедрение технологического подхода в игровое проектирование в процессе профессиональной подготовки будущих психологов	93
Дроздова О.В., Ігнатюк О.А. Характеристика моделей і технологій НЛП у педагогічній сфері	104
Дяченко Л.Б. Інтерактивні методи навчання як засіб розкриття творчого потенціалу студентів на заняттях з хімії	115

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ**

Збірник наукових праць

Випуск 38-39 (42-43)

Відповідальний за випуск доцент *Н.В. Підбуцька*

Підп. до друку р. Формат 60 × 84 1/8. Папір Prima Copy
Друк – ризографія. Гарнітура Times. Умов. друк. арк. Обл.-видав. арк.
Наклад 100 прим. Зам. № . Ціна договірна.

НТУ “ХП”, 61002, Харків-2, вул. Фрунзе, 21

Видавничий центр НТУ “ХП”. Свідоцтво ДК № 116 від 10.07.2000 р.

Друкарня НТУ “ХП”, 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21